VODIČ kroz

RIM
i
VATIKAN

VODIČ

kroz

RIM

i

VATIKAN

RIM, 1987

VODIČ KROZ RIM I VATIKAN
2.izdanje
Rim, 1987

Tekst Vodiča priredio: O.Božidar Nagy, SJ
Izdavač: Hrvatski Odjel Radio Vatikana
Tiskara: SILGRAF, Via Telesforo 11, Roma
Tehnički suradnici: Br.Ivo Pavin,SJ
Br.Giovanni Roccaforte
Sig.I.Fantini

SLIKA NA OMOTU: Papa Ivan Pavao II povjerava mladima križ na koncu Svete Godine Otkupljenja, 22.travnja 1984. Predajući križ Sveti Otac je uputio mladima ove riječi:

"Predragi mladi!

Predajem vam Križ Kristov! Nosite ga u svijet kao znak ljubavi Gospodina Isusa za čovječanstvo i navještajte svima da je samo u Kristu, umrlom i uskrslom, spasenje i Otkupljenje!"

Ovaj križ, čije je sjedište u Medjunarodnom centru za mladež San Lorenzo u Rimu, proputovao je već nekoliko zemalja i obišao mnoga mjesta. Pred njim će se odvijati susret mladih i Pape Ivana Pavla II na Cvjetnicu 1985.

Ime i prezime: .....

Adresa u Rimu: .....

Telefon .....

DOBRO DOŠLI U VJEČNI GRAD !

DRAGI HODOČASNICI! Tragom brojnih kršćana sa svih strana svijeta, kao i mnogih Hrvata koji su stoljećima hodočastili u središte kršćanstva na grobove Apostola i mučenika, i Vi ste stigli u Vječni Grad da na svetim mjestima učvrstite svoju vjeru i obnovite svoju ljubav prema Kristu i Crkvi.

Vodič koji imate u rukama želi Vam pomoći da se lakše snadjete u Rimu, te da osim bitnih informacija o pojedinim svetim mjestima i znamenitostima,uspijete razumjeti bogati duhovni sadržaj Vječnoga Grada kao i njegovu poruku koju upućuje svakom hodočasniku.

Prvo izdanje ovoga vodiča objavljeno je 1985.godine za Medjunarodnu Godinu Mladih. Budući da nažalost ne postoji vodič po Rimu na hrvatskom jeziku, pokazala se tada hitna potreba da se nešto dade u ruke napisano o Vječnom Gradu mladim Hrvatima,kojih je preko četiri tisuće došlo u Rim da proslave Medjunarodnu Godinu Mladih s mladima iz cijeloga svijeta,koji su se okupili oko Pape Ivana Pavla II za Cvjetnicu,30. i 31.III.1987. Tako je nastao prigodni vodič koji je odmah bio rasparčan. Nakon dvije godine mladi iz Splitsko-makarske nadbiskupije zamolili su da ga ponovno objavimo,jer se njih devet stotina spremalo da u ljetu 1987.g. dodje u Rim proslaviti s Papom Marijinu Godinu pod vodstvom svoga Nadbiskupa Frane Franića.Kako su se matrice sačuvale od prvog izdanja, to je posao bio olakšan. Pošto je rad na vodiču kod prvog i drugog izdanja obavljan u velikoj žurbi,uz brojne ostale dužnosti, to molimo hodočasnike da imaju razumijevanja za eventualne tehničke nedostatke,koje bi možda u vodiču mogli pronaći.

Želimo Vam, dragi hodočasnici, da Vam stranice ovoga vodiča pomognu te Vam susret s Vječnim Gradom,koji je zajednička domovina svih kršćana, ostane u što ljepšoj uspomeni i da svojim kućama ponesete ponos i radost što pripadate jednoj,svetoj,katoličkoj i apostolskoj Crkvi.

SADRŽAJ
prema alfabetskom redu

sv.Alojzije Gonzaga - 60
Anđeoska tvrđava - 29
Angelicum - 63
Antonianum - 35
Appia Antica via - 53
Aventino - 54
BAZILIKA
sv.Agneze - 62
sv.Ivana Lateranskog - 32
sv.Klementa - 52
sv.Križa u Jeruzalemu 36
sv.Lovre - 45
sv.Marije Velike - 41
sv.Pavla - 37
sv.Petra - 22-27
sv.Sabine - 54
Centro Internazionale Giovanile San Lorenzo - 31
Circo Massimo - 53
sv.Ćiril,slavenski apostol - 52
Colosseum - 52
CRKVA
Al Gesù - 59
sv.Andrije na Kvirinalu - 63
s.Andrea della Valle - 61
sv.Cecilije - 54
sv.Dvanaest Apostola - 64
sv.Franciske Rimske - 50-51
sv.Ignacija - 59
Imena Marijina - 58
sv.Klaudija - 65
sv.Kuzme i Damjana - 50
sv.Marije d'Aracoeli - 57
sv.Marije u Kozmedinu - 55
sv.Marije sopra Minerva - 61
sv.Marije in Trastevere - 54
sv.Marka - 58
sv.Petra u Okovima - 51
sv.Praksede - 44
sv.Teodora - 55
Trinità dei Monti - 65
Domus Aurea - 51
Duknović Ivan - 29,58,64
E.U.R. - 40
Fontana Trevi - 64
Fori Imperiali - 50
Forum Romanum - 49
Franjevci,generalna kuća - 68
Gregoriana - 64
Gospa od Puta - 59
Hrvati i Rim - 69
sv.Ignacije Loyolski - 59
Irski kolegij - 35
Isusovci,generalna kuća 31
Kapitolij - 56
Karakaline terme - 53
Kašić Bartul,SJ - 60
Katakombe - 46
sv.Katarina Sijenska - 31,61
Katolička Akcija,sjedište - 31
Kćeri Milosrđa - 36
Klović Julije - 51
Kolosej - 52
Konstantinov slavoluk - 53
sv.Stanko Kostka - 63
Kraljica Katarina bosanska - 57
Krstionica Later.Bazilike - 34
Kvirinal - 63
Kupola sv.Petra - 29
Lateranska palača - 34
Lateransko sveučilište - 35
Leon X Papa - 61
Madonna della Rivelazione - 40
Mamertinska tamnica - 58
Matoš Antun Gustav - 71-73
Mauzolej sv.Konstance - 62
Međunarodni centar za mlade San Lorenzo - 31
Merz Ivan - 73-76
Mojsije od Michelangela - 51
OBELISK na Lateranskom trgu - 35
na Piazza del Popolo - 66
na Trgu sv.Petra - 23

Orientale - 44
Quo Vadis kapela - 53
Palatin - 50
Panteon - 60
Papa - tko je? - 20-21
Papa Ivan Pavao II Hrvatima 78-80
Papinski Hrvatski Zavod sv.Jeronima - 67
Papinska Akademija Znanosti-18
PIAZZA
Colonna - 65
Navona - 61
del Popolo - 66
di Spagna - 65
Venezia - 58
Poupard Paul 76-77
Povijest Rima 10-14
Povijest Vatikana 15-16
Priska i Akvila kuća-54
Priorat Malteških Vitezova - 54
Radio Vatikan - 30
Scala Santa - 34
Siksto V - 42 i 43
Sikstinska Kapela - 29
sv.Stanislav Kostka - 63
Stazione Termini - 45
Stranice prijateljstva - 90
Svete Stube - 34
Svi putovi vode u Rim 81-83
Teatro Marcello - 55
Trajanov stup - 50
Trastevere - 54
Tre Fontane - 40
Vatikan - 15-19
Vatikanska Biblioteka - 17
Vatikanski muzeji - 28
Vatikanski tajni arhiv - 17
Vestin hram - 55
Villa Borghese - 66
Zavjet čistoće do braka - 84-89
Zavod sv.Jeronima - 67

KORISNE ADRESE

Informacije za Hodočasnike i Turiste - Trg Sv.Petra (gledajući prema Bazilici na lijevoj strani,nakon završetka stupova od Kolonade), tel.698.43.41; 698.44.66;698.48.66

Peregrinatio ad Petri Sedem - Trg Pia XII br.3 (To je trg ispred Trga sv.Petra), tel. 698.48.96.

Ispovjednik za hrvatski jezik u Bazilici sv.Petra ispovijeda svaki dan od 7 do 10 s. ujutro. Adresa: O.Zvonimir Zlodi,Palazzo del Tribunale, Città del Vaticano, tel.698.37.04 Ispovjedaonica se nalazi u lijevoj poprečnoj ladji, a na ispovjedaonici,kad se ispovijeda,piše:"hrvatski"

Radio Vatikan - Hrvatski Odjel, Piazza Pia 3,tel.698.30.46 (mali trg nasuprot Andjeoske tvrdjave)

SESTRE KĆERI MILOSRDJA - Generalna kuća: Via di Porta Maggiore 38, tel. 759.66.42

ŠKOLSKE SESTRE SV.FRANJE - Generalna kuća:Via dei Colli della Farnesina 140,tel.32.71.203

SESTRE MILOSRDNICE - Delegatura: Via dei Glicini 107 tel. 28.10.029; 68.78.371

Zavod sv.Jeronima: Piazza Augusto Imperatore 4 tel.: 68.78.223;68.78.284; 68.78.371 (zatvoren preko tri ljetna mjeseca, od početka srpnja do konca rujna)

Antonianum - Hrvatski Franjevci: Via Merulana 124 tel. 75.74.551

Papinska Marijanska Akademija - vode je Hrvatski Franjevci Via Merulana 124, tel.755.25.05

Bellarmino - Kolegij, Via del Seminario 120, tel.679.80.41 (Hrvatski Isusovci)

Germanicum - Kolegij - Via S.Nicola da Tolentino 13 (Hrvatski bogoslovi) tel.475.93.33

Ambasada SFR Jugoslavije u Italiji: Via Monti Parioli 20 tel. 36.00.796

Ambasada SFR Jugoslavije pri Svetoj Stolici: tel.36.00.897 Via Antonio Gramsci 36

OBAVIJESTI

S U V E N I R I

Po pristupačnoj cijeni mogu se dobiti blizu Vatikana u ovim trgovinama:

S O P R A N I - Via Mascherino 29

C O M A N D I N I - Borgo Pio 151

Blizu Bazilike Santa Maria Maggiore nalazi se trgovina

C A S A D E L R O S A R I O - cijene takodjer pristupačne

P O Š T A

Vatikanske marke dobiju se samo u Vatikanu u pošti ili u pokretnoj poslovnici na Trgu Sv.Petra. Pošiljke s vatikanskim markama treba ubaciti u sandučiće u samom Vatikanu (tamo gdje su se kupile marke).

Talijanske marke dobiju se izvan Vatikana i pošiljke se s tal.markama trebaju ubaciti u sandučiće izvan Vatikana.

T E L E F O N I R A N J E

Medjunarodni poziv za Jugoslaviju jest: 0038. Potom dodati predbroj za grad ali bez nule (na pr. Zagreb:41) i potom birati broj. Telefonirati se može i iz javnih govornica ali treba imati veliku količinu žetona ili kovanog novca.

A U T O B U S I - M E T R O

Za vožnju autobusom potrebno je prije kupiti kartu bilo u barovima ili kod prodavača novina u kioscima.Karta se u autobusu poništava na malim crvenim kutijama-aparatima koje su smještene na ulazu u autobus.Autobusna karta ne važi za metro niti obratno. O l a k š i c e za prijevoz autobusom: postoji mjesečna,tjedna i dnevna karta za neograničenu vožnju autobusima. Tjedna i dnevna može se dobiti na početnim autobusnim stanicama.

Č U V A T I S V O J E S T V A R I

Ako se Rim naziva svetim gradom to ne znači još da su svi sveti koji u njemu žive. Za hodočasnike to znači: dokumente i novčanike držati na sigurnim mjestima i u nutarnjim džepovima,ili u vrećicama oko vrata.Djevojke kad idu ulicom kao i žene torbice držati do zida.Pozor na mladiće na motorima! Posebno paziti na svoje stvari u autobusima kad je gužva.

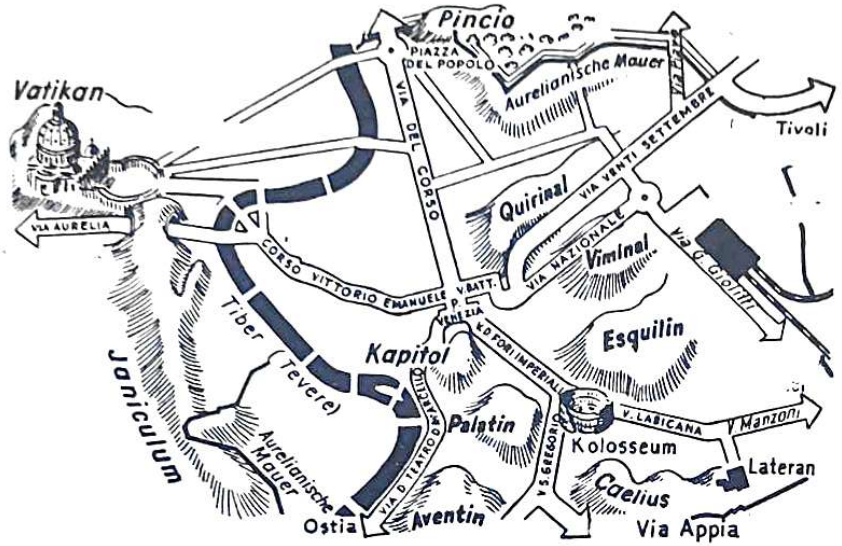

Rim sa svojih sedam legendarnih brežuljaka

UZ DAN RODJENJA RIMA - 21.IV.753.pr.Kr.

Dan rodjenja Rima ne znači samo početak slijeda ljudskih naraštaja koji su nastavali ovaj Grad i ovaj poluotok: on znači takodjer početak za narode i daleke nacije koje osjećaju vezu i posebno jedinstvo sa latinskom kulturnom tradicijom u njezinim najdubljim sadržajima.

Rim duguje kršćanstvu novu univerzalnost svoje povijesti, kulture i baštine. Ova kršćanska, katolička univerzalnost Rima traje do danas. Ona nema iza sebe samo dvije tisuće godina povijesti nego se neprestano razvija: dolazi do novih naroda i novih zemalja. I stoga se ljudi sa svih strana svijeta rado upućuju u Rim da se pronadju kao u vlastitoj kući, u tom uvijek živom središtu univerzalnosti.

Kršćanstvo je ušlo u povijest Rima snagom svjedočanstva krvi mučenika i evandjeoskog kvasca i počelo je djelovati u ljudskim ustanovama i u cijeloj kulturi. Stoga je ovo drugo rodjenje Rima tako autentično i sadržava u sebi veliki poklad nutarnje istine i toliku snagu duhovnog zračenja.

(Ove je misli izrekao Papa Ivan Pavao II u svome govoru na generalnoj audijenciji 25.IV.1979. u povodu rodjendana Rima koji se svake godine slavi 21.travnja.)

VJEČNI GRAD

R I M

VODIČ

RIM

povijesni pregled

Mnogi povjesničari smatraju ne malom povjesnom zagonetkom činjenicu da se jedno naselje na apeninskom poluotoku - Rim - uspjelo izdići iznad svih ostalih naselja i plemena različitog porijekla i medjusobno podijeljenih, da im se taj grad uspio nametnuti i potom organizirati osvojena područja u ogromno carstvo, koje svojim tisučljetnim postojanjem i savršenom organizacijom još danas zadivljuje svakoga tko ga proučava. Nešto od toga objašnjava geografski položaj, a zatim organizativni i vojnički genij rimljana koji je uspio nadvladati sve nutarnje suprotnosti i razviti snažan patriotizam kojemu je spasenje i korist republike, a kasnije carstva, značio kao vrhovni zakon. Duh udruživanja, umješnost u posredništvu, umjerenost prema podjarmljenim pojedincima i narodima, bile su samo neke od karakteristika koje su omogućavale ostvarenje velikog imperija. Zanimljivo je da su stari rimljani živjeli u uvjerenju, kako je njihov grad središnja točka prema kojoj su sa svih strana trebali težiti narodi i pridolaziti bogatstva i odakle je na sve strane imperija trebao odlaziti zakon i običaji. Već od najstarijih vremena rimljanin je bio uvjeren kako je sudbina grada Rima (Urbs) usko povezana sa sudbinom svijeta (Orbis) i da je organ koji je upravljao gradom, - Senat, bio onaj isti koji je odredjivao sudbinu svijeta. Postupno su svi podanici velikog imperija došli do odredjenog stupnja zajedničkog osjećaja i uzajamne lojalnosti te su se medjusobno mogli prepoznati u oznaci i stanju pripadnosti: "civis romanus - rimski gradjani".

Za ovaj jedinstveni povjesni fenomen neobičnog uspona i širenja jednog imperija vjerniku kršćaninu objašnjenje daje takodjer i teologija povijesti koja promatra stvari i slijed dogadjaja u svjetlu konačnih uzroka i odredjenja. Bog, stvoritelj svijeta, otac svakog čovjeka i svih naroda, pripremajući utjelovljenje svoga Sina Isusa Krista podiže rimsko carstvo, koje će poslužiti da se kršćanstvo u veoma kratkom vremenu, služeći se strukturama istoga carstva, proširi po cijelom do tada poznatom svijetu, a odatle će se kroz stoljeća širiti na sve strane svijeta.

Razvoj Rimskog carstva

Kao mnogi veliki dogadjaji i mjesta staroga svijeta, i nastanak Rima obavijen je legendom. Nakon razorenja grčkog grada Troje mitski heroj Eneja bježi iz domovine i nastanjuje se na Apeninskom poluotoku. Njegov potomak Romul - kojega je, zajedno s bratom Remom dojila vučica na obali Tibera, gdje ih je izbacila rijeka, a našli ih pastiri i othranili - ubivši brata, osniva grad Rim. Bilo bi to prema predaji 21.travnja 753.g prije Krista. Slijedilo je razdoblje sedmorice mitskih kraljeva sve do početka Republike 509.g. pr.Kr. koja traje sve do 390.pr.Kr.

Razdoblje rimske republike važan je i zanimljiv fenomen staroga svijeta, koji već tada otkriva organizativnu genijalnost Rimljana. Demokratsko uredjenje, istina, neće trajati dugo, ali će njegovo iskustvo i ideja natapati kasnija stoljeća rimskog imperija kao i njegove pravne institucije. Godine 264.pr.Kr. Rim je zavladao cijelim Apeninskim poluotokom, a 146.pr.Kr. nakon razorenja Kartage, i cijelim Sredozemljem. Od 146. do smrti Julija Cezara 44.pr.Kr. jest razdoblje unutarnjih sredjivanja i daljnjeg širenja imperija. Tu je prvi triumvirat-vladavina trojice: Cezara, Krasa i Pompeja. Nakon Cezarove smrti oblikuje se drugi trijumvirat, koji takodjer nije imao većeg uspjeha kao ni prvi. Oktavijan se uspijeva izdići nad Antonijem i Lepidom, uzima vlast u svoje ruke i kada je se želio odreći, Senat ga 27. proglašava "Augustom", tj. carem božanskih osobina.

Augustus

Augustova vladavina predstavlja zaokret u povijesti rimskog carstva. Ratovi osvajanja su završeni i August usmjeruje svoju djelatnost prema kulturi i umjetnosti, obnavlja i uredjuje Rim, preuredjuje pokrajine i vojsku. Za Augustove vladavine rodio se u istočnoj rimskoj pokrajini Palestini Isus Krist. August umire 14.g. poslije Kr. Sahranjen je u mauzoleju, čiji se ostaci još danas vide na obali Tibera, kraj hrvatske nacionalne crkve sv.Jeronima.

Nakon Augusta Rimskim imperijem upravljaju carevi iz nekoliko dinastija. Teritorijalno carstvo dosiže najveće dimenzije za vrijeme cara Trajana (98-117) koji je proširio njegove granice i na pokrajinu Daciju, današnju Rumunjsku. Tako je carstvo zapremalo veliki prostor po Evropi i Sredozemlju na kojem se danas nalazi trideset država.

U medjuvremenu, carstvom se širi nova vjera - kršćanstvo. Vjerovjesnici evandjelja polaze na sve strane po rimskim cestama gradjenim za rimske osvajačke legije koje nisu slutile da će, koristeći se njihovim putevima, jedna nova sila veoma brzo preobraziti iznutra veliki imperij čija je uloga u povijesti bila upravo da pripremi put toj novoj spasiteljskoj stvarnosti-kršćanstvu.

Propovjedanje i širenje nove vjere nailazi na otpore kako u institucionaliziranoj rimskoj politeističkoj religiji, tako i kod rimskih careva kojima su kršćani odbijali priznavati božanska svojstva, jer su se klanjali samo jednom Bogu utjelovljenom u Isusu Kristu. Započeše progoni. Prvi za Nerona, nakon požara Rima, kojega je sam zapalio, a krivnju

potom bacio na kršćane (64.g). Pogiboše tada i apostolski prvaci: Petar i Pavao. Krv mučenika poče teći potocima po arenama i stadionima natapajući tlo Rima i carstva iz kojega niču novi kršćani prema poznatoj izreci iz tih vremena: "Sanguis martyrum semen christianorum - krv mučenika sjeme kršćana". Tri stoljeća ginu kršćanski mučenici ostavljajući kasnijim naraštajima ohrabrujuće primjere kako treba živjeti i svjedočiti za Krista.

Godina 313. predstavlja novo razdoblje u povijesti kršćanstva. Rimski car Konstantin rodom iz grada gdje se danas nalazi Niš (Srbija) nakon čudesne pobjede u znaku križa nad suparnikom Maksencijem kod Milvijskog mosta pred Rimom (uoči bitke ukazao mu se križ i čuo je riječi "u ovom ćeš znaku pobjediti"), Milanskim ediktom daje kršćanstvu slobodu. Od tada se kršćanstvo slobodno širi uz pomoć Konstantinovu, koji na najsvetijim kršćanskim mjestima podiže crkve.

Uslijed sve češćih navala barbarskih naroda, koji su neprestano ugrožavali granice imperija, Zapadno rimsko carstvo 476. godine propada, dok će ga Istočno rimsko carstvo-Bizant, osnovano od Konstantina 340.g., nadživjeti za skoro tisuću godina.

Rim kršćanstva i papinstva

Propašću Zapadnog rimskog carstva grad Rim od političkog središta postaje središtem jedne nove duhovne sile, koja će od njega za nekoliko stoljeća učiniti ponovno centar svijeta na duhovnom području sa svojim centrifugalnim utjecajima na svjetovnom i političkom području. Činjenica da je u Rimu mučeničkom smrću završio svoj život prvak Kristovih apostola Petar, kojega je Krist postavio stijenom na kojoj je sazdao zajednicu svojih sljedbenika, Crkvu, te da uz Petrov grob njegovu službu biskupa Rima i primata nad cijelim apostolskim zborom i cijelom Crkvom vrši njegov nasljednik - već od davnine zvan papa, dalo je gradu Rimu novi razlog postojanja na svjetskom planu. U papinstvu kao univerzalnom duhovnom i moralnom principu koji je označio suverenitet jedne zajednice i na svjetovnom planu, što je dovelo do stvaranja Papinske države, sam grad Rim našao je razlog svoga nadživljavanja, obnove i potom preporoda nakon što su očito bili iscrpljeni svi povijesni i geopolitički motivi koji su nekad podržavali staru veličinu.

Rimska crkva sa svojom već prije oblikovanom dobrom organizacijom na raznim područjima društvenog života nakon propasti carstva preuzima sada potpunu odgovornost na svjetovnom području za vodjenje poslova grada. Narod Rima sve je više osjećao da ga predstavlja njegov biskup, jer je bio napušten od raznih silnika i moćnika, odnosno izložen samovolji i pustošenju barbarskih naroda. Susret Pape Leona Velikog s Atilom kroz koji je uspio spasiti Rim od novih pustošenja, još je više pridonio učvršćenju njegova autoriteta pred

rimskim pukom i na svjetovnom području. S pontifikatom Grgura Velikog koncem 6.st. papinstvo se pojavljuje potpuno oblikovano u svojoj organizativnoj sposobnosti i s autoritetom iskrenog skrbnika kojemu rimski puk povjerava čuvanje i obranu svojih prava i brigu za životne potrebe. U medjuvremenu misionari, uglavnom benediktinski redovnici iz Rima, šire se u sve krajeve Evrope noseći evandjelje novim narodima te tako značenje Rima ponovno raste kao središte novog, duhovnog carstva.

Odsutnost sredjene svjetovne vlasti na Apeninskom poluotoku, dovodilo je na njega razne zavojevače. Tako je Rim skoro kroz dva stoljeća, tj. u 6. i 7.st. pod formalnom upravom Bizanta, razvijajući medjutim vlastitu fizionomiju pod rastućom afirmacijom papinstva koje postaje i politički čimbenik.

Pojava Karla Velikog i njegovo krunjenje za cara obnovljenoga Svetog rimskog carstva, koje je izvršio papa Lav III na Božić u Rimu 800. otvara novo povijesno razdoblje koje će potrajati sve do 15.st. Razni Carevi i Kraljevi tražit će u tom vremenu u Rimu potvrdu svojih vladalačkih prava. Karlo Veliki u medjuvremenu dariva Papi odredjena zemljišna područja što će s kasnijim dodavanjima i pripajanjima izrasti u Papinsku Crkvenu državu koja će svoj završetak imati 1870.g. da bi od 1929. nastavila postojati u obliku današnjeg Vatikana služeći isključivo duhovnim interesima Svete Stolice.

Brzo raspadanje karolinškog carstva lišilo je Rim jednog nužnog elementa podrške i ravnoteže, pa su se u njemu počeli suprotstavljati s jedne strane Crkva sa svojim univerzalnim ciljevima, s druge strane laički elemenat raznih plemićkih obitelji i evropskih vladara koji pretendirajući na svjetovnu vlast nad Rimom imaše u vidu isključivo svoje mjesne i osobne interese. Dualizam ovih dviju tendencija poznavao je tijekom stoljeća prevlast sad jedne sad druge struje što je dovodilo do nastanka stranaka guelfa i gibelina (za i protiv Pape) u 12.st. te prouzročilo razne napetosti, koje su kulminirale Papinskim napuštanjem Rima i boravkom u zatočenju u Avignonu na jugu Francuske od 1305 do 1377. gdje je Papa praktički postao igračka u rukama evropskih vladara. Odsutnost pape iz Rima dovela je grad u veliku dekadenciju na ekonomskom, društvenom i kulturnom polju.

Povratkom pape iz Avignona Rim se polagano pridiže, papin autoritet sve više raste i koncem 15.st. duhovi se smiruju te papa mirno vrši i svjetovnu vlast nad Rimom i crkvenom državom koja se u medjuvremenu proširila. Simbol papine svjetovne vlasti postaje palača na Kvirinalu. Pojavom humanizma i renesanse i sam Rim pod papinom upravom i patronatom doživljava svoj bujni razvoj i cvat što nam se sačuvalo u mnogim gradjevinama, spomenicima, crkvama i raznim umjetninama. To je vrijeme gradnje sadašnje Bazilike sv.Petra (16. i 17.st.), tu je pojava pape Siksta V, hrvatskog porijekla, koji je u samo pet godina svojim graditeljskim zahvatima po cijelom

gradu dao novo lice Rimu. Istina, nisu nedostajale i sjene toga razdoblja što su zahvatile i sam papinski dvor u kojem su nedostojne osobe uspjele zasjesti i na papinsko prijestolje, poput jednog Aleksandra VI. Te slabosti, na koje protivnici Crkve veoma često ukazuju prstom, jesu upravo znak da u njoj osim ljudskog postoji u prvom redu božanski konstitutivni elemenat, koji uvijek nadvladava sve ljudske nedostatke. Crkva, koju je osnovao sam Krist i u kojoj nastavlja živjeti na otajstveni način, uvijek nalazi snagu da nadvlada slabosti svojih službenika i da po životima tolikih mučenika i svetaca bude cijelom ljudskom rodu znak svetosti i spasenja. Da su Crkvu osnovali samo ljudi, već bi je odavno oni sami sa svojim slabostima razorili. Upravo ljudske slabosti pokazuju da iza nje stoji Krist koji je podupire i vodi kroz povijest.

Odjeci Francuske Revolucije dolaze i do Rima. Crkva i Papa trpe od Napoleonske megalomanije i njegovih osvajačkih pohoda. Papu Pia VII. Napoleon daje deportirati i drži ga zatočenog kroz nekoliko godina u Savoni i potom u Fontainbleau blizu Pariza. I Papa Pio IX zbog nemira mora napuštati Rim i bježi na neko vrijeme u Gaetu. Pokret za ujedinjenje Italije sve više napreduje. Papina svjetovna vlast nad Rimom završava 1870. nasilnom okupacijom grada. Izolacija Pape i Svete Stolice potrajati će sve do 1929. Za to vrijeme iz prosvjedni jedan papa ne izlazi iz Vatikana niti se pojavljuje na prozoru, niti na balkonu Bazilike niti na Trgu sv.Petra. Blagoslov Urbi et Orbi dijeli se samo unutar Bazilike. U vrijeme Pape Pia XI. 1929. sklapaju se Lateranski ugovori i tako se konačno normaliziraju odnosi između Svete Stolice i Italije. Stvorena je današnja država Vatikan (Stato della Città del Vaticano), kao subjekt međunarodnog prava i odmah biva priznata od raznih zemalja. Danas s Vatikanom ima diplomatske odnose 113 država.

Papa, osim što je biskup Rima i kao Petrov nasljednik vrhovni poglavar Katoličke Crkve, jest i poglavar suverene državice Vatikana. Njome upravlja uz pomoć državnog tajnika te drugih ustanova Svete Stolice. Papa Ivan Pavao II jest 264. papa u povijesnom slijedu. Likovi svih papa od Petra do sadašnjeg nalaze se prikazani na mozaicima u Bazilici sv. Pavla.

VATIKAN

Ono što Rimu prozvanom Vječnim Gradom daje obilježje jedinstvenog grada na svijetu jest središte kršćanstva koje se u njemu nalazi. To središte svojom bogatom povijesnom baštinom, svojim ustanovama i napose osobom rimskoga biskupa-pape za cijeli svijet predstavlja nenadmašivi duhovni i moralni autoritet. Ta mnogostruka stvarnost središta Katoličke Crkve, koju zajedničkim imenom obično zovemo Vatikanom, jest u isto vrijeme subjekt međunarodnog prava tj. suverena država, najmanja na svijetu; prostorno zaprema površinu od samo 44 hektara, dakle niti pola četvornog kilometra. Po svojoj se naravi međutim razlikuje od svih drugih država: Vatikan jest u stvari samo sredstvo Svete Stolice za upravljanje sveopćom Crkvom. Suvremenost i stanje posebne države osigurava Svetoj Stolici potpunu nezavisnost, zajamčenu na međunarodnom planu, da može nesmetano i neovisno vršiti svoje duhovno služenje cijeloj Katoličkoj Crkvi.

Povijest Vatikana kao svetog mjesta za Kršćane počinje smrću sv.Petra koju povjesničari obično stavljaju u 67.godinu. Na prostoru gdje se danas uzdiže najveći hram kršćanstva bili su nekad vrtovi rimskih careva; u ono vrijeme nalazili su se potpuno izvan grada, na drugoj, nenastanjenoj strani Tibera. Kad je za vrijeme cara Nerona nastao veliki progon kršćana, među tolikima i prvak apostola Petar završio je svoj život mučeničkom smrću u Neronovu cirkusu koji se nalazio na lijevoj strani današnje bazilike u tadašnjim carskim vrtovima. Tijelo apostola Petra bi sahranjeno na obližnjem poganskom groblju na susjednom brežuljku Vatikanu.

Nakon što je dao kršćanima slobodu 313.g., car Konstantin gradi bazilike na najsvetijim mjestima kršćanstva. Tako podiže baziliku i nad grobom apostola Petra. Više od tisuću godina ta je Konstantinova bazilika izvan grada, kao najsvetije mjesto Kršćanskog Rima, bila cilj pohoda brojnih hodočasnika koji su se slijevali sa svih trana svijeta da se pomole na grobu apostolskog prvaka. Pape su međutim sve do 14.st. imale svoje sjedište uz prvu crkvu kršćanstva, Lateransku baziliku, unutar gradskih zidina. Tek nakon povratka iz Avignonskog sužanjstva s juga Francuske, gdje su pod pritiskom francuskih vladara pape morali prisilno boraviti od 1305. do 1377.g.,uzimaju svoje sjedište uz Baziliku sv.Petra kao najprirodnije mjesto svoga stanovanja budući da kao Petrovi nasljednici nastavljaju onu službu primata i učvršćivanja braće u vjeri i služenja jedinstvu Crkve što je Krist povjerio prvaku apostola Šimunu-Petru. Tijekom stoljeća uz Papino sjedište blizu groba sv.Petra podizale su se prema potrebi mnoge nove gradjevine koje čine današnji Vatikanski grad.

Stjecajem povijesnih okolnosti Papin autoritet proširio se i na svjetovno područje. U otsutnosti čvršće svjetovne vlasti nakon propasti zapadnog rimskog carstva (476) s jedne strane, i darivanjem zemljišta Crkvi od strane plemstva i vla

dara s druge strane, postepeno se oblikuje država kojom upravlja Papa i kao svjetovni vladar. Ta Papinska država, čiji početak seže u 8 st. trajat će s većim ili manjim promjenama sve do 1870.g. kad je nasilno zauzima i dokida pokret za ujedinjenje Italije.

D a n a š n j i V a t i k a n (Città del Vaticano), nasljednik Papinske države prijašnjih stoljeća, stvoren je kao posebna država Lateranskim ugovorima 11.veljače 1929. čime je okončano neprirodno stanje izolazije Svete Stolice nastalo 1870. U sklopu današnjeg Vatikana nalazi se Bazilika sv. Petra s prostranim trgom ispred nje omedjenim Berninijevim stupovljem - kolonadama te sav prostor sa gradjevinama unutar Vatikanskih zidina. Na tom prostoru nalazi se i Apostolska palača u kojoj stanuje Papa te brojni uredi Svete Stolice medju kojima je Državno Tajništvo, Vijeće za javne poslove Crkve, Guvernatorat za upravljanje vremenitim dobrima Svete Stolice, Vatikanski muzeji, i Sikstinska kapela, Vatikanška biblioteka i Tajni arhiv, velika dvorana Pavla VI za audijencije, Vatikanski vrtovi itd. Izvan Vatikana po Rimu nalaze se još druge zgrade i crkve koje su vlasništvo Svete Stolice premda se nalaze na talijanskom tlu te imaju stanje extrateritorijalnosti.

Vatikan, srce kršćanskog Rima, jest zajednička domovina svih kršćana i svih ljudi koji su pozvani da u Kristu postanu djeca Božja. Ovaj osjećaj da niste stranci, nego svi braća okupljena pod okriljem zajedničkog Oca, posebno doživljavate na Trgu sv.Petra kad ste zajednički okupljeni oko Pape bilo za vrijeme molitve nedjeljnog podnevnog andjeoskog pozdravljenja, bilo za vrijeme generalne audijencije ili kakve druge posebne svečanosti, napose o Božiću i Uskrsu kad Papa sa glavne lože Bazilike podijeljuje svoj blagoslov "Urbi et Orbi" -"Gradu i svijetu". Ljudi raznih narodnosti, kultura, rasa, običaja, jezika, premda se medjusobno i ne razumjeli, ovdje u srcu katoličanstva, okupljeni oko Petrova nasljednika koji im uprisutnjuje Krista, osjećaju duboko istinitost Pavlovih riječi: "Nema više židov-grk, rob-slobodnjak, muško-žensko! Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu"(Gal.,3,28).

O r g a n i z a c i j a V a t i k a n a

U samom Vatikanu živi svega oko sedam stotina osoba od čega samo polovica ima vatikansko državljanstvo; ono ne označava pripadnost jednoj naciji, nego priznanje posebnog stanja vezanog uz odredjenu službu Svetoj Stolici. U samom Vatikanu radi oko tri tisuće namještenika, od čega su 1.800 laici. Kao opće priznati subjekt medjunarodnog prava Vatikan ima svoj novac (izjednačen s talijanskom lirom) svoju poštu (vatikanske

marke veoma su tražene medju filatelistima), svoj željeznički Kolodvor, vlastitu višejezičnu tiskaru, medju raznim izdanjima objavljuje političko-vjerski dnevnik L'Osservatore Romano. Valovi njegove radio postaje "Radio Vatikan" obuhvaćaju cijelu kuglu zemaljsku.

V a t i k a n s k a b i b l i o t e k a, čiji počeci sežu još u 4.st. stalno se obogaćivala kroz stoljeća tako da danas ima oko 70.000 rukopisa, 100.000 odijeljenih autografa, oko 1.000.000 tiskanih i to probranih knjiga te oko 100.000 crteža i zemljopisnih karata.

V a t i k a n s k i t a j n i a r h i v sadrži brojne i dragocjene dokumente prijašnjih stoljeća o djelovanju Svete Stolice i Papa kao i mnoge druge dokumente važne za poznavanje svjetskih zbivanja prijašnjih stoljeća. Svake godine arhiv se poveća za oko jedan kilometar te je nedavno izgradjena posebna velika podzemna dvorana unutar Vatikana (20 m. ispod zemlje) gdje ima prostora na policama u dužini od 50 km.

Vatikan nema vojske, jer to nije u duhu poslanja koje vrši Sveta Stolica, ali ima potrebno osoblje, policiju, koja bdije nad sigurnošću Vatikana i njegovih stanovnika. Tu je također po cijelom svijetu poznata Švicarska garda, papina počasna i tjelesna straža koja čuva prilaze Vatikanu i papinskim odajama te nastupa na svim papinskim svečanostima. U Švicarskoj gardi služe samo mladići švicarski državljani.

U s t a n o v e S v e t e S t o l i c e

Vatikan kao suverena država, najmanja na svijetu, ima sasvim odredjenu svrhu za razliku od svih ostalih država: postoji jedino kao sredstvo Pape i Svete Stolice za duhovno služenje osam stotina milijuna vjernika koliko ih broji Katolička Crkva po cijelome svijetu. To služenje Papa vrši u zajedništvu sa svim biskupima (kojih ima 3.951, od čega je 2.440 rezidencijalnih) koliko ih ima Katolička Crkva. Da bi što uspješnije mogla vršiti taj velik posao povezivanja svih dijelova Katoličke Crkve u jednu cjelinu, Sveta Stolica ima brojne ustanove, urede i kvalificirano osoblje. U prvom redu tu je Vatikansko Državno Tajništvo i Vijeće za javne poslove Crkve, koje podržava trajne službene veze sa svim biskupima i sa 113 država s kojima Vatikan ima diplomatske odnose. Tu je potom devet svetih kongregacija za razna područja crkvenog života a sjedišta većine od njih nalaze se u zgradama na Piazza Pio XII, ispred Trga sv.Petra. Prva po važnosti jest Sv.Kongregacija za nauk vjere kojoj je predstojnik, od 1968. do 1981.g. bio hrvatski Kardinal Franjo Šeper. Ova kongregacija posebno bdije nad čistoćom naučavanja katoličke vjere. Ostale kongre-

gacije brinu se za istočne katoličke crkve, za biskupe, za sakramente i bogoštovlje, za kauze svetaca, za kler, za redovnike i sekularne institute, za katolički odgoj i za evengelizaciju naroda. Osim ovih kongregacija koje pripadaju medju najvažnija tijela Svete Stolice, nalaze se razni Sekretarijati i Vijeća osnovana uglavnom na poticaj i nakon Drugoga Vatikanskog Sabora. Nabrajamo samo najvažnije: Tajništvo za jedinstvo kršćana, Tajništvo za nekršćane, Tajništvo za one koji ne vjeruju, Vijeće za laike, Komisija za pravdu i mir, Vijeće za kulturu, Komisija za sredstva društvenog priopćivanja, Vijeće za obitelj. Posljednja osnovana jest Komisija za dušobrižništvo zdravstvenih radnika.

Medju raznim Papinskim učilištima, akademijama i institutima sa sjedištem bilo u Vatikanu ili po vatikanskim zgradama u Rimu posebno važna jest Papinska Akademija Znanosti koja je osnovana još 1603. Broji 70 članova izabranih medju najuglednijim svjetskim znanstvenicima.

Sveta Stolica po svojim predstavnicima prisutna je, kako pri vladama raznih zemalja, isto tako i pri velikim medjunarodnim ustanovama i organizacijama kao što su OUN, UNESCO, FAO, Evropski Parlamenat u Strassbourg-u, Evropska Zajednica u Bruxellesu itd. Po svojim izaslanicima sudjeluje na brojnim medjunarodnim skupovima, napose na onima gdje se nastoje rješavati problemi današnjega svijeta i pomoći čovjeku u obrani njegovih prava. Vatikanska diplomacija, najstarija na svijetu, prema riječima Pape Pavla VI, ima za cilj hrabriti biskupe i njihove crkvene zajednice, nastojati oko očuvanja religioznih vrijednosti, braniti ljudsku osobu i njezina neotudjiva prava te promicati istinski mir.

* * *

Još 1954.g. prema medjunarodnom dogovoru, Vatikanu je, zbog velikog kulturnog blaga koje se u njemu nalazi priznato pravo posebne zaštite u slučaju oružanih sukoba. 1984. na osmoj godišnjici skupštine Odbora svjetske baštine Vatikan je upisan u Registar spomenika Svjetske baštine. Ovaj odbor tvori 21 država članica Sporazuma o zaštiti prirodne i kulturne svjetske baštine što ga je izglasala opća skupština UNESCA 1972.g.

U Uredu za informacije, što se nalazi na trgu sv.Petra s lijeve strane, mogu se dobiti sve obavjesti o Vatikanu kao i o mogućnosti pohoda Vatikanskih vrtova i drugih ustanova unutar samog Vatikana.

Značenje Vatikana

Dok je tolike spomenike po svijetu dosta samo promatrati, ono što čuva i pruža Vatikan potrebno je i promatrati i razumjeti. Vidljivost Vatikana i njegovih gradjevina obavija nešto nadzemaljsko što ga čini u prvom redu gradom duha i nadnaravnih vrijednosti koje zrače iz svih njegovih umjetnina, gradjevina i stanovnika.

Vatikan nije samo skup monumentalnih gradjevina zanimljiv za arheologe i arhitekte, niti bogati izvor gradje za povjesne i druge znanosti a nalazi se u brojnim rukopisima, knjigama i dokumentima njegove Knjižnice i tajnog arhiva, niti je to čuveni muzej s umjetničkim remek djelima, niti veličanstveni nadgrobni spomenik u obliku najveće crkve svijeta nad grobom siromašnog galilejskog ribara. Vatikan sve to u sebi sadržava ali svojom pravom stvarnošću sve to nadilazi. On nije samo prošlost nego prije svega sadašnjost u kojoj živi sva prošlost, suvremena za svako stoljeće, za svaki povjesni trenutak. Vatikan je sjedište rimskog biskupa koji je, kao nasljednik apostola Petra, Kristov Namjesnik na zemlji, nositelj najviše Vlasti kojom je Bog zaodjenuo čovjeka. U Papi, kao vidljivom središtu jedinstvene, cijele Katoličke Crkve i svih kršćana, sam Isus Krist živi, djeluje i govori nastavljajući kroz sva stoljeća svoje spasenjsko poslanje naučavanja i posvećivanja cijelog ljudskog roda. Zbog toga su prema Vatikanu, u kojem stoluje Kristov Namjesnik na zemlji, okrenuta srca osam stotina milijuna katolika te simpatije i pozornost svih ljudi dobre volje.

TKO JE PAPA

Ono što Rimu daje značenje jedinstvenog grada na svijetu nisu samo njegovi brojni spomenici prošlosti i činjenica da je nekad bio metropola rimskog imperija, nego je to u prvom redu osoba rimskog biskupa-Pape koji, boraveći u Rimu kao središtu kršćanstva, daje ovome gradu poseban položaj i na medjunarodnom planu. No tko je u stvari Papa, taj čovjek u bijelom, koji okuplja oko sebe milijune ljudi ne samo kršćana, nego tolikih ljudi dobre volje? Odakle mu taj poseban, jedinstveni duhovni autoritet i moralni ugled što ga nema niti jedan čovjek na ovoj zemlji? Da bi mogli dobiti odgovor na ovo pitanje nužno je vratiti se u prošlost, prije dvije tisuće godina, na izvore kršćanstva, u vrijeme kad je Isus Krist osnivao svoju Crkvu.

Nasljednik apostola Petra

Papa je u prvom redu biskup rimske biskupije kojoj je prvi biskup bio apostol Petar. Svaki papa naslijedjuje prema tome apostola Petra u biskupskoj službi na katedri rimskog biskupa. Od Petra medjutim svaki papa naslijedjuje i one službe i odgovornosti, koje je Krist povjerio apostolskom prvaku Petru, a preko njega svakom njegovom nasljedniku i to ga čini najvišim autoritetom u Crkvi, odnosno Namjesnikom Isusa Krista na zemlji. No pogledajmo biblijske temelje za taj veliki dar što nam je Krist ostavio u osobi svoga Namjesnika da nam u ime njegovo prenosi autentično evandjelje i tumači istinu u svakom povjesnom trenutku.

Krist je izabrao dvanaestoricu apostola da budu svjedoci njegova božanskog poslanja, njegova spasenjskog otajstva i njegova misterija, ali je samo jednom od njih, Petru, rekao ove riječi: "TI SI PETAR STIJENA I NA TOJ STIJENI SAGRADIT ĆU CRKVU SVOJU I VRATA PAKLENA NEĆE JE NADVLADATI. TEBI ĆU DATI KLJUČEVE KRALJEVSTVA NEBESKOGA!"

Svu dvanaestoricu apostola Krist je poslao riječima: "Idite po svem svijetu i propovijedajte Evandjelje svakome stvorenju", ali je samo jednom od njih, Petru, rekao: "UČVRSTI BRAĆU SVOJU".

Svu dvanaestoricu apostola Krist je volio, kao i oni njega, ali je samo od jednoga, Petra, tražio posebno svjedočanstvo ljubavi: "PETRE, LJUBIŠ LI ME VIŠE NEGO OVI?"

Svim apostolima Krist je predao vlast propovijedanja i posvećivanja, vlast slavljenja Euharistije i opraštanja grijeha, ali je samo jednom od njih, Petru, rekao nakon što mu je Petar tri puta zasvjedočio posebnu ljubav: "PASI OVCE I JAGANJCE MOJE!"

Namjesnik Isusa Krista

U ovim obavezama koje je Krist povjerio Petru imaju svoj izvor sve službe koje vrši Papa kao Petrov nasljednik odnosno kao KRISTOV NAMJESNIK. U tome je veličina ali i teret i odgovornost papinstva. Papa kao Petrov nasljednik snagom njegova autoriteta i njegovih obaveza mora se brinuti i upravljati svim ostalim Božjim službenicima, tj. nasljednicima apostola - biskupima kao i cijelim Božjim narodom. Samo je tako zajamčeno jedinstveno poslanje Crkve i zajedničko svjedočenje Evandjelja. Papa, isto kao i Petar jest vez jedinstva svih biskupa ali i svih onih koji u Krista vjeruju. On je živo srce Katoličke Crkve. Njegov autoritet i njegovo služenje nadilazi granice njegove biskupije i stoji u službi cijelog Božjeg naroda koji u njemu gleda ne samo vrhovnog poglavara Katoličke Crkve nego u prvom redu Namjesnika Isusa Krista. Po svome porijeklu on može biti Talijan ili Francuz, Poljak ili Hrvat ali kad biva izabran za Petrova nasljednika na rimskoj biskupskoj stolici on postaje KRISTOV NAMJESNIK na zemlji i Otac svih kršćana, kojemu su upravljene oči i srca svih kršćana i ljudi dobre volje. I zato svi koji dodju u Rim žele vidjeti i čuti Papu. Zato bezbrojne audijencije; zato toliki Papini govori koje svakoga tjedna upravlja tisućama i tisućama što se oko njega okupljaju u Vatikanu. Takve susrete nema niti jedan veliki čovjek ovoga svijeta. One koje ne može primiti odvojeno, prima svake srijede zajednički u generalnu audijenciju koja u ljetnim mjesecima okuplja na desetke tisuća hodočasnika na Trgu sv. Petra da vide i čuju njegova nasljednika. Onima pak koji zbog siromaštva ili udaljenosti ne mogu doći u Rim, Papa sam ide u susret i putuje po svijetu. Ivan Pavao II uzeo je za poseban zadatak svoga pastoralnog služenja obilazak zemalja cijeloga svijeta. U svojih dosadašnjih 25 Medjunarodnih apostolskih putovanja, što niti jedan njegov pretthodnik nije ostvario, Papa se susreo s desecima milijuna kršćana i nekršćana koji su gaživo ili preko televizije gledali i slušali. Koristeći se tako suvremenim sredstvima Papa djelotvorno nastavlja vršiti one službe koje su mu od Krista preko Petra povjerene.

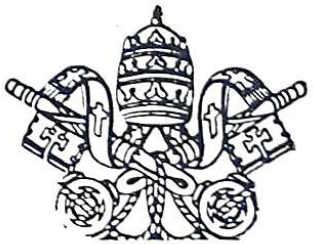

PATRIJARHALNE BAZILIKE

Četiri glavne Bazilike Rima jesu: Sv.Petar, Sv.Pavao, Sv.Ivan Lateranski i Sv.Marija Velika. Sve četiri imaju svoje porijeklo još u 4.st. Uz katakombe to su najsvetija mjesta kršćanskog Rima. Nazivaju ih još i patrijarhalne Bazilike: ne samo zbog važnosti i starine nego i što su tijekom stoljeća uz njih odsijedali patrijarsi drugih crkava prilikom svoga pohoda Rimu. Hodočasnik koji ih posjećuje u njima će se pomoliti što su činili tijekom stoljeća svi koji su ih pohadjali.

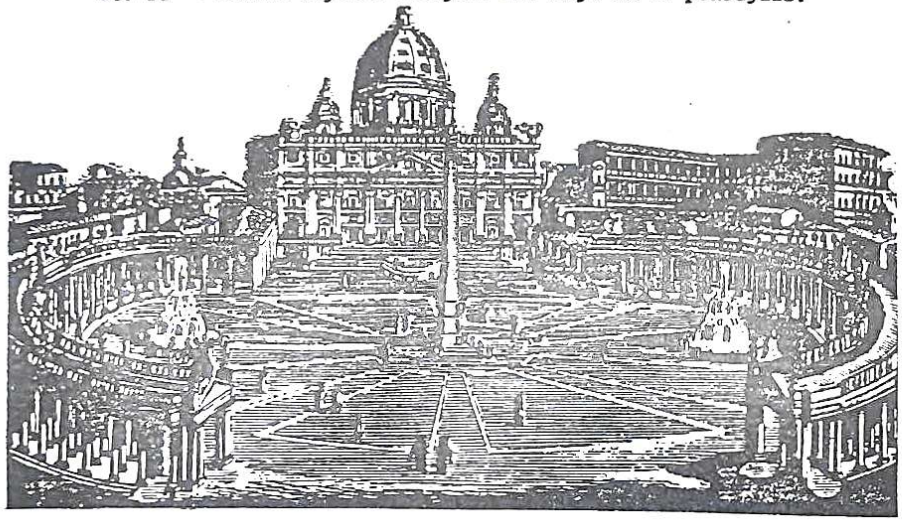

BAZILIKA SV.PETRA

T r g s v. P e t r a uvodi u sakralnost najvećeg hrama kršćanstva i s njime čini jednu cjelinu. Trg je izgradio slavni arhitekt Bernini polovinom 17.st. Četverored stupova dviju kolonada, njih 284, načinjeni su u obliku raširenih ruku simbolizirajući poslanje Crkve koja želi zagrliti i ujediniti cijeli svijet. Trg ima oblik elipse s dimenzijama 196x148 m. Na kolonadama je postavljeno 140 kipova svetaca. Dvije fontane svojim žuborenjem napose u ljetnim mjesecima daju trgu posebnu živost. S jedne i druge strane obeliska nalazi se posebno označeno kružno mjesto - središte kolonana s kojih se vidi samo jedan red stupova iza kojega se nalaze savršeno skrivena ostala tri reda.

S desne strane trga vidi se Papinska palača na čijem se prozoru (drugi s desna u gornjem redu) svake nedjelje u podne

pojavljuje Papa da bi s vjernicima izmolio molitvu Andjeoskog pozdravljenja i uputio uobičajeni kratki nagovor. S desne strane same Bazilike vidi se krov Sikstinske kapele. Iz dimnjaka uz kapelu u kojoj se vrši konklave - izbor pape, bijeli dim oglašava nazočnom mnoštvu da je novi papa izabran.

Na trgu sv.Petra odvijaju se brojne svečanosti crkvenog života: u ljetno vrijeme generalne audijencije srijedom, svete mise u svečanijim zgodama, beatifikacije, kanonizacije itd. Kamere mondovizije u tim zgodama šalju u svijet slike tisuća i tisuća vjernika raznih narodnosti okupljenih oko Kristova Namjesnika na ovom trgu, gdje se nitko ne osjeća strancem nego su svi braća i sestre uz papu, zajedničkog oca svih Kršćana koji po svojoj službi uprisutnjuje samog Isusa Krista na zemlji.

O b e l i s k u sredini trga predstavlja posebnu atrakciju svojom zanimljivom prošlošću. Dopremio ga je iz Egipta rimski car Kaligula 39.g. i postavio ga u carski vrt, kasnije prozvan Neronovim vrtom, koji se protezao s lijeve strane današnje Bazilike. Obelisk je stajao ondje kad su za vrijeme Neronovih progona u tim vrtovima umirali brojni kršćanski mučenici, medju njima i Petar. Kroz tisuću i petsto godina obelisk je stajao na istom mjestu s lijeve strane prve, Konstantinove bazilike izgradjene nad Petrovim grobom; ostao je ondje stajati i kad se počela graditi nova, sadašnja Bazilika. Tek poduzetni Papa Siksto V odlučio je pokršćaniti i ovaj simbol poganstva koji je, stršeći uz Baziliku, ostavljao dojam rivalstva starog poganskog Rima. Daje ga prenjeti u sredinu trga 1586.g. što je u ono vrijeme bio poseban pothvat. Trebalo je 800 radnika, 140 konja a prije toga za organizaciju prijenosa Siksto V savjetovao se s oko 300 raznih arhitekata i učenjaka iz Evrope. Zanimljive i dramatične pojedinosti pratile su prijenos obeliska na sadašnje mjesto, gdje je definitivno postavljen 14.rujna 1586. na blagdan Uzvišenja sv. Križa. Siksto V dao ga je tom prigodom egzorcizirati i potom posveti ti Kristovu križu kao što svjedoče i uklesani natpisi na njegovu podnožju od kojih jedan glasi: "Evo križa Gospodnjega, bježite neprijatelji, pobijedio je lav iz plemena Judina". Drugi natpis, prema Bazilici glasi: "Christus vincit...Krist pobjedjuje, Krist kraljuje, Krist vlada, Krist nek brani svoj narod od svakog zla". Na vrhu obeliska gdje su stari rimljani vjerovali da se nalazi pepeo Julija Cezara, Siksto V dao je postaviti metalni križ s ugradjenim relikvijama sv.Križa na kojem je Krist bio raspet. Ovaj obelisk, koji je jedini ostao sačuvan u komadu i uspravan od carskih vremena visok je 25,50 m. a sa sadašnjim postoljem visina mu iznosi 41 m. Nastojanjem Pape Ivana Pavla II za Božić posljednjih godina uz Obelisk se postavljaju velike jaslice i bor. Najvažnije medjutim što svaki hodočasnik treba znati o ovom obelisku jest ovo: od svih gradjevina koje uokolo vidi on je jedini svjedok mučeništva sv.Petra; stajao je u Neronovom cirkusu kad su Petar i toliki drugi kršćanski mučenici umirali za Krista.

P o v i j e s t B a z i l i k e. Car Konstantin davši kršćanstvu slobodu 313.g. na svetim kršćanskim mjestima podiže bazilike. Tako 326. nad grobom apostola Petra započinje gradnju hrama koji je završen 349. Kako se Petrov grob nalazio na poganskom groblju smještenom na Vatikanskom brežuljku blizu bivšeg Neronova cirkusa, Konstantin je, da bi dobio ravan prostor za gradnju polovinu groblja dao srušiti, a polovinu zatrpati. Ova polovina zatrpanog groblja otkrivena je u ovom stoljeću ispod Bazilike. Predstavlja dragocjeno arheološko otkriće. Konstantinova Bazilika imala je dva dijela:veliko predvorje s trijemovima, zvonik, te samu Baziliku s pet ladja Bila je ukrašena mnogim spomenicima i krasnim mozaicima.

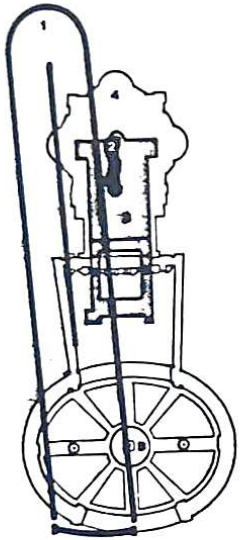

Tlocrt Neronova cirkusa i Bazilike sv.Petra

1. *Dimenzije Cirkusa što ga je dao graditi car Kaligula, kasnije prozvan Neronovim cirkusom. U njemu je mučen sv.Petar i mnogi drugi mučenici kršćani zasvjedočiše ovdje svojom krvlju vjeru u Krista.*
2. *Ostaci poganskog groblja ispod Bazilike na kojem je bio sahranjen sv.Petar; otkopani su u ovom stoljeću.*
3. *Tlocrt prve Konstantinove Bazilike što ju je car izgradio u 4.st. nad Petrovim grobom. Srušena je u 16.st.*
4. *Opseg sadašnje Bazilike i Trga sv.Petra*

Staru Konstantinovu Baziliku zub je vremena toliko nagrizao da je nikakva popravljanja nisu više mogla spasiti.Odluku o rušenju stare i izgradnji nove donio je još Papa Nikola V polovinom 15.st. ali je trebalo proći pola stoljeća da se odluka,koja je naišla i na veliko protivljenje s raznih strana, provede u djelo. Tek energični i odlučni Papa Julije II (1503-1513) donosi neopozivu odluku o rušenju stare i o izgradnji nove Bazilike nad grobom sv.Petra. Na njezinoj izgradnji sudjelovali su najbolji arhitekti i umjetnici 16. i 17.st Ovaj najveći hram kršćanstva, koji nas zadivljuje i svojim dimenzijama i svojim umjetninama, jasno govori o snazi kršćanske ideje koja je uspjela pokrenuti najbolje umove crkve i svijeta i njihove sposobnosti u ostvarenju tog remek djela sakralne arhitekture. Za Baziliku sv.Petra ne može se reći da je djelo samo jednog umjetnika. Od mnogih imena koji su sudjelovali u njezinoj izgradnji evo samo najvažnijih:Bramante, Sangallo, Raffaello,Vignola, Della Porta, Michelangelo, Maderno, Bernini. Povijest gradnje sv.Petra bila je duga i ne bez teškoća. Kamen temeljac postavljen je 1506.g., a Kupola, prema nacrtu Michelangela,bi dovršena 1590.g., premda su još stajali dijelovi stare bazilike koji su potpuno srušeni početkom 17.st. kad je Bazilika s pročeljem od Maderna bila dovršena. Papa Urban VIII 1626.g. posvećuje Baziliku ali se ona još iznutra ukrašavala za što je najviše zaslužan najveći arhitekt baroka Gian Lorenzo Bernini.

O p i s B a z i l i k e. Prije nego s Trga udjemo u predvorje Bazilike, nad ulazom možemo izbližeg vidjeti glavnu ložu-balkon (1) na kojem se Papa pojavljuje u najsvečanijim zgodama za podjelu blagoslova Urbi et Orbi (gradu Rimu i svijetu). Samo pročelje (fasada) Bazilike od Maderna visoko je 45 m. a dugačko 114 m. U predvorju jedna od rijetkih umjetnina sačuvanih iz Konstantinove Bazilike, jest Giottov mozaik Navicella (2) s početka 13.st. Prikazuje Krista i apostole u barki koju zapljuskuju valovi ali ona sigurno plovi. S lijeve i desne strane u predvorju vidimo dva konjanika. Prvi je car Karlo Veliki (4) kojega je ovdje na Božić 800.g. Papa Lav III okrunio za cara obnovljenog Rimskog carstva. Drugi, desno, jest car Konstantin (5) u času kad mu se ukazuje križ. Rad je Berninia iz 1670.g. Petora vrata vode u unutrašnjost Bazilike. Krajnja desna zazidana jesu Sveta Vrata a otvorit će se 2000 g. kad se bude slavila Jubilarna godina. Srednja vrata (7) brončana ostala su od stare Bazilike; rad su Filaretta iz 1445.

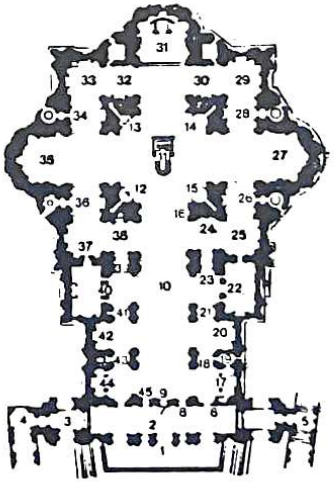

1. Glavni balkon Bazilike gdje Papa podijeljuje blagoslov Urbi et Orbi
2. Giottov mozaik "Ladja"
3. Zvonik i ulaz u Vatikan
4. Kip Karla Velikog
5. Kip cara Konstantina
6. Sveta vrata
7. Glavna vrata (1445.g)
8. Ulaz u Baziliku
9. Pogled na unutrašnjost
10. Na podu oznake velikih crkava svijeta
11. Grob sv.Petra i glavni oltar s Berninijevim baldahinom
12. Sv.Andrija,brat sv.Petra
13. Sv.Veronika
14. Sv.Jelena
15. Sv.Longin
16. Brončani kip sv.Petra
17. Pietà od Michelangela
18. Spomenik švedskoj kraljici Kristini,katolkinji
19. Kapela Raspetoga
20. Kapela sv.Sebastijana - bl.Inocent XI pod oltarom
21. Spomenici Papi Inocentu XII i grofici Matildi Toskanskoj
22. Kapela presv.Sakramenta
23. Spomenik Papi Grguru XIV
24. Oltar sv.Jeronima
25. Kapela sv.Grgura
26. Oltar sv.Bazilija - sv.Josafat pod oltarom
27. Poprečna ladja s oltarima sučenika. Ovdje je održavan I.Vat.Sabor.
28. Spomenik Klementu XIII
29. Oltar sv.Mihaela i sv.Petronile
30. Spomenik Klementu X
31. Katedra sv.Petra
32. Spomenik Aleksandru VIII
33. Oltar sv.Lava Velikog
34. Oltar Srca Isusova Spomenik Aleksandru VII
35. Poprečna ladja lijevo krilo;oltar sv.Josipa; oltar sučeništva sv.Petra
36. Ulaz u sakristiju
37. Oltar sv.Grgura Velikog
38. Oltar Preobraženja
39. Spomenik Inocentu XI
40. Korna kapela
41. Spomenik Inocentu VIII
42. Tijelo sv.Pija X
43. Spomenik Stuart-ima
44. Krationica
45. Izlazna vrata

Tlocrt Bazilike Sv.Petra
i popis najvažnijih spomenika

Unutrašnjost. Nalazimo se u najvećoj crkvi kršćanstva, u središtu Katoličke Crkve. Dok se veličanstvenom kupolom i brončanim baldahinom željelo označiti svetost mjesta, groba sv.Petra, struktura ladje prema baroknom shvaćanju prostora izradjena je da dočara ideju beskonačnosti neba. Bazilika je duga 211 m, širina glavne ladje 25 a visina 46 m. Visina kupole s unutarnje strane je 132 m. Na kamenom podu u sredini glavne ladje ispod kojega se nalazi dovezena zemlja iz raznih kršćanskih država, nalaze se imena i dimenzije najvećih crkava svijeta prema kojima se vidi koliko Bazilika sv. Petra po dužini nadilazi. Došavši do sredine Bazilike (10) vidimo s desne strane kapelu Presv.Sakramenta (22) gdje je preko dana Euharistijski Krist izložen na klanjanje a s lijeve strane (40) je korna kapela za molitvu časoslova. Grob sv.Petra (11) koji se nalazi ispod glavnog oltara jest pravo središte Bazilike zbog čega je i podignut ovaj najveći hram kršćanstva. Prije dolaska do groba hodočasnik će pristupiti brončanom kipu sv.Petra iz 14.st. i prema stoljetnom običaju milijuna hodočasnika dotaknuti će se u znak zajedništva s Petrom njegove noge koju su pobožni dodiri milijuna ruku već potpuno izlizali (16). Na grobu sv.Petra hodočasnik će se kratko sabrati u molitvi; stojeći na ovom najsvetijem mjestu Rima, zahvalit će Bogu što ima milost pripadati jednoj svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi. 95 uljanica trajno gori oko groba sv.Petra. Ispod glavnog oltara u kripti vidi se posebno izložena pozlaćena škrinjica u kojoj se nalaze kosti sv.Petra. Nad glavnim oltarom uzdiže se remek djelo umjetnika Berninia - brončani baldahin visok 29 m. Ispod kupole Isusove riječi upravljene Petru: "Ti si Petar - Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju. Tebi ću dati ključeve Kraljevstva nebeskog". U udubinama četiri glavna stupa, na koji ma počiva kupola, nalaze se veliki kipovi onih svetaca čije se dragocjene relikvije čuvaju u Bazilici: sv.Andrija apostol (12), sv.Veronika (13), sv.Jelena (14) i sv.Longin (15) koji je kopljem probo Isusa na križu, potom se obratio i postao kršćanin; a vrh njegova koplja čuva se u Bazilici kao relikvija.

Iza glavnog oltara nalazi se oltar i katedra sv.Petra. U samoj apsidi ispod prozora na kojem se nalazi lik goluba - simbol Duha Svetoga, nalazi se veliki relikvijar u čijem se brončanom oblogu nalazi drvena stolica-katedra za koju predaja tvrdi da je s nje sv.Petar vršio učiteljsku službu. Tijekom stoljeća, tj. od 9.pa dalje, pape su stvarno upotrebljavali ovu stolicu, pa se u tom smislu može zvati katedra Petrova učiteljstva koje traje neprekinuto u učenju rimskih biskupa, Petrovih nasljednika. Relikvijar podržavaju četiri crkvena oca, naučitelja zapadne i istočne crkve, simbolički označujući da Petrovu učiteljsku službu pomažu crkveni naučitelji. Izbor sv. Augustin i sv. Ambrozije sa zapada te sv. Ivana Zlatoustog i sv. Atanazija s istoka želi sugerirati jedinstvo zapadne i istočne crkve.

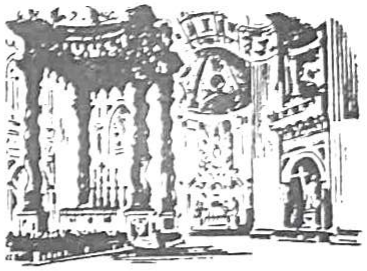

Relikvijar katedre, likove biskupa te figurativnu skupinu zvanu Berninijeva slava, u koju su se prije stavljale slike novih svetaca na dan njihove kanonizacije, izradio je takodjer G.L.Bernini. Razgledajući crkvu hodočasnik će uočiti u udubinama stupova i u poprečnoj ladji brojne kipove svetaca. Ima ih 39. To su osnivači redova, a njihova nazočnost u glavnoj crkvi kršćanstva želi reći da su crkveni redovi snaga i potporanj Kristove crkve. Medju posebno vrijednim umjetninama što se nalaze u Bazilici jest Michelangelova Pietá (17) koju je veliki umjetnik izradio 1449.g. kad mu je bilo svega 24.g. U Bazilici su smješteni takodjer nadgrobni spomenici pojedinim papama i nekim zaslužnim povjesnim ličnostima. Tu je i grob sv.Jozafata (26) biskupa, mučenika crkvenog jedinstva (1623). Bio je biskup Rutenije, danas pokrajina podkarpatske Rusije. Sve oltarne slike u Bazilici radjene su u mozaiku. Samo jedna, Presv.Trojstva, je na platnu i to u kapeli Pres.Sakramenta, gdje se nalazi i posljednje djelo Berninija - tabernakul s andjelima. Medju oltarima bazilike jedan je posvećen sv. Jeronimu (24). Slika ga prikazuje u času primanja sv.Pričesti. Iz Bazilike ulazi se u sakristiju (36) i u riznicu. Uz oltar Srca Isusova (34) nalazi se ispovjedaonica u kojoj se svakodnevno u odredjeno vrijeme ispovijeda na hrvatskom jeziku. Ispovjednici u Bazilici sv. Petra jesu franjevci konventualci koji imaju svoj samostan unutar Vatikana. Na desnoj strani (43) izlazeći iz Bazilike nalazi se ulaz na kupolu. Ispod oltara Prikazanja (42) nalazi se balzamirano tijelo sv.Pape Pija X koji je uveo čestu pričest i pričešćivanje djece. Pri izlazu nalazi se krstionica Bazilike (44). Ispod Bazilike nalazi se kripta s grobovima papa u koju se ulazi kod glavnog oltara uz jedan od stupova. Tu se u kapeli sv.Longina nalazi nadgrobni spomenik Papi Pavlu II čiji je glavni dio radio hrvatski umjetnik, Trogiranin Ivan Duknović. Ispod kripte koja je svima dostupna, sa specijalnom posebnom propusnicom i vodičem (ulaz iz Vatikan-

skog dvorišta) mogu se pohoditi iskopine poganskog groblja gdje je bio sahranjen sv.Petar.

Prilikom iskapanja oko groba sv.Petra za vrijeme pape Pia XII (u ovom stoljeću) pronadjen je i stari hrvatski novac, znak da su hrvatski hodočasnici još u staro vrijeme hodočastili na Petrov grob.

Vatikanski Muzeji

U sklopu Apostolske Palače i ostalih vatikanskih gradjevina unutar Vatikanskih zidova nalaze se po cijelom svijetu poznati, Vatikanski muzeji.Radi se o nekoliko muzeja i muzejskih zbirki u kojima je sakuplje na dragocjena stoljetna baština ljudskog uma, duha i kreativnosti sa svih strana svijeta. Sve to neprocjenjivo blago ljudskog umijeća, koje je brižljivo sakupljano i čuvano unutar Vatikana, još je jedan dokaz koliko je Crkva cijenila i cijeni sve što je ljudsko, što je izraz čovjekove kulture i njegova duha. Ujedno pokazuje ulogu Crkve u promicanju znanosti, umjetnosti i kulture tijekom stoljeća što čini i danas.

Imajući u vidu ograničen opseg ovoga vodiča samo će mo nabrojiti najvažnije cjeline smještene u prostorima Vatikanskih muzeja. U prvom redu je tu Pinakoteka, zbirka umjetničkih slika velike vrjednosti, smještenih u 17 dvorana. Medju najvažnijima je Kristovo Preobraženje od Raffaella. Slijede potom Muzeji, koji su prema vlasnicima od kojih potječu, te sakupljačima, kao i prema cjelinama izložbenih primjeraka dobili ova imena: Muzej Pio-Clementino, Muzej Chiaramonti-Braccio Nuovo, Egipatski i Etruščanski muzej, Muzej poganske i kršćanske skulpture, Misijski i etnografski muzej, Muzej starina, Galerija suvremene religiozne umjetnosti. U ovoj Galeriji smještene su umjetnine ovih hrvatskih umjetnika: Ivan Meštrović, Jozo Kljaković, Zlatko Šulentić, Emanuel Vidović, Franjo Kršinić, Ivo Dulčić, Djuro Pulitika, Ivan Lacković - Croata, Ivan Večenaj, Mijo Kovačić, Ivan Rabuzin. Ovi su umjetnici ušli u Vatikansku Galeriju zalaganjem biskupa Djure Kokše, dok je bio rektor hrvatskog zavoda sv.Jeronima. Za pohod Vatikanskih muzeja preporuča se hodočasniku da se priključi grupi s vodičem ili, ako ide sam, da se prije pripravi iz kojeg opširnijeg vodiča. Praktično upozorenje: Za detaljno razgledavanje vatikanskih muzeja potrebno je barem pet sati. Zavisno o raspoloživom vremenu posjetitelj će si odabrati jedan od četiri puteva odnosno pravaca koji su označeni slovima izvješenim na ulazu svake muzejske prostorije: A - 1,30 s; B - 3 s; C - 3,30 s; D - 5 s. Muzeji su otvoreni od 9 - 13 s. zimi i od 9 - 16, ljeti. Ulaznica pojedinačno stoji 5.000 lira. Skupine sa potvrdom od župe ili škole dobivaju popust. Posljednje nedjelje u mjesecu ulaz je besplatan.

Sikstinska Kapela

U sklopu Vatikanskih muzeja, na samom završetku obilaska nalazi se najslavnija kapela na svijetu, po Papi Sikstu IV (1473-84) koji je je dao izgraditi prozvana Sikstinska Kapela (Cappella Sistina). S jedne strane vrijednost joj daju dragocjene freske kojima je gotovo sva oslikana, s druge pak strane tu se vrši izbor novoga Pape. Osim Michelangela koji je izradio Posljednji sud i oslikao strop biblijskim prizorima, u izradi fresaka na zidovima sudjelovali su ovi umjetnici: Pinturicchio, Botticelli, Rosselli, Ghirlandaio, Signorelli, Perugino.I u Sikstiniima nešto i hrvatskih tragova. U izradi mramorne pregrade koja dijeli Sikstinu na dva dijela sudjelovao je i naš umjetnik Ivan Duknović. Na Diptihu od Rossellia koji prikazuje Govor na gori i scenu s gubavcem prikazana je bosanska kraljica Katarina s pratnjom, a gubavac je Katarinin sin koji je bio zarobljen, odveden u Carigrad i poturčen. Shvaćajući ovaj prizor alegorijski, guba predstavlja vjersku gubu a cijela scena odaje molbu Kristu za spas nevoljnika.

Kupola sv.Petra, na koju se dolazi iz same Bazilike (43), jest nakon Koloseja drugi medjunarodni simbol Rima. Radjena je po nacrtima Michelangela i dovršena za Pape Siksta V 1590. U promjeru ima 42 m a visina je zajedno sa križem 132 m. S kupole se pruža prekrasan pogled na cijeli Rim i okolicu. Na velike blagdane i posebne svečanosti, napose na dan kanonizacija, kupola je naveče osvijetljena te se može vidjeti nadaleko. Tijekom vremena kupola je bila napukla pa je polovinom 18.st. njezin popravak bio povjeren hrvatskom isusovcu Rudjeru Boškoviću koji ju je opasao s pet željeznih obručeva spasivši je tako od rušenja.Tom je zgodom Bošković izračunao i njezinu težinu: 56,208.837 kg. !

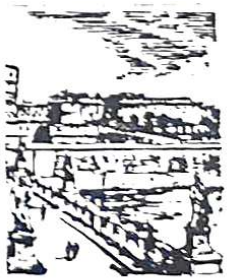

Andjeoska tvrdjava. To je jedan od rijetkih dobro ušćuvanih spomenika staroga Rima. Gradio ju je car Hadrijan kao mauzolej za sebe i svoje nasljednike u prvoj polovini 2.st. Ovdje su se rimski carevi sahranjivali sve do 175.g. Povijest mauzoleja je veoma zanimljiva i teče zajedno s najdramatičnijim tre-

nucima grada. Tijekom stoljeća mauzolej je mijenjao svrhu, no najčešće je služio kao važna tvrdjava i ne jednog papu je spasio pred progonima silnika. Zato i postoji visoki zid s nutarnjim prolazom koji još uvijek povezuje Andjeosku tvrdjavu s Vatikanom i kroz koji su se pape s dvorom sklanjali u tvrdjavu u trenucima opasnosti. Danas je to muzej u kojem se povremeno priredjuju i kulturne manifestacije. Ime Andjeoska tvrdjava potječe s konca 6.st. kad je u Rimu izbila kuga. Papa Grgur Veliki poveo je pokorničku procesiju po rimskim ulicama za prestanak kuge. Kad su došli do tvrdjave ukaže mu se na njezinu vrhu andjeo koji stavlja mač u korice, znak da kuga prestaje, kao što je i bilo. U znak sjećanja na taj dogadjaj, postavljen je prije nekoliko stoljeća na vrh tvrdjave veliki kip andjela koji stavlja mač u korice. (Momentalno je na restauraciji). Uz tvrdjavu je most - ponte S.Angelo, kroz mnoga stoljeća jedini koji je povezivao grad Rim s Bazilikom sv.Petra koja je dugo vremena bila na periferiji. Most je ukrašen likovima andjela radjenim po Berninijevima nacrtima a svaki od njih drži po jedan znak Isusove muke.

Radio Vatikan

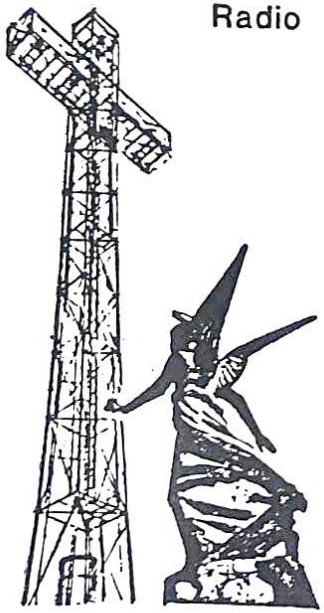

Osnovan je 1931. To je Papin radio koji mu omogućava da njegov glas dopre do svakog kraja zemaljske kugle. Radio Vatikan, čiji valovi obuhvaćaju cijeli svijet, povezuje s Petrovom stolicom i medjusobno mjesne Crkve. Preko svojih valova širi svijetlo istine i radosnu poruku evandjelja, mira i ljubavi. Svoje programe Radio Vatikan prenosi na 34 jezika i u njemu radi 368 službenika. Na hrvatskom jeziku Radio Vatikan prenosi svoje emisije svakoga dana u 19 sati i ponovljeni prijenos od predhodnog dana ujutro u 5 sati, i to na srednjem valu od 196 m ili 1530 kHz te na kratkim valovima od 41 m ili 7250 i 7450 kHz i 49 m ili 6190 i 6210 kHz. Središnja zgrada Radio Vatikana nalazi se u Palazzo Pio na Piazza Pia 3, na početku Via Conciliazione, prva desno idući prema Bazilici sv.Petra. Tu su redakcije i odavle se programi emitiraju. Drugi dio uredjaja nalazi se u Vatikanskim vrtovima a glavni odašiljači-antene 20 km od Rima. Središnju zgradu Radio Vatikana moguće je posjetiti. Treba se obratiti preko vratara u prizemlju na Hrvatski odjel Radio Vatikana iz kojega će vas osoblje rado provesti po zgradi i pokazati vam kako se odvija rad na Papinom radiju. Upravu Radio Vatikana imaju isusovci.

Na slici: antena radija u obliku križa i zaštitnik Papinog radija, arkandjeo Gabrijel koji je prvi objavio Radosnu Vijest.

Znamenitosti uz Baziliku

Neposredno ispred zgrade Vatikanskog radija idući od Andjeoske tvrdjave nalazi se spomenik sv.Katarini Sijenskoj drugoj zaštitnici Italije. Njena velika povjesna zasluga sastoji se u tome što je uvjerila Papu Grgura XI da se vrati natrag u Rim iz Avignona gdje su Pape boravile u sužanjstvu od 1305 do 1377. Zajedno sa sv.Terezijom Avilskom Papa Pavao VI proglasio je sv.Katarinu Sijensku naučiteljicom Crkve.

S druge strane ulice Conciliazione nasuprot zgradi Vatikanskog radija, nalazi se nacionalno sjedište Talijanske Katoličke Akcije koja u Italiji neprekinuto traje od 1922. kad ju je pokrenuo Papa Pio XI. Danas je u njoj učlanjeno 600.000 talijanskih laika koji suradjuju sa svećenicima i biskupima u apostolatu Crkve.

Via Conciliazione omogućuje svečani pristup Bazilici sv.Petra. Gradjena je izmedju 1936. i 1950. Naziv Conciliazione-Pomirenje potsjeća na Lateranske ugovore 1929. kad je došlo do izmirenja izmedju Italije i Sv.Stolice nakon nasilne okupacije Papinske države 1870.

Usporedo s via Conciliazione na lijevoj strani nalazi se ulica Borgo Santo Spirito. Ondje se na br. 5 nalazi Generalna kuća isusovačkog reda gdje stanuje general Družbe Isusove s vrhovnom upravom reda. U kući uvijek boravi po koji hrvatski isusovac. Uz nju, u Via Penitenzieri, nalazi se drugi isusovački samostan u kojem stanuju isusovci koji rade na Radio Vatikanu; tu se nalazi i Povjesni Institut Isusovačkoga reda. Iznad Generalne kuće na brežuljku ispod kojega se nalazi poznati rimski tunel, nalazi se veliki kolegij sv.Kongregacije za širenje vjere - Propaganda Fide u kojem stanuju studenti teologije iz raznih misijskih zemalja Afrike, Azije i Oceanije. Do kolegija je Papinsko Sveučilište Urbanianum na kojem studiraju bogoslovi s misijskih područja.

Prije dolaska na Trg sv.Petra iz Via Conciliazione na lijevoj strani ulazi se u malu ulicu Via Pfeiffer. Tu se na br.24 nalazi MEDJUNARODNI CENTAR ZA MLADE SAN LORENZO. Kako iz godine u godinu sve veći broj mladih dolazi u Rim prema posebnoj želji Sv.Oca Ivana Pavla II početkom 1983. otvoren je ovaj centar kamo se mladi mogu obratiti za sve potrebne informacije. Centar raspolaže prostorijama za susrete i razgovore. U sklopu centra nalazi se poseban prostor za molitvu u staroj crkvi sv.Lovre (San Lorenzo in Piscibus) iz 12.st. Crkva svojom smirujućom i sugestivnom arhaičnom nutrinom potiče na sabranje i molitvu. U crkvi se svaki dan služi sv.misa za mlade. Centar San Lorenzo vode rimski predstavnici raznih katoličkih pokreta, udruženja i organizacija. Svaki dan od 11 do 19 s. netko od njih je ondje dežuran. Želja je Svetoga Oca da svi mladi koji dolaze u Rim pohode ovaj centar. Telefon: (06)698-53-32.

BAZILIKA SV.IVANA LATERANSKOG

"Majka i glava svih crkava Rima i svijeta". Ove riječi stoje na ulazu u ovu prvu crkvu kršćanstva. Dao ju je izgraditi car Konstantin kao prvo javno bogoštovno mjesto za kršćanstvo kojemu je Milanskim ediktom 313.g. dao slobodu. Kroz deset stoljeća, sve do 15.st., uz ovu Baziliku pape su imali svoje sjedište. I danas je Lateranska Bazilika katedrala Rimskog biskupa - stolnica grada Rima. Svaki papa, nakon što bude izabran, u prvim danima svoga pontifikata dolazi kao biskup Rima i svečanim obredom uzima u posjed svoju katedralu. Nakon brojnih preuredjenja kao i oštećenja tijekom stoljeća, današnji je oblik Lateranska Bazilika poprimila u 17.st. Od prve Konstantinove Bazilike sačuvali su se dijelovi mozaika u apsidi i pojedini stupovi ugradjeni u današnje stupove. Bazilika, kao prva crkva kršćanstva, izvorno je bila posvećena Presvetom Spasitelju na što potsjeća Kristov lik u apsidi i veliki kip na pročelju Bazilike. Naknadno, u 10.st., bi posvećena sv.Ivanu Krstitelju pa se do danas po njemu ustalio naziv za ovu Baziliku. Glavni titular Bazilike medjutim jest Isusovo Uzašašće.

Kroz tisuću godina ova je Bazilika zajedno sa sjedištem papa bila ono što je danas Bazilika sv.Petra i Vatikan: središte crkvenog života Rima i kršćanstva. Ovdje je održano pet ekumenskih sabora koji po mjestu održavanja dobiše ime Lateranski koncili (1123., 1139., 1179., 1215., i 1515.godine.) Ovdje je Papa Bonifacije VIII 1300.g. proglasio prvu Svetu-Jubilarnu Godinu. U ovom stoljeću u sadašnjoj palači uz Baziliku potpisani su poznati Lateranski ugovori 1929. kojima je konačno riješen spor izmedju Svete Stolice i talijanske države nastao 1870. nasilnom okupacijom i oduzimanjem Papinske države. Te je godine na medjunarodnom planu stvoren Vatikan kao posebna državica unutar Italije.

Opis Bazilike

Od svih crkava Rima ova Bazilika ima najljepše pročelje. Da bi se uočio njegov sklad potrebno ga je promatrati iz otstojanja. Remek je djelo arhitekta A.Galilei-a iz 1735.g. Na vrhu fasade Krist Otkupitelj s Ivanom Krstiteljem i Ivanom Evandjelistom te crkveni oci i naučitelji zapada i istoka koji ovdje simboliziraju doktrinalno jedinstvo Kristove Crkve. Ulazeći u predvorje Bazilike na lijevoj strani vidimo veliki kip cara Konstantina iz 4.st., donešen ovamo sa Kapitolija. Velika glavna vrata potječu iz staroga Rima, sa Foruma iz zgrade u kojoj je zasjedao rimski senat. Desna krajnja vrata, zazidana, jesu sveta vrata i otvaraju se samo tijekom Svete Godine.

Unutrašnjost Bazilike u baroknom stilu uredio je veoma uspješno arhitekt Borromini polovinom 17.st. Već na prvi pogled, promatrajući stupove s kipovima apostola, postaje jasna zamisao arhitekta pri uredjenju unutrašnjosti: Crkva, čiji je zaglavni kamen Krist, stoji sazdana na temeljima apostola i proroka. Iznad kipova apostola vidimo freske dvanaestorice proroka i biblijske prizore Staroga i Novoga Zavjeta, radjene prema biblijskoj konkordanciji: svakom dogadjaju iz N.Zavjeta odgovara prizor iz St.Zavjeta koji ga navješta i predznačuje. Papinski oltar u sredini crkve u gotskom stilu potječe iz 1367.g. Nad oltarom su iza rešetaka pozlaćene biste sv. Petra i sv.Pavla koje sadržavaju relikvije apostolskih prvaka. Na samom oltaru nalazi se drvena ploča obložena bijelim mramorom na kojoj su, prema predaji, služili sv.misu svi pape prva tri stoljeća, od sv.Petra do Silvestra I. U kriptu ispred oltara, gdje se nalazi grob pape Martina V i poseban drveni kip sv. Ivana Kr., vjernici običavaju stavljati "obol sv.Petra" ili "Petrov novčić", simboličan dar vjernika za uzdržavanje središnjih ustanova Crkve. Od posebnih znamenitosti u pokrajnim ladjama najvažnija je Giottova freska (desna ladja, prvi stup lijevo gledajući prema oltaru) koja prikazuje Papu Bonifacija VIII u času proglašenja prve Jubilarne Godine, 1300.g. U trećoj kapeli druge lijeve pokrajne ladje u odredjene sate dana izložen je na klanjanje Presv.Sakramenat. Hodočasnik će rado svratiti ovamo i pokloniti se Spasitelju u ovoj prvoj crkvi kršćanstva. Poprečna ladja sadrži posebno vrijedne freske koje pričaju povijest Lateranske Bazilike i život cara Konstantina. Na lijevoj strani veliki oltar Presv.Olt.Sakramenta.Nad oltarom relikvijar s reljefom posljednje večere u kojem se čuva drvena ploča na kojoj je prema predaji Isus ustanovio presv.Euharistiju. Na desnoj strani ovog oltara, uz vrata sakristije, veliki križ postavljen od rimskog plemstva na prijelazu iz 19. u 20.st. kao trajan spomen svojim potomcima za očuvanje baštine sv.vjere. Mozaik u absidi predstavlja naročitu vrijednost Bazilike. Dijelovi potječu još iz 4.st. (Spasiteljevo poprsje i rijeka Jordan) ostalo iz 9. i 13.st. Dubok je teološki sadržaj mozaika: primajući krštenje i ispovjedajući vjeru u Presv.Trojstvo za krštenika Kristov križ(usredini) postaje znak pobjede i zalog nadnaravnog života. Iz Bazilike ulazi se u dvorište bivšeg benediktinskog samostana - klaustar. Sa svojih 125 lukova i mnoštvom ukrašenih stupića predstavlja jedno od remek dijela kozmateskne umjetnosti iz 13.st. U trijemovima klaustra izloženi su mnogi dijelovi i ostaci iz stare Konstantinove Bazilike.

Hrvatske uspomene: U Lateranskoj Bazilici Papa Severin posvetio je 640.g. Ivana Ravenjanina za prvog nadbiskupa obnovljene solinsko-splitske nadbiskupije. Time je započelo sistematsko pokrštavanje Hrvata.

Znamenitosti uz Baziliku

K r s t i o n i c a. Smještena je izvan Bazilike a izgrađena je u oktogonalnom obliku. Od 4.st. kad je kršćanstvo dobilo slobodu, ovdje se dijelilo krštenje svim članovima rimske kršćanske općine. I danas je ova krstionica povlašteno mjesto za krštenje rimske djece. Oktogonalni oblik dao joj je Siksto III. u 5.st. i još od njega potječe unutarnja struktura od osam porfirnih i osam mramornih stupova s veoma važnim latinskim tekstom uklesanim u mramor, koji govori o otajstvu krštenja i božanskog preporodjenja. Sadržaj teksta jest u stvari krsna kateheza iz 5.st. Udubljeni prostor u sredini krstionice jest simboličan ostatak nekadašnjeg bazena, jer se u prvim kršćanskim vremenima obred krštenja vršio uranjanjem. Pet velikih fresaka iz 16. i 17.st. prikazuju najvažnija zbivanja iz života cara Konstantina povezana s kršćanstvom. Uz krstionicu prigradjene su četiri kapele. Treća od njih jest kapela sv.Venancija: dao ju je izgraditi Papa Ivan IV (640-642) porijeklom iz Dalmacije, u koju je smjestio moći solinskih i istarskih mučenika, koji su prikazani i na mozaiku u kapeli. Ivan IV poslao je bio opata Martina u Dalmaciju da otkupljuje zarobljene kršćane i skuplja moći solinskih i istarskih mučenika, koje je potom donio i pohranio u ovu kapelu. S Papom Ivanom IV započinju prve veze Hrvata sa Svetom Stolicom.

S v e t e S t u b e - S c a l a S a n t a. Uz Lateransku Baziliku, odijeljena prometnom cestom, nalazi se Scala Santa (Svete Stube), manja zgrada koju je podigao Siksto V, papa hrvatskog porijekla i veliki graditelj Rima, da očuva tri važna, preostala dijela bivše papinske palače što se uzdizala uz Baziliku. To su najprije Svete Stube. Predaja za njih veli da je po njima Isus išao na sudjenje Pilatu. Iz Jeruzalema u Rim prenijela bi ih bila carica Jelena, majka cara Konstantina. Mnogi hodočasnici obavljaju po ovim stubama pobožnost Isusove muke uspinjući se klečeći do vrha gdje se nalazi Sancta Sanctorum (Svetinja nad Svetinjama) druga važna znamenitost ovoga mjesta. To je bila papinska privatna kapela u okviru nekadašnje papinske palače. Zbog brojnih relikvija koje su se u njoj čuvale, dobila je i spomenuti naziv. U kapeli se čuva ikona Spasitelja, zvana acheropita, jedna od najštovanijih u starome Rimu, iz 6.st. S vanjske strane zgrade nalazi se absidalni dio velike dvorane za primanja, triklinij Lava III iz 8.st. takodjer iz bivše papinske palače - Patrijaršije.

L a t e r a n s k a p a l a č a. Uz Baziliku uzdiže se velika gradjevina koju je koncem 16.st.dao izgraditi Siksto V za papinsku ljetnu rezidenciju, srušivši ostatke bivše papinske palače-patrijaršije, koja je kroz tisuću godina bila papino sjedište i administrativno središte Sveukupne Crkve. Danas je u njoj smješten Vikarijat-upravno središte Rimske biskupije.

O b e l i s k. Na trgu sv.Ivana Lateranskog ispod lateranske palače i bočnog ulaza u Baziliku nalazi se najstariji i najviši obelisk Rima (47 m).Dovežen iz Egipta, gdje je izradjen 1500 godina pr.Kr., stajao je najprije u Circo Massimo odakle ga je razbijenog ovamo dao prenijeti i podići Siksto V koncem 16.st. Od četiri natpisa, koji govore o njegovoj svrsi i povijesti jedan glasi: "Konstantin, po križu pobjednik, pošto je od sv.Silvestra bio ovdje kršten, slavu križa je širio". Za vodu koja izvire kod ovog obeliska kažu da je najpitkija u Rimu.

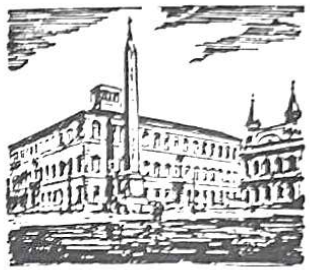

Papinsko Lateransko S v e u č i l i š t e. Na istom trgu, odmah uz krstionicu, nalazi se ulaz na Lateranum - Papinsko Sveučilište za odgoj i izobrazbu klera rimske biskupije a otvoreno je i studentima teologije drugih narodnosti. Ima razne fakultete i institute crkvenih disciplina. Tu je i najnoviji Institut za obitelj što ga je osnovao 1982.Ivan Pavao II. Lat. sveučilište jest jedno od šesnaest crkvenih učilišta u Rimu na kojima studira teologiju i druge crkvene znanosti oko šest tisuća studenata i svećeničkih pripravnika iz cijelog svijeta. Na Lateranu su studirali i sada studiraju teologiju i druge crkvene discipline hrvatski bogoslovi i svećenici.

I r s k i k o l e g i j. Hodočasnik koji ima više vremena na raspolaganju neće propustiti posjetiti obližnji Irski kolegij (Via dei SS.Quattro 1) u kojem stanuju bogoslovi iz Irske. Tu se u prizemlju nalazi jedinstven spomenik Rima u kojem je pohranjeno srce Danijela O'Connela (1776-1847),velikog borca za slobodu Irske. Putujući u Rim, smrt ga je zatekla u Genovi. Umirući rekao je one čuvene riječi: "Svoju dušu predajem Bogu, svoje tijelo Irskoj, a svoje srce Rimu". Poznato je da je irski narod duboko katolički i odan Rimu i Papi.

A n t o n i a n u m. Idući od Lateranske Bazilike prema Bazilici Santa Maria Maggiore po Via Merulana odmah na početku ulice na desnoj strani, nalazi se velika zgrada s crkvom. To je Papinsko Franjevačko Učilište - Ateneum "Antonianum". Tu je sjedište Papinske Marijanske Akademije što je vode hrvatski franjevci. Ovdje je dugo godina živio i radio veliki hrvatski teolog i mariolog franjevac o. Karlo Balić. I danas ovdje žive i studiraju mnogi hrvatski franjevci. Franjevci iz Antonianuma jesu ispovjednici u Lateranskoj Baziliici.

Kćeri Milosrdja. Nedaleko od Laterana u ulici Via Porta Maggiore 38 nalazi se generalna kuća hrvatskih sestara Kćeri Milosrdja koje je 1920. u Hrvatskoj osnovala Marija Petković rodom iz Blata na Korčuli. Ovo je naša izvorna ženska redovnička družba, koja se proširila i izvan granica domovine. Kćeri Milosrdja, kojih danas ima oko pet stotina posebno djeluju u Južnoj Americi vršeći razne oblike apostolske i karitativne djelatnosti. Utemeljiteljica, Majka Marija Propetog Isusa Petković, koja je umrla 1966.g. u Rimu počiva danas ovdje, u kapeli generalne kuće reda što ga je osnovala. Hodočasnik koji raspolaže vremenom neće propustiti a da ne pohodi ovu rimsko-hrvatsku oazu i grob budućе hrvatske blaženice, kako se nadamo.

Bazilika Sv.Križa Jeruzalemskog
Santa Croce in Gerusalemme

Još u 4.st. car Konstantin daje preurediti jedan dio palače Sessoriane, u kojoj je stanovala njegova majka Jelena, za kapelu relikvija sv.križa što ga je prema predaji carica Jelena bila pronašla u Jeruzalemu i donijela u Rim. Od tada se ta kapela pretvorila u svetište nazvano rimskim Jeruzalemom kamo su rimski kršćani dolazili iskazivati štovanje uspomeni Isusove muke i relikvijama sv.križa; slično kao što su uz Baziliku Sv.Marije Velike u posebnoj spiljikapeli štovali otajstvo Isusova rodjenja. Bazilika sv.Križa pripada medju sedam rimskih crkava, što su ih hodočasnici prijašnjih stoljeća pohadjali obavljajući posebne pobožnosti. Današnji oblik poprimila je u kasnijim stoljećima. Najveća vrijednost ove Bazilike jesu relikvije Isusove muke koje se čuvaju u posebnoj kapeli. To su komad Isusova križa, dio natpisa s Isusova križa, čavao kojim je Isus bio prikovan, trn iz Isusove trnove krune itd. U kapeli sv.Jelene u kripti nalazi se u podu zemlja s Kalvarije što ju je carica Jelena takodjer dala ovamo donijeti iz Jeruzalema. U samoj crkvi koja svojim polutamnim prostorom potiče na sabranje i razmatranje o Isusovoj muci medju freskama posebno se ističu one u absidi sa zanimljivim prizorima prilikom našašća sv.križa i njegova prijenosa.

BAZILKA SV.PAVLA

Nenadmašivi širitelj evandjelja apostol Pavao, nakon što je od progonitelja kršćana kroz milost obraćenja postao neustrašivi vjerovjesnik i svjedok Isusa Krista, proputovavši cijelo Sredozemlje na svojim apostolskim putovanjima, završio je svoj zemaljski život mučeničkom smrću u Rimu. Za vrijeme progona kršćana pod carem Neronom oko 67.g. bila mu je odrubljena glava uz ostijsku cestu, a tijelo mu potom bi sahranjeno na obližnjem poganskom groblju. Nad Pavlovim grobom car Konstantin daje izgraditi u 4.st. manju baziliku koja se još istog stoljeća proširuje i postaje sve do gradnje sadašnje Bazilike sv.Petra u 16.st. najveća crkva kršćanstva. 1823.g. Baziliku sv.Pavla gotovo potpuno je uništio požar. Više od dvadeset godina je trajala rekonstrukcija, izvodjena i pomagana darovima kršćana iz cijeloga svijeta. Od stare Bazilike u sadašnjoj sačuvao se dio poprečne ladje s mozaikom abside, trijumfalni luk s mozaicima, glavni oltar s natkrovom - tabernakulom i svijećnjak za uskrsnu svijeću (desno od glavnog oltara).

Za obnovu Bazilike medju dobročiniteljima iz cijeloga svijeta bio je i djakovački biskup Josip Juraj Strossmayer koji je za strop dao hrastovinu iz slavonskih šuma. Pravoslavni ruski car Nikola I darovao je lazurni kamen i malahit za gradnju oltara u poprečnoj ladji. Čak su i nekršćani sudjelovali u obnovi bazilike. Tako je egipatski potkralj Muhamed Ali dao šest stupova od istočnog alabastra koji se nalaze u dnu glavne ladje blizu izlaza.

Opis Bazilike

Za potpuni doživljaj Bazilike hodočasniku se preporuča da udje na glavni ulaz kroz monumentalno četvorno predvorje, jedinstveno takve vrste u Rimu. 156 granitnih stupova u četveroredu okružuju veliki kip sv.Pavla iz kojega kao da izbija snaga njegova duha. Natpis "praedicatori veritatis-doctori gentium - propovjedniku istine i učitelju naroda" zajedno sa simbolima Pavlova života-knjiga evandjelja i mač mučeništva-veoma uvjerljivo dočaravaju veličinu Pavlova genija, kojega još u staro doba nazvaše "primus post Unicum - prvi poslije Jedinoga". U desnom uglu predvorja nalazi se kip sv.Luke Ev., tajnika i pratioca sv.Pavla. Mozaik na pročelju Bazilike,koji obasjan suncem u poslijepodnevnim satima zadobiva poseban sjaj, što se vidi nadaleko, prikazuje Krista koji blagoslivlje a uz njega apostolske prvake Petra i Pavla. Ispod kršćanske simbolike Jaganjca Krista i milosnih rijeka koje napajaju

Božje stado, nalaze se četiri velika proroka koji su navješta li Kristov dolazak. Ispod križa na vrhu pročelja stoji natpis Spes unica - jedina nada. Bazilika ima petora ulazna vrata od kojih su krajnja desna, Sveta vrata, zazidana. Otvaraju se samo za vrijeme Svete Godine. Sadašnja velika srednja vrata od bronze, s prizorima iz života sv.Petra i sv.Pavla dar su talijanske države prigodom sklapanja Lateranskih ugovora 1929. S nutarnje strane Bazilike nalaze se veličanstvena brončana vrata, koja su prije požara bila srednja vrata Bazilike. Dao ih je izraditi opat Hildebrand, kasniji Papa Grgur VII, u Carigradu 1071.g. Jedan su od najljepših primjeraka bizantske umjetnosti (gravura u metalu) cijeloga srednjega vijeka. Unutrašnjost Bazilike ostavlja dojam duboke pobožnosti i sabranja starokršćanskih bazilika. Osamdeset granitnih stupova korintskog stila dijeli baziliku na pet ladja. Slabo svjetlo prodire kroz prozore od egipatskog alabastra stvarajući ozračje smirenja i molitve. S lijeve i desne strane u zidu nalaze se kipovi dvanaestorice apostola, čiji likovi u hramu najvećeg apostola označuju zajedništvo vjere i naučavanja Pavla s apostolskim zborom. Posebna originalnost ove Bazilike jesu mozaici svih papa počevši od sv.Petra do sadašnjeg čiji je lik redovito osvjetljen. Početak niza je na desnoj strani poprečne ladje. Ovi mozaici, koji su svi nanovo načinjeni, jer je stare uništio požar, osim nekoliko sačuvanih u muzeju samostana, sugestivno govore o neprekinutom kontinuitetu Kristova vrhovnog učiteljstva koje je povjerio Petru a nastavlja se u njegovim nasljednicima, rimskim biskupima. Glavni oltar uzdiže se nad grobom sv. Pavla. Nadsvodjen je tabernakulom iz 13. st., a remek je djelo toskanske umjetnosti. Jedan je od rijetkih ostatak stare bazilike koji je izmakao požaru. Nad glavnim oltarom na triumfalnom luku nalazi se mozaik iz stare Bazilike očuvan od požara. Potječe iz 5.st., a prikazuje Krista Pantokratora kojemu se klanjaju 24 starca iz Apokalipse.S druge strane triumfalnog luka jesu ostaci mozaika koji je nekad bio na pročelju stare bazilike. Mozaik u absidi potječe iz 13.st.: predstavlja Krista koji blagoslivlje držeći knjigu Evandjelja s rečenicom: Dodjite blagoslovljeni Oca mojega i primite Kraljevstvo. Uz njega su apostoli Petar,Andrija,Pavao i ev.Luka. Glavna ideja mozaika jest Majestas Domini-Gospodinovo Veličanstvo kao Kralja. Ispod mozaika u absidi na šest mramornih ploča ispisana su imena 185 kardinala nadbiskupa i biskupa koji su bili nazočni na svečanoj posveti obnovljene Bazilike sv.Pavla 10.XII.1854, dva dana nakon što su sudjelovali na proglašenju dogme o Bezgrešnom Začeću. U poprečnoj ladji nalaze se četiri pokrajne kapele. Prva sv.Stjepana:druga, kapela Raspetog, jedina koja je izmakla požaru. Tu se čuva Presv.Sakramenat.Veliko raspelo potječe iz 14.st. Mozaik na lijevoj strani prikazuje Bl.Djevicu Mariju, a štuje se pod nazivom Kraljica Družbe Isusove. Pred tom slikom u ovoj kapeli, kao što potsjeća i natpis na zidu, sv.Ignacije Lojolski položio je zajedno sa svojih prvih devet drugova svečane zavjete

22.IV.1541. i time udario temelje isusovačkom redu. Treća kapela sv.Lovre namijenjena je za kornu molitvu časoslova, a četvrta je posvećena sv.Benediktu, osnivaču benediktinskog reda. Uz Baziliku sv.Pavla još u 7.st. nastanili su se redovnici benediktinci koji do danas za nju vode brigu. Za dva bočna oltara, (Marijino krunjenje i Obraćenje sv.Pavla) prilikom obnove Bazilike pravoslavni ruski car Nikola I poklonio je poseban kamen kojim je oltar obložen. Freske u poprečnoj ladji, kao i one u glavnoj, prikazuju život apostola Pavla i najvažnije dogadjaje s njegovih misionarskih putovanja. Već spomenuti svijećnjak za uskrsnu svijeću iz 12.st. visok je 5,60 m. preživio je požar i smješten je u poprečnoj ladji. Prije nego udjemo u samostanski vrt ne propustimo uočiti zanimljivu škropionicu uz izlazna vrata: djavao bježi od djeteta koje umače ruku u blagoslovljenu vodu. Kao i u Lateranskoj Bazilici i ovdje se nalazi izvanredno ušćuvano i umjetnički vrijedno samostansko dvorište, klaustar. Radili su ga u 13.st. isti umjetnici, otac i sin Vassalletto, u kozmatesknom stilu.U trijemovima stoje frgmenti i ostaci bazilike i kršćanskih starina prijašnjih stoljeća. Natpis s dvorišne strane klaustra svjedoči o stoljetnoj monaškoj tradiciji ove Bazilike:"Ovdje čita, studira i moli zatvorena, s Kristom radujući se, pobožna družba braće redovnika".

Napuštajući Baziliku može se još pogledati izložba slika o staroj bazilici i o požaru koji ju je razorio u prošlom stoljeću. Za povijest crkve novijeg razdoblja važno je znati da je upravo u ovoj Bazilici Papa Ivan XXIII 25.I.1959., na blagdan Obraćenja sv.Pavla, sazvao II.Vatikanski Sabor. Posljednjih godina za blagdan Obraćenja sv.Pavla svake godine dolazi u ovu Baziliku sam Papa i svečanom liturgijom zaključuje svjetsku molitvenu osminu za jedinstvo kršćana.

Udaljujući se od Bazilike sv.Pavla pogledajmo još jednom njezin zanimljivi zvonik, radjen u sasvim posebnom stilu po uzoru na svjetionike. Želi upozoriti na lik i djelo apostola Pavla koji svojim učenjem, izraženim u 14 poslanica što postadoše sastavni dio Novog Zavjeta, rasvjetljuje stoljeća Crkve u njezinu hodu prema nebeskom Jeruzalemu.

E U R

moderna četvrt Rima

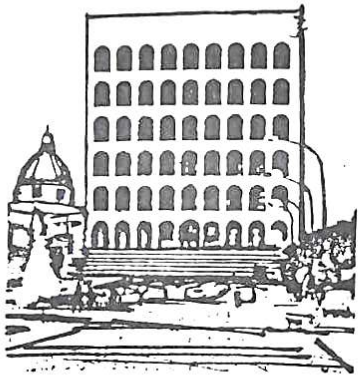

Produžujući od Bazilike sv. Pavla ostijskom cestom prema jugu dolazi se do najmodernijeg dijela Rima, zvan EUR, što je kratica od Esposizione Universale di Roma - (Svjetska izložba u Rimu) koja je trebala biti održana 1942.g. ali su je ratne neprilike onemogućile. Ostadoše ipak monumentalne zgrade, široke ulice i bulevari, umjetno jezero i druge gradjevine. Tu je kvadratni Kolosej posvećen svim velikanima talijanske nacije; zatim veliki Muzej rimske civilizacije. (Museo della civiltá romana) u kojem je na izvanredno etaljan način prikazano što je bilo Rimsko Carstvo u svim svojim vidovima; da se razumije stari Rim ovaj muzej treba svakako posjetiti. Tu je takodjer moderna crkva sv.Petra i Pavla koja je bila naslovna crkva hrvatskog kardinala Franje Šepera dok je boravio u Rimu. Palača sportova otvorena je ne samo za sportske priredbe nego i za mnoge vjerske manifestacije.

Nedaleko Muzeja rimske civilizacije nalazi se mjesto Tre Fontane s crkvom gdje je prema tradiciji sv.Pavlu bila odrubljena glava. Uz crkvu je veliki samostan redovnika trapista, s posebnom samostanskom crkvom gdje se može prisustvovati liturgijskim molitvama redovnika. Uz njih imaju svoju generalnu kuću Male sestre Charles-a Foucold-a kamo se takodjer može doći na molitvu. Preko ceste via Laurentina nalazi se hodočasničko mjesto spilja Gospe od Objave - Madonna della Rivelazione. Tu se 1947.g. ukazala Bl.Djevica Marija adventisti Bruni Cornachiola i njegovoj djeci. Nakon ukazanja, od mrzitelja i progonitelja katoličke vjere, Bruno postaje veliki apostol i širitelj pobožnosti prema Mariji. Upravu svetišta vode oci franjevci konventualci. I na koncu pohoda EUR-u u obližnjem Luna Parku posjetitelj može provesti nekoliko ugodnih i rekreativnih trenutaka.

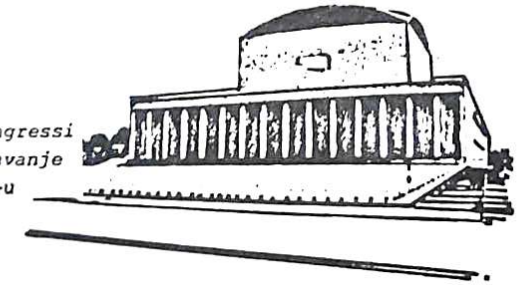

Palazzo dei Congressi
Palača za održavanje kongresa u EUR-u

BAZILIKA SV.MARIJE VELIKE

Santa Maria Maggiore

Kao i prve tri patrijarhalne Bazilike i ova, posvećena Blaženoj Djevici Mariji kao prvo marijansko svetište Rima i Zapadnog kršćanstva,vuče svoje porijeklo iz 4.st. Nastanak ove Bazilike obavijen je jednom dražesnom, pobožnom predajom. U noći od 4. na 5. kolovoza 356.g. javila se Bl. Djevica Marija u snu Papi Liberiju i rimskom patriciju Giovanni-u i zatražila od njih da joj se izgradi crkva na onom mjestu gdje sutradan nadju snijeg. Premda je bilo ljeto stvarno su ga našli na Esquilinu,jednom od sedam rimskih brežuljaka. Papa Liberije uz materijalnu pomoć patricija Giovanni-a izgradio je potom na tom mjestu baziliku. Što je stvarnost a što legenda u ovoj pobožnoj predaji teško je reći, ali povjesno je sigurno da je Papa Liberije stvarno izgradio na Esquilinu crkvu, koja je bila u idućem stoljeću srušena da bi ustupila mjesto novoj crkvi. Nakon Efeškog sabora 431.g. koji je Mariju proglasio Bogorodicom, Papa Siksto III, želeći počastiti Marijino Bogomajčinstvo, na mjestu Liberijeve bazilike gradi prvu crkvu na zapadu posvećenu Blaženoj Djevici Mariji Bogorodici. Bazilika je bila gotova prije 440.g. kad je Siksto III umro, a posvetio ju je upravo 5.kolovoza davši tako povjesni temelj za slavljenje blagdana Gospe Sniježne. Kroz stoljeća ova je Bazilika bila usko povezana s otajstvom Isusova rodjenja te su je dugo nazivali rimskim Betlehemom po maloj spilji-kapeli načinjenoj blizu Bazilike a koja se danas nalazi u nju ugradjena. Tu je Papa Grgur Veliki već koncem 6.stoljeća služio božićnu sv.misu polnoćku što se od tada kao sastavni dio slavljenja Božića proširilo po cijelom kršćanskom svijetu.

O p i s B a z i l i k e

Prije ulaska u Baziliku pozornijim pogledom na barokno pročelje (djelo F.Fuga-e iz polovine 18.st.) otkrivamo u papinoj loži četiri velika i vrijedna mozaika s prizorima o povijesti Bazilike. I ovdje, kao i drugdje u Bazilici, pobožna predaja o padanju snijega našla je svoj izraz. Ulazeći u predvorje s lijeve strane vidimo sveta vrata (zatvorena do iduće Svete Godine 2.000) a s desne strane stoji veliki kip španjolskog kralja Filipa IV koji je za ukras ove Bazilike darovao prvo zlato što je došlo iz novoga svijeta - Amerike.

Španjolski su kraljevi počasni kanonici ove Bazilike, kao što francuski vladari imaju istu čast u Lateranskoj bazilici.

Ušavši u Baziliku prvi dojam koji ostavlja na hodočasnika jest savršen sklad. Stojimo u izvornom primjerku starokršćanskih bazilika, a brojni pozlaćeni ukrasi uvjeravaju o istinitosti stare rimske poslovice: "Santa Maria Maggiore è tutta d'oro - Sveta Marija velika je sva od zlata". Od izvorne, stare Bazilike Siksta III iz 5.st. sačuvan je dvostruki red mramornih jonskih stupova (ima ih 36), zidovi nad stupovima s mozaicima te trijumfalni luk s mozaicima i posvetom: XYSTUS EPISCOPUS PLEBI DEI - SIKSTO BISKUP NARODU BOŽJEM. Sve ostalo u ovoj Bazilici nastalo je u kasnijim stoljećima koja su se upravo natjecala tko će više dati za uljepšavanje ovog prvog Marijinog svetišta. Velika vrijednost ove Bazilike jesu mozaici iza raznih razdoblja te predstavljaju povjesni sažetak razvoja te vrste umjetnosti. Prva skupina jesu oni u glavnoj ladji na poprečnom zidu iznad stupovlja, potječu iz 5.st. a posjeduju neusporedivu umjetničku i teološku vrijednost. Najznamenitije su djelo te vrste umjetnosti u rimskom ranom srednjem vijeku: a prikazuju biblijsku povijest spasenja. Pod iz 12.st. načiniše umjetnici iz obitelji Cosmati pa odatle taj stil dobiva ime kozmateskna umjetnost. 105 kvadratnih rozetona na stropu, različitih jedan od drugog, pozlaćenih prvim zlatom koje je stiglo iz Amerike, daju poseban čar ovom marijanskom hramu. Ispod glavnog oltara u velikom pozlaćenom relikvijaru nalazi se nekoliko komada drveta, ostaci jaslica u koje je Isus bio položen kako nam je stara predaja prenijela. Pobožni hodočasnici donesoše ove relikvije iz Sv.Zemlje. Pred relikvijarom na stropu gori posebna uljanica, dar patrijarha Atenagore prilikom njegova pohoda Rimu 1967. 70 vrsta raznobojnog mramora upotrebljeno je da bi ukrasilo ovu kriptu. Papa Pio IX, čiji lik vidimo u klečećem stavu, iskazivao je posebnu pobožnost relikvijama Isusovih jaslica. Mozaici na trijumfalnom luku iznad oltara iz 5.st. prikazuju ispunjenje starozavjetnih proroštava i obećanje u dolasku Isusa Krista na svijet s prizorima iz njegova djetinjstva. Posebno vrijedan mozaik jest onaj u absidi: prikazuje krunjenje Blažene Djevice Marije. Djelo je N.Torriti-a s konca 13.st. Mozaik iskače u svoj svojoj ljepoti kad je osvjetljen.

Dvije bočne kapele uz glavni oltar nadograđene kasnije, povećavaju umjetničko i duhovno blago ove bazilike. Lijevo, kapela Paolina dobila je naziv po Papi Pavlu V koji ju je izradio početkom 17.st. za dostojno čuvanje Gospine slike, koju rimski puk veoma časti pod nazivom "Salus populi romani-Spas rimskoga puka". Nad Gospinom slikom reljef prikazuje prizor iz pobožne predaje o nastanku bazilike: Papa Liberije u snijegu odredjuje tlocrt buduće crkve. Kapela Sikstina (ne zamijeniti je sa Sikstinskom kapelom u Vatikanu!) nosi naziv po Papi Sikstu V koji ju je dao izgraditi koncem 16.st. za kapelu Betlehemske spilje. Ta kapela nekad kraj Bazilike, sada se nalazi u kripti ove kapele, ispod srednjeg oltara Presv.Sakramenta kojega resi posebno umjetnički vrijedno pozlaćeno svetohranište s četiri andjela. Na oltaru betlehemske spilje služio je svoju prvu sv.misu osnivač isusovačkog reda sv.Ignacije Lojolski na što upozorava i natpis na zidu. U ovoj kapeli Sikstini sahranjena su dva pape: njezin graditelj, Siksto V i Pio V organizator bitke kod Lepanta koja je za kršćanski zapad značila veliku pobjedu i oslobodjenje od turske opasnosti. 7.X. 1571.kršćanska je mornarica brojčano daleko slabija nadvladala tursku silu na moru kod Lepanta uz pomoć Blažene Djevice Marije, kojoj su kršćani na poziv Pape Pia V po Evropi neumorno molili sv.krunicu. U spomen pobjede kršćanske vojske nad Turcima papa Pio V odredio je da se 7.X. svake godine slavi blagdan Kraljice sv.Krunice. Zarobljena turska zastava u ovoj bitci čuvala se ovdje sve do 1960.g. kad ju je Ivan XXIII vratio u Carigrad. Kip Siksta V vidimo u klečećem stavu na desnoj strani okrenut prema betlehemskoj spilji, za koju je gajio veliku pobožnost, a tijelo sv.Pia V može se vidjeti na lijevoj strani u osvjetljenom sarkofagu.

Uz glavni oltar na desnoj strani na podu nalazi se mramorna ploča s jednostavnim natpisom koji upozorava da je tu sahranjen veliki arhitekt i umjetnik Gian Lorenzo Bernini koji je ukrašavao Baziliku sv.Petra i dao izgraditi trg sv.Petra s kolonadama. Zvonik Bazilike jest najviši u Rimu, 75. izgradjen u 14.st. kao posljednji u romanskom stilu. Zvona Bazilike posebno se raspoznaju svojim dubokim karakterističnim zvonom. Uz vanjski dio abside Bazilike nalazi se monumentalno stubište iz 17.st. ispred kojega je Siksto V postavio egipatski obelisk (15 m) dopremivši ga iz Augustova mauzoleja, gdje je ležao u komadima. Medju latinskim natpisima na obelisku posebno se ističe ovaj: Krist koji se htio u jaslama roditi za vrijeme Augustova mira, svojim nepobjedivim križem neka dade narodu mir.

H r v a t s k e u s p o m e n e. Bazilika sv.Marije Velike za Hrvate je posebno važna. U njoj su apostoli slavenskih naroda, sveta braća Ćiril i Metod donijeli Papi Hadrijanu II (867-872) na odobrenje bogoslužne knjige pisane glagoljicom na staroslavenskom jeziku. Papa ih je odobrio i time ujedno dopustio upotrebu narodnog jezika u bogoslužju što se jedino medju Hrvatima zadržalo sve do 2.Vat.Sabora. Prilikom boravka sv.Braće u Rimu u ovoj je Bazilici služena prvi put liturgija na staroslavenskom jeziku. Tu se čuvaju takodjer posmrtni ostaci sv.Jeronima preneseni u 12.st. iz Betlehema i pohranjeni ispod glavnog oltara. U kripti ispod glavnog oltara pred relikvijama jaslica služila su svoju prvu svetu misu 1930.g.dva hrvatska kardinala ovoga stoljeća Kardinal Alojzije Stepinac i Kardinal Franjo Šeper. U kapeli Sikstini sahranjen je Siksto V (bio Papa od 1585-1590) a koji potječe iz hrvatske obitelji. Ovdje je takodjer sahranjen dubrovčanin Fantinus de Valle, arhitekt koji je osnovao gostinjac sv.Jeronima, preteču

današnjeg hrvatskog zavoda sv. Jeronima.

+ + +

Bazilika Sv.Marije Velike danas se nalazi u središtu prometnih ulica modernog grada Rima. Svojom nazočnošću i tisućljetnom povješću zrači na svoju okolinu, na Vječni Grad i cijelo kršćanstvo posebnu harmoniju što proizlazi iz otajstva Marijina Bogomajčinstva i u čiju čast je izgradjen svaki kamen, ukras, i detalj ovog prvog marijanskog svetišta zapadnog kršćanstva. Iz buke suvremenog života koji je okružuje, hodočasnik se rado navraća u ovu oazu mira i uzvišene harmonije, koju su posvetile pobožnosti i molitve tolikih stoljeća. Tu nalazi ozračje nadnaravnosti pod pogledom i zaštitom One koja je po Kristu postala Majka svakom ljudskom biću pokazujući mu put kroz život prema konačnoj domovini.

Santa Maria Maggiore

Znamenitosti uz Baziliku

Na početku ulice via Merulana, koja povezuje Baziliku Sv.Marije Velike s Lateranom, nalazi se na desnoj strani mala crkvica sv.Praksede iz 9. st. poznata po starim i vrijednim mozaicima te kapelicom u čast sv.Zenona, jednim od najvažnijih bizantskih spomenika u Rimu, takodjer iz 9.st. Iskapanja su pokazala da je ovdje već početkom 2.st. bila kuća gdje su se kršćani sastajali na molitvu i euharistiju. Ovu je je crkvu izgradio Papa Paskal I za relikvije dvije tisuće mučenika, koje je dao prenijeti iz katakomba zbog opasnosti od barbarskih provala i pustošenja u 9.st.

Papinski Istočni Institut - Orientale nalazi se odmah uz Baziliku na trgu S.Maria Maggiore 7. Sastavni je dio Papinskog Sveučilišta Gregoriane. Vode ga isusovci. Institut se bavi proučavanjem kršćanstva na istoku bilo medju katolicima ili pravoslavnima. Ovdje je dugi niz godina živio i djelovao hrvatski povjesničar isusovac o.Stjepan Sakač (+1973). Uz Orientale nadovezuje se Papinski kolegij Russicum osnovan od Pia XI za pripremanje klera za rad medju ruskim kršćanima. Nakon Koncila u njemu redovito odsjedaju delegacije Ruske i drugih pravoslavnih crkava. Takodjer je tu stanovalo šest ruskih pravoslavnih svećenika iz Sovjetskog Saveza koji su proteklih godina studirali na rimskim učilištima katoličke crkvene discipline. S druge strane Orientala nad trgovima UPIM nalazi se Lombardijski Kolegij u kojem stanuju bogoslovi i svećenici iz sjevernih krajeva Italije, a studiraju u Rimu. Tu je stanovao i Giovanni Montini, budući Papa Pavao VI

dok je studirao teologiju u Rimu.

Idući ravno iz S.Maria Maggiore ul. Carlo Alberto dolazi se do Piazza Vittorio Emanuele poznati trgovački dio ovog dijela grada. Lijevo od Bazilike dolazi se za nekoliko minuta do rimskog glavnog kolodvora Stazione Termini na kojem osim željeznice, razne autobusne linije, tramvaji, metró i autobusi za aerodrom povezuju Rim s Italijom i cijelim svijetom.

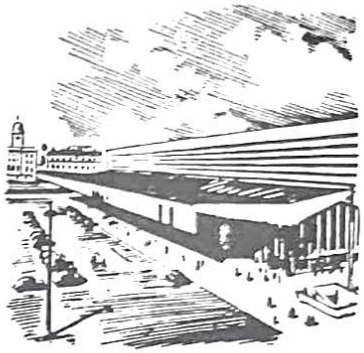

Stazione Termini

Bazilika sv.Lovre

Ne previše daleko od glavnog kolodvora nalazi se jedna od starih rimskih bazilika posvećena djakonu mučeniku sv.Lovri koji je zajedno sa Papom sv.Sikstom II podnio mučeničku smrt godine 258. Medju ostalim pekli su ga na vatri a on je kršćanskom hrabrošću svladavajući muke u šali dobacivao krvnicima da ga okrenu i na drugu stranu da se bolje ispeče. Sv.Lovro je veoma štovan u Rimu. Osim ove bazilike još mu je nekoliko crkava posvećeno.

Ova Bazilika jest jedna od sedam bazilika koje su obilazili stari hodočasnici za vrijeme jubilarnih hodočašća. Još je car Konstantin nad grobom sv.Lovre izgradio malu kapelu a potom veliku baziliku koja nije odoljela zubu vremena. Koncem 6.st. Papa Pelagije gradi novu baziliku koja je kroz stoljeća bila preuredjivana, napose u 13.st. kad je poprimila sadašnji izgled. Za vrijeme tragičnog bombardiranja 1943.g. bazilika je pretrpjela velika oštećenja. S umjetničkog gledišta prezbiterij bazilike predstavlja posebnu vrijednost.

Uz baziliku sv.Lovre nalazi se veliko rimsko groblje Campo Verano

U blizini kolodvora na Trgu Republike ili Piazza Esedra na kojoj je krasna fontana, nalazi se crkva S.Maria degli Angeli--sv.Marija Andjeoska gradjena na ostacima Dioklecianovih termi - kupališta. Uredio ju je Michelangelo u 16.st. Medju brojnim umjetninama ističe se kip Sv.Brune, utemeljitelja kartuzijanaca. Uz crkvu nalaze se mnogi ostaci Dioklecijanovih termi gradjenih na početku 4.st. Bile su najveće u Rimu a mogle su primiti istodobno 3.000 kupača. U blizini je takodjer i Museo Nazionale Romano - Rimski Nacionalni Muzej.

Ostaci rimskog vodovoda

KATAKOMBE

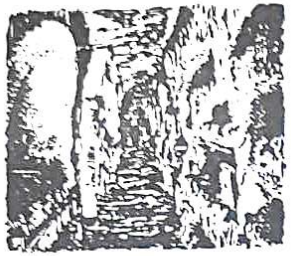

Najstariji kršćanski spomenici Rima jesu katakombe, podzemna groblja koja nas izravno povezuju s prvim stoljećima kršćanstva. U starini kao i danas, napose zbog nazočnosti grobova mučenika, bila su neizostavna mjesta hodočasničkih pohoda. Katakombe sa svojim brojnim natpisima, crtežima, simbolima i freskama ujedno su dragocjeno svjedočanstvo o onome što i kako su vjerovali prvi kršćani.

R a z v o j k a t a k o m b a. Rimski zakon zabranjivao je pokapanje mrtvih unutar gradskih zidova. Stoga su se stari rimljani sahranjivali izvan grada, često uz ceste da bi živjeli barem u sjećanju prolaznika, izražavajući tako svoju težnju za besmrtnošću. Kršćani prvog stoljeća sahranjivali su se na poganskim grobljima, kao na pr. Petar i Pavao, i to nad zemljom. Tek naknadno kršćani prelaze na sahranjivanje pod zemljom što inače nije bilo izvorno kršćansko iznašašće. Specifično kršćanska groblja nastaju oko obiteljskih grobova bogatijih vlasnika koji su sami bili kršćani ili njihovi simpatizeri, te su ustupali svoje grobnice i zemljište za ukop kršćana. Podzemna groblja, katakombe, nastajala su redovito ondje gdje je već bilo nad zemljom groblje; slijedilo se pravilo koje je posebno važilo u Konstantinovo doba: jedna trećina grobova nad zemljom dvije trećine ispod zemlje. Kršćani bi se okupljali na grobovima svojih pokojnika, napose mučenika i to na obljetnicu njihove smrti ili "dies natalis" (dan rodjenja za nebo) i ondje obavljali pobožnosti te slavili euharistiju. Prema tome kršćani nisu živjeli u katakombama niti se ondje skrivali kako je to inače dosta rašireno ali netočno mišljenje. Specifično poznato rimsko tlo zvano "tufo" vulkanskog porijekla, omogućavalo je bez teškoća izgradnju ovih podzemnih groblja. U Rimu je do danas otkriveno u krugu od 3 km. oko grada preko četrdeset katakomba, tj. podzemnih kršćanskih groblja. Od njih je samo jedan manji dio dostupan javnosti. Zbroj dužine svih hodnika katakomba iznosi preko 100 kilometara, a udubljenja tzv. loculi gdje su se polagala mrtva tijela broje se na desetke tisuća. Najbolje uredjene za javnost jesu Kalistove katakombe koje su bile najstarije kao službeno kršćansko groblje što je pripadalo rimskoj kršćanskoj općini. Dao ga je urediti djakon Kalisto, kasnije papa, početkom 3. st. Najsvetije mjesto ovih katakomba jest kripta papa, u kojoj je bilo sahranjeno devet papa uglavnom iz 3. st. Galerije, odnosno hodnici ovih katakomba, u ukupnoj dužini iznose 17 km. Da se dobije pravi uvid što su to katakombe, hodočasnicima se preporuča da posjete upravo ove jer je tu najbolje uredjena služba vodjenja uz tumačenje na raznim jezicima, takodjer i na hrvatskom jeziku.

Osim Kalistovih katakomba za javnost su dostupne još i katakombe sv. Sebastijana, sv. Domitile, sv. Priscile, sv. Agneze i druge.

N a t p i s i u katakombama jesu predmet brojnih izučavanja a u njima nam se u svem bogatstvu sačuvalo vjerovanje prvih kršćana u Krista i u prekogrobni život. Navodimo samo neke izrazitije. Sjećanje na pokojnikovo krštenje je veoma često pa se tako susreću izrazi "primiti vjeru" (fidem accipere), "obdaren Kristovim darom" (donatus munere Christi), "vjernik u Kristu" (fidelis in Christo). Za smrt se često upotrebljava izraz "dormitio" - usnuće, pa se tako nalaze izrazi "vjernik u miru" (fidelis in pace) ili "počiva u Kristovu miru". Svim natpisima zajednička je vjera i nada u prekogrobni život: - Aproniana, vjerovala si u Boga, živjet ćeš u Kristu. - Marcianus je umro kao novokršćenik; nebesa su ti se otvorila, živjet ćeš u miru. - Ovdje počiva tijelo Julije Evareste, ali duša obnovljena Kristovim duhom i uzevši andjeosko tijelo bi uzeta sa svetima u nebesko Kraljevstvo Božje. - Secundianus je vjerovao u Isusa Krista s Ocem i Sinom i Duhom Svetim. - Odlažem strah što se tiče moga svršetka. Jedino moja nada spasenja je Krist zahvaljujući čijem djelovanju smrt umire. - Petronije, dao si tijelo zemlji a dušu Kristu. - Duše pravednika uživaju nebesko svjetlo. - Bassa lišena tijela živi Kristu u vijeke. - Ostavite suze mužu i djeco i vjerujte da nije dopušteno plakati za onim koji u Bogu živi. Ima i ovakvih natpisa: "Cum omnes iocatus est, numquam rixatus est" (sa svima se šalio a nikada srdio) i t.d. U Katakombama nalazimo izraze "in pace fidei catholicae" (u miru katoličke vjere) i "dulcis in refrigerio et in pace" (blažen u osvježenju i miru). Oba ova izraza u njihovu latinskom originalu uzeo je apostol hrvatske mladeži Ivan Merz za svoj nadgrobni natpis što si ga je na latinskom jeziku sam sastavio neposredno prije svoje smrti.

Sadržaji vjere prvih kršćana sačuvali su nam se i u brojnim simbolima, crtežima i freskama kojima su oslikane katakombe. Veoma čest je lik dobrog pastira koji u stvari izražava ideju spasenja. Tu je potom Kristov monogram XP, prva početna slova Kristova imena na grčkom jeziku. Zatim riba - takodjer simbol za Krista: prva naime slova riječi na grčkom "Isus Krist Sin Božji Spasitelj" daju riječ "ichtis" što na grčkom jeziku znači riba. Paun - simbol besmrtnosti; riba s košaricom kruha - simbol euharistije itd.

ZNAMENITOSTI VJEČNOGA GRADA

U povijesti Rima razlikujemo tri razdoblja, a svako od njih ostavilo je svoje uspomene, spomenike i znamenitosti. Tu je najprije stari Rim, metropola rimskog imperija s ostacima hramova, palača, trgova i drugih javnih zgrada. Zatim je tu kršćanski i papinski Rim sa svojim brojnim crkvama i drugim spomenicima kulture. I napokon tu je Rim, glavni grad talijanske republike sa oznakama evropskog velegrada. Spomenici ovih triju razdoblja medjusobno su izmiješani, nastali ili jedan na drugom ili jedan uz drugog ili u neposrednoj blizini. Osim četiri patrijarhalne bazilike i katakomba, glavnina spomenika carskoga Rima i kršćanskog Vječnog Grada nalazi se u povijesnom središtu grada. Da bi posjetitelj u što kraćem vremenu vidio što više toga rasporedili smo najvažnije znamenitosti grada u tri velike skupine, ne prema povijesnom, nego prema njihovu prostornom slijedu, kako ih se može obići u tri kruga.

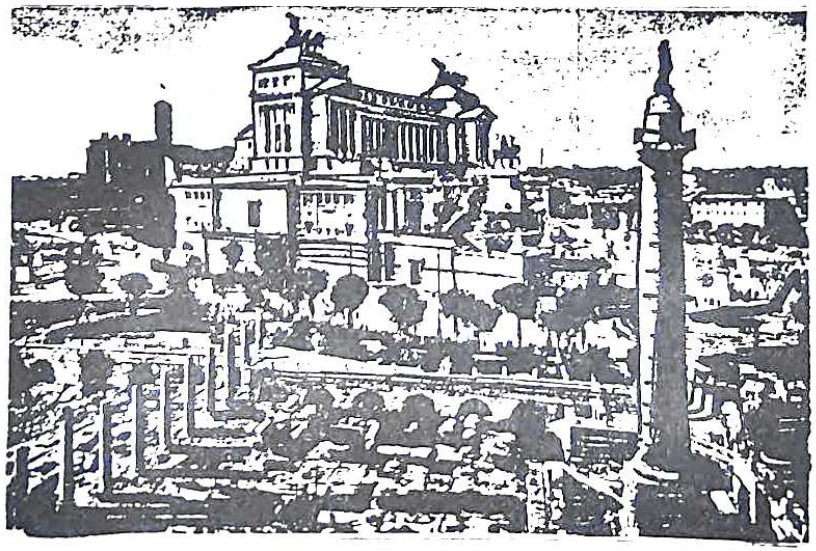

Središte starog i novog Rima: Forum Romanum - Kapitolij - Oltar domovine na Piazza Venezia - Trajanov stup na Forumu

Prva skupina

Forum Romanum - Fori imperiali - Palatin - crkva sv.Kuzme i Damjana - crkva sv.Franciske Rimske - crkva sv.Petra u okovima - Domus Aurea - crkva sv.Klementa - Kolosej - Konstantinov slavoluk - Karakaline terme - Via Appia - Circo Massimo - Aventin - crkva sv.Marije in Cosmedin - Teatro Marcello.

Forum Romanum i Palatin

Obilazak znamenitosti grada Rima započinjemo u blizini brežuljka Palatina gdje je Rim rodjen i odakle se proširio na sedam legendarnih rimskih brežuljaka da bi onda prerastao u glavni grad imperija i potom u središte kršćanstva. Imena legendarnih rimskih brežuljaka koja su se kao nazivi sačuvali sve do danas jesu: Palatin, Kapitolij, Aventin, Celij, Kvirinal, Viminal i Eskvilin. Forum Romanum bio je nekad

središte carskog Rima kamo su se stjecala sva osvojena i zaplijenjena bogatstva sa svih strana rimskog imperija gdje su dopirale rimske legije. Veličanstvene zgrade od kamenja i mramora, prometni trgovi, pozlaćeni hramovi, spomenici velikanima rimskog imperija - od svega toga ostade samo po koji ruševan spomenik i kameni trag potsjećajući na nekadašnji sjaj staroga Rima. Unatoč svem pustošenju kroz stoljeća (forum se bio čak pretvorio u pašnjak u 16.st. te je rimski Senat dao na njemu izgraditi pojilište za stoku!) sistematska iskapanja koja su počela u prošlom stoljeću iznijela su na vidjelo ipak još mnoge ostatke.

Promatrajući ga sa ulice Fori Imperiali preko niske zidne ograde te idući pogledom s desna na lijevo vidimo ove spomenike i ostatke nekadašnjih zgrada i hramova: Curia u kojoj je zasjedao rimski senat; započeo ju graditi Julije Cezar; do nje kasnije izgradjena crkva sv.Luke i sv.Martine; slavoluk Septimija Severa iz 203.g.; Saturnov hram, hram Kastora i Poluksa, Bazilika Julija, Bazilika Emilija; Lapis niger iz 6.st.pr.Kr. uz koji predaja veli da se nalazi Romulov grob; kuća Vestalinki s hramom božice Veste, Maksencijeva bazilika; u pozadini na lijevoj strani pri izlazu s Foruma vidi se još dobro sačuvan Titov slavoluk izgradjen poslije njegove pobjede nad Židovima i razorenja Jeruzalema 70.g. Kroz cijeli Forum išla je Via Sacra - Sveti Put prolazeći kroz Titov slavoluk, Septimijev slavoluk sve do Kapitolija. Po njoj se se odvijale religiozne i političke svečanosti, te gradske i vojne manifestacije.

Od svih rimskih spomenika i povijesnih mjesta Forum Romanum možda najviše sugerira prolaznost svega ljudskoga, zalaz svih prometejskih povijesnih veličina. Sam Forum nalazi se podno Palatina jednog od sedam rimskih brežuljka na kojemu su svoja sjedišta imali rimski carevi. Stoljećima je bio simbol kraljevske vlasti. Palatin i Forum usko su povezani s legendarnim osnivačem Rima, Romulom. Na Palatinu se pokazuje mjesto gdje su bile Romulove kolibe, prve naseobine iz kojih će se razviti Rim, a na Forumu je označeno mjesto gdje mu je bio grob. I na Palatinu nalaze se još brojni ostaci starih carskih palača i drugih gradjevina. Tu su takodjer pronadjeni najstariji ostaci naselja na području Rima a potječu još izmedju osmog i devetog stoljeća pr. Kr. potvrdjujući tako legendarni nastanak grada.

Ulicu Fori Imperiali, koja spaja Kolosej s Piazza Venezia gradio je Mussolini 1932. Prelazi preko jednog dijela ruševina staroga Rima koje su zatrpane i konzervirane pijeskom. S lijeve strane vide se ostaci rimske bazilike Ulpie s velikim stupom cara Trajana iz 113.g. na kojem su reljefno prikazane njegove borbe i pobjede nad Dačanima. Na vrhu stupa stajao je njegov kip, kojega zamjenjuje kip sv.Petra, postavljen od Pape Siksta V. Podno stupa bio je pohranjen Trajanov pepeo. U pozadini vide se ostaci Trajanovog trga i njegovih tržnica gradjenih u obliku trijemova na katove; dragocjen su ostatak funkcionalne arhitekture staroga Rima.

S lijeve i desne strane ulice Fori Imperiali te ispod nje nalazili su se prostrani carski trgovi. Spomenici rimskih careva koji se danas tu nalaze naznačuju koji su ih carevi gradili: Cezar, August, Vespazijan.

Upućujući se prema Koloseju s desne strane nalazi se stara crkva sv.Kuzme i Damjana, dvojice braće kršćanskih mučenika, liječnika iz Egipta. Gradjena je još početkom 6.st. Posebna vrijednost jest veliki mozaik u abside takodjer iz 6.st. a predstavlja Krista sa svecima i Papom Feliksom, graditeljem crkve. U posebnoj dvorani nalaze se velike napuljske jaslice iz 18.st. koje prikazuju sa svim detaljima svakodnevni život u gradu Napulju. Ova je crkva povjerena franjevcima trećoretcima a u samostanu uz nju nalazi se njihova generalna kuća u kojoj redovito boravi i po koji hrvatski franjevac trećoredac. Sadašnji generalni ekonom reda jest Hrvat, O.Marijan Šegulja.

S desne strane ulice na vanjskom zidu Maksencijeve bazilike nalaze se četiri velika reljefa koji prikazuju razvoj rimskog carstva kroz stoljeća do svoje potpune ekspanzije. Carstvo je tada obuhvaćalo teritorij na kojem se danas nalazi trideset suverenih država! Tu su takodjer i stube koje vode u crkvu sv.Franciske Rimske (Santa Francesca Romana) koja potječe iz 9.st. Sv.Franciska je bila rimljanka, majka obitelji, živjela je od 1384-1440. Osnovala je oblatkinje koje i danas postoje. U ovoj crkvi nalazi se spomenik i grob Papi Gruguru XI koji se 1377.g. povratio iz Avignonskog sužanjstva i tako vratio sjedište papa natrag u Rim. U ovoj crkvi rimljani rado dolaze obavljati vjenčanja.

Sv. Petar u Okovima
San Pietro in Vincoli

Na brežuljku Oppio, nalazi se manja crkva San Pietro in Vincoli-Sv.Petar u Okovima. Dala ju je izgraditi carica Eudoksija, žena cara Valentinijana III. u 5.st. da bi se u njoj čuvali lanci kojima je bio okovan sv.Petar za vrijeme svoga zatočenja u Palestini i u Rimu. Ovi se lanci i danas mogu vidjeti u relikvijaru kod glavnog oltara. U kripti nalaze se posmrtni ostaci sedmero braće Makabejaca, starozavjetnih mučenika. Ova je crkva medjutim daleko poznatija po Mojsiju, jednom od Michelangelovih vrhunskih kiparskih ostvarenja. Djelo je bilo zamišljeno da zajedno s drugim figurama ukrašava nadgrobni spomenik Pape Julija II. Mojsije je prikazan nakon silaska sa Sinaja u času objavljivanja Božjih Zakona. Michelangelo je u Mojsiju uspio prikazati snažnu sintezu božanskog i ljudskog.

Ovdje je sahranjen nenadmašivi hrvatski umjetnik, - minijaturist Julije Klović (1498-1578) koji je bio član kanoničkog zbora ove crkve. Vasari ga naziva hrvatskim Michelangelom. S desne strane oltara iznad pričesne ograde nalazi se medaljon s njegovim likom i imenom uz koje stoje riječi "slikar bez premca" (pictor nulli secundus), te njegova kratka biografija.

JULIJE KLOVIĆ SLIKAR BEZ PREMCA

Bogu dobrom velikomu
za Pape Urbana VIII
za naslovnika kardinala Lavdivija Zacchia
gospodinu Juliju Kloviću iz Hrvatske
od redokanonika sv.Petra u okovima
slikaru vrsnome
dragom vladarima
u kojeg (bje) pozornost najveća za najmanje stvari
vidna milina i slava neumrla
do najdublje starosti poživje radeći
i umrije u Rimu u ovoj je Bazilici pokopan
svome negda drugu redokanonici postaviše 1632.

Domus Aurea

Na brežuljku Colle Oppio uz Kolosej nalazi se Domus Aurea - Zlatna kuća što ju je nakon požara Rima 64.g. dao graditi Neron. Veličanstvena gradjevina bila je dosta izmijenjena nakon gradnje Trajanovih termi, čiji se ostaci ovdje nalaze, ali su se u podzemlju sačuvale brojne prostorije s vrijednim freskama na kojima su se nadahnjivali mnogi slikari renesanse. U odredjeno vrijeme može ih se posjetiti.

Bazilika Sv. Klementa

Blizu Koloseja, neugledne vanjštine nalazi se jedna od najzanimljivijih crkava Rima, koja u sebi sadržava dvadeset stoljeća povijesti grada. Na ostacima rimskih gradjevina i hrama Boga Mitre - Boga sunca, izgradjena je prva crkva još u 4.st. koja je za provale Normana u 11. st. bila razrušena. Nad njezinim zatrpanim ostacima izgradjena je nova koja je preuredjena početkom 18.st. Donja zatrpana Bazilika otkrivena je tek u prošlom stoljeću. U njoj se nalazi grob sv.Ćirila apostola slavenskih naroda i suzaštitnika Evrope, koji je umro u Rimu 869.g. nakon što je sa bratom Metodom došao Papi tražiti odobrenje za upotrebu narodnog jezika u bogoslužju koje su i dobili. Bazilika nosi ime po sv.Klementu, papi i mučeniku iz 1.st. (bio je četvrti papa po redu) čije su moći sa sobom u Rim donijela sv.braća Ćiril i Metod.

Kolosej

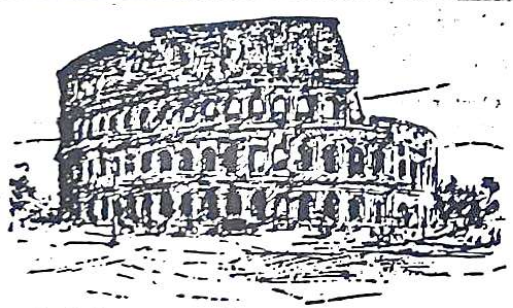

Najveći spomenik koji nam se sačuvao od staroga Rima, Kolosej - Colosseum - započeo je graditi car Vespazijan 70.g. a za javnost ga otvorio njegov sin Tito 80.g. Ovalnog je oblika 188 x 156 m. Visok je 57 m. Mogao je primiti i do osamdeset tisuća gledalaca. U njemu su se priredjivale razne igre karakteristične za stari Rim: borbe gladijatora, borbe sa životinjama, pomorske bitke i druge vrste razonode. U slučaju kiše pokrivali su ga platnom.Posebna skupina mornara obavljala je taj složeni posao. Nekad je Kolosej bio sav obložen mramorom; udubine u zidovima služile su za držače mramornih ploča. U nišama su stajali kipovi slavnih rimljana. Drveni veliki križ s kapelom u njegovoj unutrašnjosti podsjeća na brojne kršćanske mučenike koji su ovdje i drugdje po rimskom carstvu svojom krvlju posvjedočili svoju vjernost Kristu. Svake godine na Veliki Petak naveče dolazi ovamo Papa i s brojnim hodočasnicima obavlja pobožnost Križnoga puta, "što redovito prenosi mondovizija".

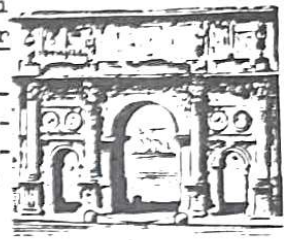

Konstantinov slavoluk jest najveći i najbolje sačuvan od svih spomenika takve vrste. Izgradio ga je 315.g. rimski senat u čast Konstantinu koji je u bitci na Milvijskom mostu na Tiberu pobjedio 312.g Maksencija i tako postao jedini car rimskog Imperija. Reljefi na slavoluku prikazuju razne scene iz života Konstantinova i njegovih vojnih pobjeda.

Uz Kolosej na desnoj strani u produžetku Foruma nalaze se ostaci velikog Venerinog hrama.Idući po ulici San Gregorio prema Circo Massimo na lijevoj strani vidimo veliku crkvu i samostan sv.Grgura Velikog uz koji su se, na poziv Pape Pavla VI, nastanile sestre majke Terezije preuredivši samostanske kokošinjce za svoje prostorije. Kao i svagdje po svijetu ove sestre se brinu za siromahe.

Circo Massimo

Na kraju ulice u prirodnom udubljenju izmedju Palatina i Aventina nalazi se Circo Massimo - veliko igralište i trkalište starih Rimljana. Potječe još iz 4.st.pr.Kr. Mogao je primiti 300 tisuća gledalaca. S obližnjeg Palatina iz posebnih loža carske palače, čiji se ostaci još uvijek vide,rimski imperatori promatrali su zabave koje su se u njemu odvijale. Circo Massimo još nije sav otkopan. Svega nekoliko metara ispod sadašnje površine nalaze se pravi ostaci.

S lijeve strane Circa prostranom ulicom dolazi se do ostataka Karakalinih termi koje preko ljeta služe kao pozornica za izvodjenje opera, napose Verdijeve Aide sa svom teatralnom scenografijom (konji, slonovi itd.)

U produžetku ulice kroz gradska vrata Sv.Sebastijana ulazi se na staru rimsku cestu Via Appia Antica koja vodi prema katakombama i dalje. Na toj cesti je mala kapelica "Quo vadis" izgradjena na mjestu gdje se prema predaji Krist ukazao Petru, kad je ovaj bježao iz Rima zbog Neronovih progona. Na Petrovo pitanje "Quo vadis Domine - Kuda ideš Gospodine" Krist mu je odgovorio da ide u Rim da ga ponovno razapnu. Na te riječi Petar se ganuo i vratio natrag u Rim gdje je u Neronovu cirkusu kraj Vatikanskog brežuljka mučeničkom smrću završio svoj život. Poljski književnik Henryk Sienkiewicz napisao je poznati roman pod naslovom "Quo vadis" u kojem se prikazuje gornji dogadjaj, te život i progon kršćana pod Neronom. Prema romanu snimljeno je nekoliko istoimenih filmova. Posljednji je snimila talijanska televizija a prikazan je na talijanskoj TV u šest nastavaka tijekom korizme 1985. Film se

snimao u Beogradu uz sudjelovanje i jugoslavenskih glumaca.

A v e n t i n

Ovaj rimski brežuljak, jedan od sedam, izdvojen i na osami, i danas je sačuvao svoj mir kao i u prošlosti, što ga je činilo privlačnim već za stare rimljane te su na njemu gradili hramove i odavali štovanje svojim božanstvima. S dolaskom kršćanstva ovdje se već od apostolskih vremena nastanjuju kršćani, a kasnije se podižu samostani i crkve. Počevši od najstarijih kršćanskih mjesta spominjemo kuću sv.Priske i Akvile u kojoj je odsjedao sv.Petar, a taj bračni par spominje i sv.Pavao u svojoj poslanici Rimljanima. Tu je zatim poznata Bazilika sv.Sabine iz 5.st. koju je u 13.st. Papa Honorije predao sv.Dominiku te se ovdje danas nalazi generalna kuća dominikanskog reda. Ovamo svake godine na Pepelnicu dolazi Papa da zapčme korizmu, jer je od starine ova crkva prva korizmena postaja. Uz nju je crkva sv.Aleksija. Dirljiva je povijest ovoga sveca plemićkog porijekla koji je nakon povratka s istoka 17 godina živio nepoznat u roditeljskoj kući kao sluga; prepoznali su ga nakon smrti. Stepenice pod kojima je živio još uvijek se čuvaju. Aventin, kao dugogodišnje sjedište redovnika, napose benediktinaca, dobilo je svoj poseban izraz u benediktinskoj crkvi sv.Anzelma i velikom benediktinskom samostanu uz crkvu u kojem se nalazi takodjer i benediktinsko učilište. Tko voli liturgijsko gregorijansko pjevanje i kornu molitvu časoslova, što ga obavljaju benediktinci, rado navraća u ovu crkvu. Posjetioci Aventina ne propuštaju proviriti kroz ključanicu Priorata Malteških vitezova na obližnjem trgu uz crkvu, kroz koju se vidi lukovima zelenila izvanredno uokvirena kupola sv.Petra. Iz susjednog parka pruža se krasan vidik na Tiber, brežuljak Gianicolo i dio Rima na drugoj strani Tibera s dominantnom Bazilikom sv. Petra. Silazeći s Aventina za ljubitelje cvijeća bit će znimljivo svratiti pogled na veliki ružičnjak u kojem se uzgaja pet tisuća ruža.

T r a s t e v e r e

Za one koji imaju više vremena ovaj krug obilaska mogli bi proširiti na drugu stranu Tibera zvanu Trastevere na kojoj se nalazi takodjer nekoliko vrijednih spomenika i crkava kršćanske starine. Spominjemo samo crkvu S.Maria in Trastevere, koja po važnosti dolazi medju prvima nakon četiri velike patrijarhalne rimske bazilike, sv.Petra, sv.Pavla, Laterana i sv.Marije Velike. Jedna je od najstarijih rimskih crkava. Tijekom stoljeća je bila preuredjivana i nadogradjivana. U blizini je takodjer i crkva sv. Cecilije izgradjena u 9.st. na mjestu gdje je već nekoliko stoljeća prije bilo kršćansko bogoštovno mjesto. Sadašnja crkva je izgradjena za tijelo mučenice sv.Cecilije koje je prenešeno iz katakomba. Spomenimo ovdje poznati rimski brežuljak Gianicolo - Janikul, omiljelo šetalište za rimljane sa kojega se pruža krasan pogled na Rim. Tu je takodjer i jedan od najvećih parkova Rima Villa Doria Pamfilia.

S v. M a r i j a u K o s m e d i n u
Santa Maria in Cosmedin

S Aventina dolazimo do poznate crkve Sv.Marije u Kosmedinu (Santa Maria in Cosmedin) s najljepšim romaničkim zvonikom u Rimu u kojem se nalazi zvono iz 1289.g. Izgradjena u četvrti koju su nastavali Grci, ova crkva jest jedan od svjedoka utjecaja i vladavine Bizanta nad Rimom od 7 do 9 st.Dijelovi crkve potječu još iz 4.st. (stupovi), ciborij nad oltarom iz 13.st. U sakristiji mozaik s početka 8.st. U predvorju crkve nalazi se okrugli kamen zvan Bocca di Veritá - Usta istine. Predstavlja neko morsko božanstvo a čini se da je bio poklopac odvodnog kanala. Prema predaji u starim vremenima, ako bi se posumnjalo da netko laže ili se krivo zaklinje, dovodili bi ga pred ovaj kamen. Optuženi je morao stavljati ruku u usta kamenog lika. Ako je govorio neistinu, usta bi mu pregrizla ruku! U prijašnjim vremenima na prostoru ispred crkve bilo je mjesto za izvršivanje smrtnih kazni.

Nasuprot crkve nalazi se sačuvan najstariji mramorni hram carskog Rima iz 2.st.pr.Kr. Pogrešno je zvan hram Božice Veste, jer se nedavno ustanovilo da je bio posvećen Herkulu. Ispod Palatina vodi ulica sv.Teodora u kojoj se nalazi istoimena crkva sv.Teodora mučenika s kršćanskog istoka iz 4.st. Tu je i samostan franjevaca konventualaca gdje je živio sv.Maksimilijan Kolbe za vrijeme svoga studija u Rimu.

U širokoj ulici Via Teatro Marcello koja vodi do centra, nalazi se još jedan važan ostatak staroga Rima: Teatro Marcello. Ovo je kazalište započeo graditi Julije Cezar a dovršio ga August; služilo je kao uzorak po kojemu je gradjen Kolosej. Kasnija stoljeća svojim nadogradjivanjima i pretvaranjem u stambene prostorije narušila su njegov izvorni oblik. Dolazimo tako do Kapitolija, odakle može početi drugi krug obilaska rimskih spomenika i znamenitosti Vječnoga Grada.

Santa Maria in Cosmedin

„Vestatempel"

Druga skupina

Kapitolij - Sv.Marija Ara Ceeli s grobom bosanske kraljice Katarine - Piazza Venezia - Oltar Domovine - Mamertinska tamnica - crkva Loretske Gospe i Imena Marijina - Palazzo Venezia - crkva sv.Marka - Al Gesú - crkva sv.Ignacija - Panteon - crkva sv.Marije nad Minervom - crkva sv.Andrea della Valle - Piazza Navona

Kapitolij

Drugi krug razgledavanja znamenitosti Vječnoga Grada može se započeti od Kapitolija, najmanjeg, a ujedno i najslavnijeg medju sedam rimskih brežuljaka. Od vremena rimskog imperija pa sve do danas jest sjedište gradske uprave. U staro doba bio je takodjer religiozni i politički centar carskoga Rima. Na njemu se uzdizao veličanstveni hram Jupitra, vrhovnog božanstva. Bio je to najveći hram Rima posvećen već prve godine rimske republike 509.g.pr.Kr. Kratica S.P.Q.R.(Senatus Populus Que Romanus - Senat i Rimski Narod), koju hodočasnik susreće posvuda po Rimu, ovdje ima svoje porijeklo i sjedište. Kapitolij je najuzvišenije mjesto staroga grada na kojem se gotovo u neprekinutom slijedu ostvarivala trajnost javnih službi kao što su obrana, bogoštovlje, politička i religiozna moć, briga za kulturne ustanove. Njegovo je ime postalo najviši izraz ideje društva organiziranog u državu. Ovdje su se odvijali svečani religiozni obredi i vojni trijumfi staroga Rima. I nakon pada rimskog carstva germanski imperatori su dolazili na ovaj brežuljak da i simbolički obznane svoju vlast nad rimljanima a pjesnici bi se uspinjali da primaju lovorike.

Sadašnji trg na Kapitoliju s okolnim palačama izgradjen je prema Michelangelovu nacrtu. U sredini trga je kip Marka Aurelija na konju ispod kojega su na tlu u kamenu, prikazane zrake označujući središnjost rimskog univerzuma prema kojoj sve teži. Osim senatorske palače tu je kapitolijska pinakoteka i kapitolijski muzej sa svojom najstarijom javnom zbirkom starih spomenika što se ubraja medju najvrjednije na svijetu. Sadrži 65 poprsja rimskih imperatora i drugih velikana; tu je kapitolijska Venera, umirući Gal i poznata etruščanska vučica uzeta za simbol grada Rima. Na fontani nalazimo lik Minerve pretvorene u božicu Rima s dvije rijeke: Tiber i Nil. Cijela kompozicija prenešena je ovamo iz Konstantinovih termi s Kvirinala. Dva dioskura s konjima Kastor i Poluks, iz rimskih vremena, nalaze se na vrhu stepenica na ulazu na sam trg. Svake godine kad se slavi rodjendan Rima, 21.travnja, cijeli Kapitolij je osvjetljen bakljama a ulaz u kapitolijski muzej je besplatan.

S. Maria d'Aracoeli

Sv. Marija "Nebeski žrtvenik"

Na Kapitolijskom brežuljku, odmah uz trg, nalazi se stara i povjesno veoma važna crkva S.Maria d'Aracoeli. Izgradjena je još prije 6. st. na mjestu, gdje je prema predaji Sibila prorokovala caru Augustu Kristov dolazak pa je August tu dao izgraditi i posvetiti žrtvenik - "ara coeli", po čemu je crkva i dobila ime. Današnji je oblik crkva poprimila u kasnijim stoljećima. Do crkve se uspinje po 122 stube izgradjene 1348. u znak zahvalnosti Bogu što je oslobodio Rim bolesti kuge. Nalazeći se u blizini Kapitolija crkva je bila usko povezana s društvenim životom grada pa su se mnoge sjednice senata i gradske manifestacije odvijale u njoj. Tako je na pr. tu priredjen trijumfalni doček Mark Antoniju Colonni kad se vraćao nakon pobjede nad Turcima u bitci kod Lepanta 1571.g. Još danas je crkva pod patronatom rimske općine. U posebnoj kapeli čuva se lik djeteta Isusa "Bambino Gesú" što ga je iz maslinova drveta u 14.st. u Palestini načinio jedan franjevac. Kip je posebno obljubljen medju rimljanima i rimskom djecom. Na Bogojavljenje poslije podne kip se nosi u procesiji i njime se ispred crkve blagoslivlje Rim. Preko božićnog vremena djeca iz Rima dolaze u ovu crkvu i s male propovjedaonice pred jaslicama recitiraju svoje pjesmice i male govore. Od umjetnina u ovoj se crkvi posebno ističu freske Pinturicchia (ciklus sv.Bernardina) i P.Cavallini-a (Gospa s djetetom i sveci).

Za Hrvate ova crkva je posebno važna: u njoj je sahranjena posljednja bosanska kraljica Katarina Kosača, žena bosanskog kralja Stjepana Tomaša. Bježeći pred Turcima 1464. (u bijegu su joj zarobili sina i kćerku, odveli ih u Carigrad i poturčili) došla je u Rim gdje je sveto živjela, uživajući veliki ugled medju rimljanima i kod samog Pape. Umrla je 1478. oporučno ostavivši mnoge darove crkvenim ustanovama i hrvatskoj crkvi i gostinjcu sv.Jeronima. U franjevačkom redu štuje se kao blažena. Nadgrobna

ploča, podignuta sa poda, nalazi se lijevo od glavnog oltara na stupu iza propovjedaonice. Izvorni tekst na ploči pisan bosančicom, zamijenjen je kasnije latinskim natpisom. Bosanska Kraljica Katarina predstavlja čvrstu kariku u lancu neprekinutih veza hrvatskih vladara s Rimom i sa Svetom Stolicom.

Piazza Venezia - Oltar domovine

Središte Rima, kao i talijanskog glavnog grada jest Piazza Venezia (Venecijanski trg). Obilježen je velikim spomenikom od bijelog kamena podignutim u čast prvom kralju ujedinjene Italije, Viktoru Emanuelu II, koji je u sredini predstavljen na konju. Spomenik se još zove "Oltar Domovine" koji oda je počast svim onima koji su dali živote za domovinu. U samom spomeniku sahranjeno je tijelo nepoznatog vojnika iz 1.svjetskog rata; ovdje neprestano gori počasna vatra a dva vojnika danonoćno drže počasnu stražu pred tom nacionalnom svetinjom. Svaki državnik koji službeno posjećuje talijansku vladu dolazi ovamo položiti vijenac. Spomenik je gradjen od 1885. do 1911. Unatoč svojoj monumentalnosti arhitektonski se ne uklapa u ambijenat staroga Rima, te je njegovo podizanje na ovom mjestu naišlo na ozbiljne kritike arheologa i ljubitelja starina.

Prije nego prijedjemo preko trga s lijeve strane spomenika isplati se barem izvana pogledati Mamertinsku tamnicu gdje su prema staroj predaji bili zatvoreni sv.Petar i sv.Pavao. U blizini se nalaze stube preko kojih se i s ove strane može uspeti na Kapitolij.

Na početku ulice Fori Imperiali s lijeve strane vide se dvije izvana gotovo iste crkve s kupolom. Prva je posvećena Gospi Loretskoj a druga Imenu Marijinu. Ovu drugu je izgradila bratovština Imena Marijina osnovana nakon pobjede kršćanske vojske nad Turcima u bitci kod Beča 1683. I sama crkva, gradjena u 18.st., želi biti spomen na ovu pobjedu koja je spasila Evropu od Turaka. Poznato je, da je kršćanska vojska na inzistiranje Papinog Legata kapucina Marko d'Aviano na sve svoje zastave stavila Marijin lik čijem posredništvu je pripisana pobjeda. Papa Inocent XI da ovjekovječi spomen na Marijinu pomoć u ovoj bitci ustanovio je na sam dan pobjede, 12.rujna, blagdan imena Marijina.

Okrenuti ledjima prema Oltaru domovine na desnoj strani Piazza Venezia vidimo veliku palaču - Palazzo Venezia iz 15. st.; prvi je spomenik rimske renesansne arhitekture. U njezinom sklopu nalazi se stara Bazilika sv.Marka, gradjena još u 4.st. a kasnije preuredjivana. Podignuta je na mjestu gdje je prema predaji sv.Marko kao pratilac sv.Petra pisao svoje evanđelje. U sakristiji ove crkve, kao i u samoj palači, nalazi se nekoliko radova hrvatskog umjetnika, trogiranina Ivana Duknovića. U sakristiji je tabernakul na čijoj je izradi sudjelovao zajedno sa Minom da Fiesole-om. Duknović je osim toga izradio velika ulazna vrata na palači, kako ona sa trga tako i iz ulice Plebiscito. U muzeju palače, u šestoj sali nalazi se

poprsje Pape Pavla II, graditelja palače, takodjer rad našega umjetnika.

Prvolinijska ulicu Via del Corso koja okomito izlazi na Piazza Venezia povezuje ovaj trg s drugim poznatim rimskim trgom Piazza del Popolo.

Al Gesù - Crkva Imena Isusova

Uz Palazzo Venezia, odjeljena ulicom Astalli, na Piazza del Gesú nalazi se glavna crkva isusovačkog reda u kojoj je sahranjen utemeljitelj Družbe Isusove sv.Ignacije Lojolski. Ovo je ujedno i prva crkva u baroknom stilu, kao takva najljepša u Rimu, s kojom barok kao stil započinje u umjetnosti i graditeljstvu; vodjen je idejom da sve najljepše treba biti upotrijebljeno za Božju službu i u njegovu čast. Crkva je izgradjena koncem 16.st. na mjestu gdje se nekad nalazila crkvica Gospe od Puta, čija je slika sačuvana i ugradjena u posebnu kapelu s lijeve strane glavnog oltara. Ovu sliku Gospe od puta rimljani veoma štuju i dolaze se pred nju moliti. Prema ovoj slici izradjen je Gospin lik u Sljemenskoj Kapelici na Zagrebačkoj Gori gdje se štuje pod nazivom Kraljica Hrvata. U sakristiji crkve mogu se kupiti likovi Gospe od puta za automobile kao i drugi suveniri.

Osim veoma bogato ukrašenog oltara sv.Ignacija s njegovim grobom, tu su posebno vrijedne freske: trijumf imena Isusova na stropu i trijumf mističnog Jaganjca u apsidi. Desno od oltara je kapela Srca Isusova s originalom veoma poznate slike od Botoni-a. Do nje oltar sv.Franje Ksaverskog s relikvijarom u kojem se čuva njegova desna ruka kojom je kao misionar pokrstio tisuće kršćana po Indiji i Japanu.

Uz crkvu Al Gesú nalazi se Medjunarodni kolegij Družbe Isusove u kojem žive isusovački studenti teologije. Tu se nalaze Camerette - Sobice sv.Ignacija u kojima je utemeljitelj isusovačkog reda živio posljednjih dvanaest godina svoga života i tu je i umro 1556.g. Uz kolegij i crkvu jest sjedište talijanske Provincije Družbe Isusove.

Crkva Sv. Ignacija

Nedaleko od Al Gesú-a na Piazza S.Ignazio nalazi se druga isusovačka crkva, Sv. Ignacija, izgradjena takodjer u baroknom stilu u prvoj polovini 17.st. za potrebe prvog

isusovačkog odgojnog zavoda Rimskog Kolegija (Collegio Romano) u čijem se sklopu nalazila. Ovo je i danas službena crkva Papinskog Sveučilišta Gregorijane. U njoj se nalazi grob sv. Alojzija, zaštitnika mladeži, te grobovi ostalih dvaju isusovačkih svetaca: sv.Roberta Bellarmina, kardinala i crkvenog naučitelja i sv.Ivana Berhmansa, takodjer uzora mladeži. Posebna vrijednost ove crkve jesu freske od isusovačkog slikara Andrea Pozzo, napose ona na stropu koja prikazuje u izvanrednoj prostornosti sv.Ignacija u nebeskoj slavi.

U ovoj je crkvi sahranjen hrvatski isusovac Bartul Kašić pisac prve hrvatske gramatike, umro 1650. Crkva je poslužila kao uzorak za izgradnju isusovačke crkve u Dubrovniku. Odmah u blizini crkve sv.Ignacija u ulici Via del Seminario 120 nalazi se Collegio Bellarmino u kojem žive mladi isusovački svećenici iz svih krajeva svijeta, takodjer i hrvatski isusovci, nastavljajući specijalne studije iz raznih crkvenih disciplina. U toj zgradi je prije bilo Papinsko Sveučilište Gregorijana kamo su na predavanja kao bogoslovi dolazila i dva buduća hrvatska kardinala: Alojzije Stepinac i Franjo Šeper.

Panteon

Nastavljajući ulicom del Seminario dolazimo do najbolje ušćuvanog spomenika rimske starine. Izradio ga je Agripa, svekar cara Augusta oko 27.g.pr.Kr., a preuredio u današnjem obliku car Hadrijan oko 125.g. Hram je bio zamišljen kao mjesto štovanja svih božanstava - odatle mu i ime. Kasnije je to bilo mjesto štovanja "pobožanstvenjenih" rimskih careva. Po uzoru na njegovu kupolu koja u promjeru iznosi 43 m Michelangelo je pravio nacrt za kupolu sv.Petra. Kupola Panteona je u stvari samo dio zamišljene kugle koja ispunja cilindričan prostor kojemu je visina i širina ista. Zamisao starih graditelja bila je kroz kružni prostor naglasiti ideju savršenog i beskonačnog što dolazi od božanskog.

Početkom 7.st. Papa Bonifacije IV preuredjuje Panteon u crkvu posvećenu Blaženoj Djevici Mariji od mučenika, dajući time temelj za nastanak blagdana Svih Svetih. Bio je to prvi slučaj preuredjenje jednog poganskog hrama u kršćansku crkvu a što je za ishod imalo njegovo očuvanje od rušenja.

Panteon se smatra čudom rimske arhitekture. Kroz otvor na kupoli širok devet metara ulazi dovoljno svjetla, a kiša kad unutra padne odmah se odvodi kanalima. Za spomenuti je još i savršenu akustiku unutrašnjosti. Od renesanse Panteon je postao mjesto počivališta velikih umjetnika, a kasnije i talijanskih kraljeva. Tako su ovdje grobovi Raffaella, glazbenika Corelli-a, kraljeva Viktora Emanuela II, Umberta I i dr.

Crkva S. Maria sopra Minerva

U neposrednoj blizini Panteona nalazi se dominikanska crkva Santa Maria sopra Minerva, izgradjena još u 8.st. na ostacima Minervina hrama. U 13.st., kad je crkva bila dodijeljena dominikancima, gradi se sasvim nova, današnja koja je jedina crkva gotskoga stila u Rimu. U ovoj crkvi, koja ostavlja veličanstveni dojam evropskih katedrala, nalazi se ispod glavnog oltara tijelo sv.Katarine Sijenske, dominikanke, zaštitnica Italije i crkvene naučiteljice. Tu je takodjer i grob najvećeg slikara kršćanstva Beata Angelica (Giovanni da Fiesole) kojega je Papa Ivan Pavao II za vrijeme Svete Godine Otkupljenja 1984.g. proglasio blaženim i zaštitnikom svih umjetnika . Od umjetnina treba spomenuti Michelangelova Uskrslog Krista s lijeve strane oltara, te freske od Filippina Lippi-a u desnoj kapeli uz glavni oltar. U ovoj je crkvi sahranjen Papa Leon X koji je 1519.g. nazvao Hrvate "antemurale christianitatis - predzidje kršćanstva". Pred crkvom nalazi se egipatski obelisk koji je prema zamisli Berninia za postolje dobio malog kamenog slonića, od rimljana zvanog "Minervino pilešce". Duhovit natpis u podnožju veli: slon želi naznačiti da je za pravu mudrost potreban velik mozak.

Crkva S. Andrea della Valle

U obližnjoj ulici Corso Vittorio Emanuele, koja povezuje svjetovni i duhovni centar Rima - trg Piazza Venezia s Bazilikom sv.Petra - nalazi se poznata crkva sv.Andrije s brojnim umjetninama. Gradjena je koncem 16. i početkom 17.st. Ova je crkva izraziti primjerak Crkve koja je nakon Tridentinskog sabora pronašla svoju stabilnost i snagu te nastavlja vojevanje za Boga i njegovu slavu. Kupola crkve je nakon sv.Petra najveća u Rimu. Nalazimo ovdje freske Domenichina, kopije Michelangelovih kipova Lije, Rahele i Pietá, zatim freske u kupoli od G.Lanfranca itd. Crkva je od početka povjerena ocima Teatincima, osnovani kao kongregacija regularnih kanonika u 16.st. Ovu je crkvu proslavio Puccini koji je u njoj stavio odvijanje radnje prvog čina svoje opere "Tosca".

Piazza Navona

Omiljelo sastajalište Rimljana i nezaobilazna točka turista jest ovaj popularni trg izgradjen na mjestu bivšeg stadiona rimskog cara Domizijana iz 1.st. Jedan je od najljepših u Rimu. U sredini je velika fontana od Berninija iz 1651.g. na kojoj su personificirane četiri velike rijeke: Nil,Ganges, Rio della Plata i Dunav. Uz fontanu nalazi se crkva sv.Agneze (sv.Janje) izgradjena u 17.st. na mjestu mučeništva ove mlade dvanaestogodišnje svetice i mučenice iz 4.st. čiji se grob

nalazi u drugoj njezinoj staroj crkvi na Via Nomentana uz istoimene katakombe. Ovaj trg posebno oživi u Božićno vrijeme kad sa svojim brojnim prodavačima igračaka i zabavljačima postane mjesto razonode i veselja rimske djece; vrhunac radosti je na Bogojavljenje kad i odrasli dolaze ovamo slaviti "baku Befanu" koja djeci donosi darove. Crkvu sv.Agneze projektirao je Borromini; za nju je upotrijebio svoje nacrte namijenjene za Baziliku sv. Petra, koji mu medjutim nisu bili prihvaćeni.

Bazilika sv. Agneze izvan zidina

Osim crkve sv.Agneze (Janje) na Piazza Navona, postoji još jedna starija koja je podignuta njoj u čast nad njezinim grobom. Nalazi se izvan gradskih zidina na Via Nomentana a početak joj seže još u 6.st. Ispod Bazilike nalaze se istoimene katakombe. Mozaik u absidi potječe iz 7.st. Svake godine na blagdan ove mlade mučenice, 21.siječnja, (bilo joj je samo 12 godina kad je podnijela mučeničku smrt) u ovoj njezinoj crkvi blagoslivlju se dva jaganjca, koji se potom daruju papi. On ih šalje u samostan časnih sestara koje od njihove vune prave palije za nadbiskupe. Paliji su poseban dio biskupske odjeće koju daje papa nadbiskupima i metropolitama u znak njihova zajedništva s Petrovim nasljednikom. Na grobu sv.Agneze kao devetogodišnji dječak molio se Eugenio Pacelli i tu je dobio svećeničko zvanje. Kasnije je postao Papa Pio XII. Na to potsjeća poseban natpis na mramornoj ploči na ulazu u dvorište Bazilike iz Via Nomentana.

Odmah uz Baziliku nalazi se mauzolej sv.Konstance. Dao ga je izgraditi još car Konstantin za svoje dvije kćeri Konstancu i Helenu. Mauzolej sa svojim mozaicima iz 4.st. te drugim umjetninama jest dragocjeni spomenik starokršćanskog graditeljstva. Na slici dolje: Bazilika sv.Agneze s njenim grobom.

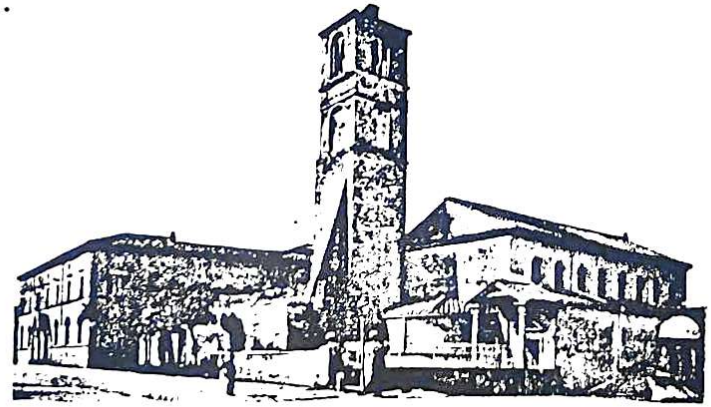

Treća skupina

Angelicum - Kvirinal - Gregoriana - Fontana Trevi - Piazza Colonna - crkva sv.Klaudija - Piazza di Spagna - Trinità dei Monti - Piazza del Popolo - Pincio - Augustov mauzolej - Hrvatska crkva i zavod sv.Jeronima

Angelicum

Treći krug obilaska rimskih znamenitosti može započeti na trgu Magnanapoli, nedaleko od Piazza Venezia. Odatle se ulicom Nazionale, jednom od najglavnijih rimskih ulica, stiže do željezničkog kolodvora - Stazione Termini. Na ovom trgu nalazi se jedno od važnih crkvenih učilišta: Papinsko Sveučilište sv.Tome Akvinskog - Angelicum. Vode ga oci dominikanci. Ovdje je odmah nakon rata Papa Ivan Pavao II kao mladi svećenik studirao teologiju kroz dvije godine. Na Angelicumu, koji je osnovan još 1570.g., predaje kao profesor hrvatski dominikanac o.Stjepan Krasić. Uz zgradu sveučilišta nalazi se dominikanski samostan te crkva sv.Dominika iz 17. st. Malo niže je crkva sv.Katarine Sijenske koja danas s pokrajnom zgradom pripada talijanskom vojnom vikarijatu što se brine za vojne svećenike pri talijanskoj vojsci.

U blizini je kula Torre delle Milizie, koja dominira tim dijelom grada. Današnji oblik ima iz 13.st. a bila je znak dominacije raznih rimskih plemićkih obitelji koje su se borile za prevlast nad gradom.

Kvirinal

Samo nekoliko koraka s trga Magnanapoli poprečnom ulicom 24.Maggio i stižemo na prostrani Trg Kvirinal (Piazza Quirinale) ispred zgrade predsjednika talijanske republike izgradjene na jednom od sedam rimskih brežuljaka. Velika građevina najprije je načinjena za papinu ljetnu rezidenciju u 16.st. da bi potom postala središte papine svjetovne vlasti nad Rimom i Papinskom državom. 1870. nakon okupacije Rima i Papinske države u nju su se smjestili talijanski kraljevi, a danas ovdje borave predsjednici talijanske republike.Gradnju ove palače pospješio je Papa Siksto V koji je u njoj i umro. Ovdje je takodjer živio i radio naš dubrovčanin Ilija Crijević-Cervinus pjesnik, latinist leksikograf i političar. Već u svojoj 22.godini života postao je članom Akademije na Kvirinalu, a djela mu se čuvaju u kodeksima Vatikanske biblioteke.U ulici Via Quirinale na desnoj strani nalazi se isusovačka crkvica sv.Andrije, djelo je Berninija iz pol.17.st. U njoj je sahranjen mladi poljski isusovac, novak sv.Stanislav Kostka, uzor i zaštitnik mladeži umro sa 18 godina 1568.,nakon što je iz Njemačke pješice došao u Rim da bude primljen u Družbu Isusovu.

Gregoriana

Ispod Kvirinala na Piazza della Pilotta nalazi se Papinsko Sveučilište Gregoriana što ga vode isusovci. Ima svoj početak u Rimskom Kolegiju što ga je 1551. osnovao utemeljitelj isusovačkog reda sv.Ignacije Lojolski. Sveučilište danas ima deset fakulteta te razne institute i studijske centre. U godini 1985. bilo je upisanih 2.522 studenata i 288 profesora. Medju profesorima predaje i o.Ivan Fuček, hrvatski isusovac. Na Gregorijani su studirali, kako prije tako i sada, mnogi hrvatski bogoslovi i svećenici. Gregoriana se smatra za najvažnije rimsko crkveno sveučilište. Na njemu je studiralo 20 kanoniziranih svetaca, 26 blaženika i 16 Papa. Prema statistikama iz 1982. 48 sadašnjih kardinala (34% kardinalskog zbora) i 771 biskup (22% katoličkog episkopata) bili su studenti Gregorijane. Ovome crkvenom učilištu pripojen je Filozofsko-Teološki Institut hrvatske provincije Družbe Isusove u Zagrebu.

Na Gregorijani je predavao kao profesor svjetski poznati hrvatski fizičar, matematičar i filozof Rudjer Bošković (1711-1787). Portret mu se nalazi medju drugim velikim profesorima i znanstvenicima u zgradi sveučilišta.

Crkva Sv. 12 Apostola

Malom uličicom od Piazza della Pilotta dolazi se na prostraniji trg Sv. 12 Apostola koji je dobio ime po crkvi istoga naziva. Potječe još iz 4.st. a današnji je oblik dobila početkom 18.st. Medju raznim umjetničkim djelima posebno se ističe freska "Triumf franjevačkog reda" od Baccicia-e. I u ovoj crkvi je radio naš umjetnik trogiranin Ivan Duknović (Giovanni Dalmata). Njegovo je djelo nadgrobni spomenik kardinala Pietra Riaria (na desnoj strani). Ovdje je sahranjen takodjer Papa Klement XIV iz franjevačkog reda. Crkva sa obližnjim samostanom pripada redu franjevaca konventualaca koji ovdje imaju i svoju generalnu kuću.

Fontana Trevi

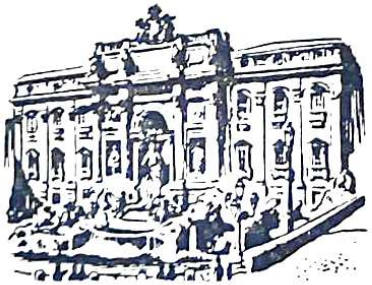

Najpoznatija je fontana u u Rimu ne samo zbog monumentalnosti njezinih likova nego i zbog brojnih stranaca koji ovamo dolaze prema popularnom običaju ubaciti novčić što im "jamči" da će se ponovno vratiti u Rim. Još za cara Augusta ovamo je dovedena voda po 20 km dugom vodovodu; u 18.st. fontana je dobila današnji izgled. Kompoziciju figura izradio je N.Salvi. U sredini kip Oceana na kočiji od školjke što je vode konji i vodenjaci.

Piazza Colonna

Od Fontane Trevi idući prema Piazza di Spagna može se u u blizini pogledati Piazza Colonna jedno od središta političkog života Rima. Tu je Palazzo Chigi sjedište Ministarskog vijeća-Vlade. Na susjednom trgu Montecitorio je Poslanički dom (Camera dei Deputati). U sredini Piazza Colonna uzdiže se visoki stup posvećen caru Marku Aureliju i njegovim vojnim pobjedama. Načinjen je koncem 2.st. Umjesto njegova kipa na vrhu, koji je tijekom vremena nestao, Siksto V dao je postaviti kip sv.Pavla, isto kao što je na Trajanovom stupu na Forumu postavio kip sv.Petra.

Prelazeći Via del Corso stiže se na Piazza San Silvestro gdje se svakako isplati kratko svratiti u crkvu sv.Klaudija (S.Claudio) koju drže oci Sakramentinci; osnovao ih je veliki štovatelj Sv.Euharistije sv.P.G.Eymard-a. Na veličanstvenom oltaru s mnogim znakovima kraljevskog dostojanstva izložen je Presveti Sakramenat na trajno klanjanje. Brojni hodočasnici rado navraćaju iz ulične buke da se u ovoj oazi tišine poklone Kristu Kralju nazočnom u Euharistiji.

Piazza di Spagna - Španjolski trg

Kao omiljelo sastajalište boema ovaj trg svojom zanimljivom poviješću i arhitekturom privlači i brojne turiste. Naziv je dobio po zgradi španjolske ambasade koja se nalazi na trgu. Monumentalne stepenice, iz 1726., u mjesecu svibnju bogato ukrašene izložbom cvijeća, vode prema francuskoj crkvi Trinitá dei Monti - Presv.Trojstva, čija je gradnja započela još početkom 16.st. a posvetio ju je Siksto V kojemu je poslužila kao jedna od točaka za urbanističku reformu Rima. Na trgu se uzdiže visoki stup s kipom Blažene Djevice Marije. Podignut je ovdje u spomen proglašenja dogme o Bezgrešnom Začeću (8.prosinca 1854). Na podnožju stupa nalaze se četiri starozavjetna proroka sa svojim proročanstvima o Mariji. Svake godine za blagdan Bezgrešne Papa dolazi poslije podne na ovaj trg i pred kipom, koji je za tu zgodu ukrašen mnogim cvijećem, odlaže svoj vijenac, a potom odlazi u Baziliku Santa Maria Maggiore gdje služi sv.misu.

U crkvi Trinitá dei Monti sahranjen je šibenski biskup Ivan Staphileus. Bio je profesor na rimskom sveučilištu "Sapienza" gdje je predavao pravo. Papa Julije II i Leon X pozvali su ga da vrši i druge crkvene službe te je bio papin legat kod evropskih kraljeva, i kako mu stoji na nadgrobnoj ploči, u toj službi proputovao je gotovo cijeli svijet. Umro je sa 56.godina 1528. oplakivan od papina dvora.

Od ove crkve može se poći u jedan od najvećih rimskih parkova Villa Borghese, što ga je uredio kardinal Scipione Borghese. početkom 17.st. Tu se nalazi Muzej i Galerija Borghese.

Piazza del Popolo

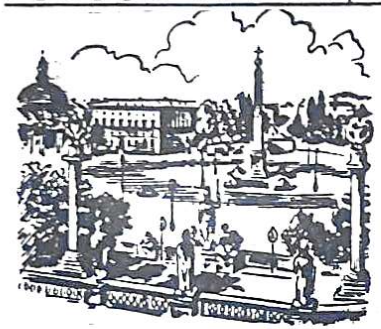

Produžujući ulicom Via del Babuino stiže se na drugi poznati rimski trg Piazza del Popolo. Nazivaju ga remek - djelom neoklasičnog urbanog graditeljstva s početka 19.st. Lijep dojam ostavljaju dvije crkve blizanke na početku trga gradjene u drugoj pol.17.st.: S.Maria di Montesanto i S.Maria di Miracoli. U sredini trga diže se Flaminijev obelisk dovezen iz Egipta iz Heliopolisa za vrijeme cara Augusta. Star je preko tri tisuće godina kako se zaključuje po hijeroglifima koji spominju Ramzesa II i njegova sina. Ovamo ga je iz Circo Massimo dao prenijeti Papa Siksto V. U pozadini trga nalazi se crkva Santa Maria del Popolo kojom upravljaju redovnici augustinci. U ovoj je crkvi koja obiluje vrijednim umjetničkim djelima za vrijeme svoga posljednjeg boravka u Rimu posljednji puta katoličku misu služio Martin Luther, začetnik protestantizma.

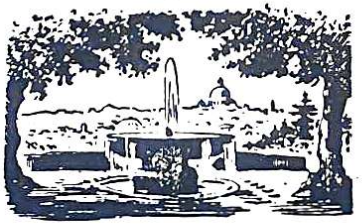

Svake godine za Božić u prostorijama uz crkvu organizira se velika Medjunarodna izložba jaslica načinjenih od najrazličitijih materijala. S trga kružnim usponom dolazi se do poznatog rimskog parka Pincio odakle se pruža veoma lijep pogled na Rim. Park je ukrašen poprsjima talijanskih patriota.

Augustov mauzolej

Sa Piazza del Popolo za desetak minuta dolazi se na drugi trg, Piazza Augusto Imperatore, gdje se nalaze ostaci mauzoleja cara Augusta (vladao carstvom od 27.g.prije Krista do 14.g. poslije Krista) za čije se vladavine u Palestini u Betlehemu rodio Isus Krist. U mauzoleju gradjenom 29. g. bio je pokopan car August i članovi njegove obitelji.Uz mauzolej nalazi se žrtvenik "Ara Pacis - Oltar mira" na kojemu se religioznim obredima i žrtvama slavio mir što ga je u carstvu uspostavio August.

Hrvatska crkva i Papinski hrvatski zavod sv.Jeronima

Kao i drugi narodi, tako i Hrvati, već nekoliko stoljeća imaju u Rimu svoju nacionalnu crkvu.

U 15.st. kad se hrvatska kolonija sve više povećavala zbog bježanja pred Turcima,Papa Nikola V.udovoljava molbi Hrvata i dariva crkvu sv. Marine uz Tiber hrvatskoj koloniji godine 1453.Uz nju se gradi gostinjac i bolnica za oboljele hrvatske hodočasnike. Crkvu i gostinjac je posebno bila obdarila oporučno bosanska kraljca Katarina koja je živjela i umrla u Rimu 1478. Papa Siksto V hrvatskog porijekla, daje srušiti trošnu crkvicu i na njezinom mjestu izgradjuje današnju crkvu sv.Jeronima.Bila je to ujedno i jedina crkva koju je Siksto V u Rimu iz temelja podigao. Crkva se gradila dvije godine od 1588.do 1589. i sam je Papa dva puta dolazio na gradilište nadgledati radove. U proširenju na lijevoj i desnoj strani ispred glavnog oltara nalaze se dvije velike freske od A.Gagliardi-a Isusovo razapinjanje (lijevo) i Poklon mudraca (desno). Od suvremenih hrvatskih umjetnika u sakristiji crkve nalaze se slike J.Kljakovića i I.Dulčića. Na izlazu iz sakristije je odlijev Meštrovićeve Pietá, a u trijemu zavoda s ulične strane su veliki reljefi od Ivana Meštrovića: sv.Jeronim i Siksto V. Na vrhu zgrade Zavoda posebno vidljivi s trga Augusto Imperatore nalaze se veliki mozaici s temom iz hrvatske povijesti od Joze Kljakovića.

Jozo Kljaković: POKRŠTENJE HRVATA
(Rim,Hrv.Zavod sv. Jeronima)

Sadašnja grada Papinskog hrv.Zavoda izgradjena je 1939.g.U njoj stanuju hrvatski svećenici koji se školuju na crkvenim učilištima i redovito odsjedaju hrvatski biskupi prilikom svoga dolaska u Rim.
Zavod se nalazi na Piazza Augusto Imperatore 4. U njega se može ući i iz Via Tomacelli 132.

Iznad Vatikana u ulici S.Maria Mediatrice nalazi se generalna kuća franjevačkog reda Manje braće. Gradio ju je zajedno s crkvom hrvatski franjevac o.Dominik Mandić (1889.-1973.) hercegovačke provincije. Gradnja je započela 1942. a dovršena je 1950. Crkva, posvećena Sv.Mariji Posrednici svih milosti, ukrašena je brojnim hrvatskim motivima. Veoma je prisutan starohrvatski troplet. Na mozaiku ulaznih vrata koji prikazuje Majku Božju Posrednicu Gospa je odjevena u hrvatsku narodnu nošnju iz Šestina. Pod nogama joj je sag s motivima narodnih nošnji iz Rame, Duvna i Vrlike. Unutar crkve Gospin lik na mozaiku resi kruna kralja Zvonimira s hrvatskim nacionalnim bojama a na njezinu plaštu i sagu ispod nogu nalaze se hrvatski narodni motivi. Medju stotinjak svetaca na mozaiku je i sv.Leopold Mandić. U drugom nizu kupole četiri andjela nose hrvatska glazbala: frulu tamburicu i trubu. Strop nad korom u kojem mole redovnici izradjen je od slavonske hrastovine. Posebnu vrijednost crkvi daje reljef Ivana Meštrovića "Rane sv.Franje" izradjen u belgijskom mramoru. Iznad Meštrovićeva reljefa je mozaik koji prikazuje kako sv.Franjo dijeli Pravila. U prvom planu je hrvatska trećoredica obučena u slavonsku narodnu nošnju. Mozaik Marijina Uznesenja radjen je prema crtežu sa pečata hercegovačke franjevačke provincije Marijina Uznesenja. Marijin grob prikazan je po uzoru na stećke iz Bosne i Hercegovine. Susrećemo i jedan elemenat iz Dubrovnika: simbol "kuće zlatne" na mramornom Gospinu oltaru, izradjen je po uzoru na ulaz u Knežev dvor u Dubrovniku. Na velikoj freski Marijine slave na krajnjem zidu medju svecima jest Papa Siksto V i bosanska kraljica Katarina. U prolazu iza kora smješten je oltar sv.Nikole Tavelića. Sliku mučeništva sv.Nikole i njegovih drugova izradio je hrvatski slikar Slavko Kopač. - U Generalnoj kući uvijek boravi po koji hrvatski franjevac kojemu se može obratiti za vodstvo u razgledavanju i tumačenju hrvatskih tragova u ovoj crkvi i samostanu.

Podatke o hrvatskim tragovima u Generalnoj kući franjevačkog reda dao je o.Ivan Damiš,O F M. Svi ostali podaci o hrvatskim uspomenama u Rimu uzeti su iz knjige "Putevima Italije - Vodič - Hrvatski tragovi u Italiji" od Dr.Franje Jurčevića, Zagreb,1975.

RIM I HRVATI

Sjećanja na prošlost

Svaki hrvatski hodočasnik koji dolazi u Vječni Grad s ponosom se sjeća svojih predja koji su kroz trinaest stoljeća čuvali neprekinutu vjernost Petrovim nasljednicima i Svetoj Stolici; sjeća se prvih veza Hrvata sa Svetom Stolicom daleke 641.godine kad Papa Ivan IV posla Hrvatima opata Martina da otkupljuje sužnje i skuplja relikvije mučenika, sjeća se Pape Agatona i njegova ugovora s Hrvatima iz godine 679.kojim narod Hrvata stavlja pod zaštitu sv.Petra a godinu kasnije ubraja ih u kršćanske narode Evrope. Sjeća se napose kneza Branimira i njegova saveza vjernosti s Papom Ivanom VIII koji blagoslovi njega i cijeli hrvatski narod na blagdan Uzašašća Gospodnjega 879g.; sjeća se pape Ivana X za vrijeme kojega je okrunjen prvi hrvatski kralj Tomislav 925 g.; sjeća se pobožnog hrvatskog vladara, kralja Dmitra Zvonimira i njegove zavjernice iz 1075.g. kojom se obvezao Papi Grguru VII na posebnu vjernost; sjeća se Lava X koji 1519. nazva Hrvate antemurale christianitatis - predzidje kršćanstva. Sjeća se napose Pape Siksta V, hrvatskog podrijetla koji je narodu iz kojega je potekao izgradio i darovao u Rimu njihovu Hrvatsku nacionalnu crkvu sv.Jeronima. Sjeća se Pija XII koji je narodu Hrvata darovao Kardinala . . . . . Sjeća se tolikih drugih Petrovih nasljednika koji su tijekom stoljeća iskazivali posebnu naklonost prema Hrvatima što je svoj vrhunac dosegla u Papi Woytili - Ivanu Pavlu II, rodom iz kraja gdje je nekad bila Bijela Hrvatska. To je ujedno i prvi papa koji je Hrvatima progovorio na njihovu materinjem jeziku i to uvijek čini kad ga oni pohode u Rimu ili se s njima sastane na svojim putovanjima po svijetu.

Narod sv.Petra

Vjernost Hrvata Sv.Petru i njegovim nasljednicima u Rimu gornjim izrazom posebno su naglasili hrvatski biskupi u svojoj poslanici iz 1939.g. kad se pripremala proslava 1.300 godina prvih veza Hrvata sa Svetom Stolicom i njihova pokrštenja.

Geografski smještaj domovine naroda Hrvata čini ih jednim od nekoliko najpovlaštenijih naroda na svijetu: blizu su Rimu, središtu kršćanstva i Kristovu Namjesniku. Ono što milijunima katolika diljem svijeta nije bilo niti je moguće zbog daljine ili siromaštva, tj. hodočastiti u Rim, mnogim hrvatskim katolicima tijekom povijesti kao i danas to je moguće. Blizina Rimu treba u svakom hrvatskom katoliku pobuditi svijest posebne zahvalnosti Bogu.

Prilikom iskapanja oko Petrova groba za vrijeme pontifikata Pape Pija XII nadjen je ondje stari hrvatski novac, znak da su hrvatski hodočasnici već u staro doba hodočastili na Petrov grob. Kakvom su pobožnošću stari Hrvati dolazili u Vječni Grad o tome nam je važno svjedočanstvo ostavio slavni talijanski pjesnik Dante Alighieri u svojoj Božanskoj Komediji (Raj XXXI.103). Spominjući pobožnost Hrvata koji promatra Kristovo lice na Veronikinu rupcu, koji se kao relikvija čuva u Bazilici sv.Petra Dante pjeva:

Poput onoga koji možda iz Hrvatske
dođe da vidi našu Veroniku,
pa svojom vjekovječnom čežnjom nezasićen,
Kaže u mislima, dok se pokazuje /rubac/,
"o Gospode moj, Isuse Kriste, pravi Bože,
tako li je, dakle, izgledalo lice tvoje?"

(Raj, XXXI, 103)

Današnji hrvatski hodočasnici slijedeći tragove svojih predja i vodjeni ljubavlju prema središtu katoličanstva i prema Papi dolaze u Vječni Grad vidjeti Kristovu osobu u njegovu Namjesniku i osjetiti ljubav Crkve u srcu kršćanstva. Što znači za hrvatskog katolika Crkva i Papa možda je najjasnije izrazio veliki apostol hrvatske mladeži dr.Ivan Merz. Kad su ga jednom pitali zašto ljubi Katoličku Crkvu i Sv.Oca Papu odgovorio je: "Jer u njoj vidim jasnu sliku preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa sa svim njegovim savršenstvima, a u Svetom Ocu Papi pod prilikama čovjeka vidim Boga svoga i Gospoda svoga!"

REKLI SU O RIMU

A.G.Matoš–I.Merz–P.Poupard

Tko pohodi Rim, bilo kao hodočasnik ili turist, doživljaj Vječnoga Grada nosi utisnut duboko u srcu. Od mnogih, koji su nam opisali svoje rimske dojmove, odabrali smo tri poznata imena čija se zapažanja odlikuju posebnim shvaćanjem značenja Rima kao središta povijesti, kulture i kršćanske vjere.

ANTUN GUSTAV MATOŠ

Hrvatski književnik Antun Gustav Matoš (1873 - 1914) boravio je u Rimu nekoliko mjeseci na liječenju pred konac svoga života. Stanovao je blizu Vatikana. Svoje dojmove o Vječnom Gradu opisao je u putopisu SALVE DEA ROMA, *objavljenom u Obzoru 1913.g. Iz tog njegova putopisa koji je pretiskan u Pet stoljeća hrvatske književnosti donosimo najzanimljivije ulomke.*

SALVE, DEA ROMA!

Već sam desetak dana u Rimu i kao stari, iskusni globetrotter brzo sam se udomaćio. To je tako kod nas vrabaca. Još prije kratkog vremena padaše na me sjena sa Jelačićevog pastuha i sa Bollèove, za tužne vjekove građene katedrale. Sad stanujem blizu Vatikana, u nekadašnjim vrtovima Neronovim. Tu u blizini su divlje zvijeri obeščastile bezimene, u životinjske kože ušivene djevice. Tu su bile žive baklje Neronove, tunicae molestae: mučenici u zapaljenim tunikama u smoli, rasvjetljujući orgijske noći kabotenskog imperatorskog antikrista, sa konkavnim monocleom od smaragda u blaziranom izbuljenom oku. Tu poginuše istodobno, u sjaju tih živih luči, sv. Petar i sv. Pavao. (...)

Kad uveče slušam tamni, utješljivi i slatki psalam metala rastopljenog u večernju molitvu *Angelusa*, zvuci lete u visinu kao bijele, čiste grlice biblijske. Nebesa su tako blizu da ih dodirujete zanosnom rukom kao jabuku sa rajske

grančice. Hram prvostolnik, mrk i veličajan u modernom bogomračju banalne gradske okolice, tone i tone u mrak i baca na grad i čelo tešku, pobožnu svoju sjenu. Ali to nije obična sjena, sjena veličajne kupole Michelangela, čistog stidljivog i pobožnog tiranina. To je sjena svjetske historije, sjena Čovjeka, i hrvatski skromni hodočasnik, nesrećni sin nesrećne domovine, gubi u tom času kukavnu vezu sa svojim slučajnim determinizmima, osjećajući i svu srodnost s tim veličajnostima čovječanstva i duše europske. Cijeli niz djedova mojih primaše ovdje svoj duševni sadržaj, postavši prvi bedem latinske civilizacije proti Istoku. Rim je rana kralja Zvonimira i kruna Tomislavljeva. Od Frankapana i Đ. Draškovića pa do Pucića, Kukuljevića, Tkalca, Strossmayera i Koste Vojnovića bijaše i ostade Vječni grad ponajglavniji žrtvenik duše naše, pa ako i nismo osobito i gorljivi katolici, ostajemo to shvatanjem katoličanstva kao dojakošnje kulturne sile prvog reda, ostajemo to kultom naše latinske tradicije i našim mentalitetom. (...)
Ako i siromašan sin nesrećne i siromašne zemlje, u Rimu se kao član katoličkog naroda i latinske kulture smatram pomalo kod kuće. (...)

Rim je odista Vječni grad, najviši grad među svim gradovima, najviša i najveća dojakošnja svjetska misao. To je jedino mjesto na zemlji što je sačuvalo čisti klasični historijski kontinuitet. (...)

Romo, vječna boginjo! Ako i Hrvat, civis Romanus sum! Najbolja naša hrana bijaše mlijeko iz vimena rimske vučice. Do 1848. je naš Sabor govorio jezikom Senata. Ako i nismo više Rimljani jezikom, gledat ćemo to postati duhom, energijom i patriotizmom, značajem i slobodoljubljem. Naš Clovio je tu bio prvak među prvima. Naš dalmatinski pjesnik bî tu kao Petrarca okrunjen parnaskim apolonskim vijencem. Naša krv, Siksto V. je tu slavno papovao. Naši Rački i Kukuljevići su tu tražili naše izvore. Naš Starčević — ultimus Romanorum — naučio je od tih Livija, Tacita i Plutarha kult klasične značajnosti i patriotizma. I mi smo skupo zaslužili rimsko građansko pravo, pa u borbi proti germanskim i panonskim barbarima potražimo kao i nekada okrepe u vječnoj mladosti preporodnog klasičnog duha. Zdravo, dakle, Vječni grade! Salve, dea Roma!(...)

Rim je zbog uskih ulica i visokih kuća opsegom relativno dosta malen grad. Nije veći od opsega općine zagrebačke. Na tako uzanoj pozornici odigrala se i djelomice se još odigrava svjetska historija! Narod na prostoru kao od zagrebačkog Sv. Duha do maksimirske mitnice vladaše svijetom. Narod na prostoru od Save do Sv. Ksavera ne vlada još ni Zagrebom. Sve paralele tek nas karikiraju, još više od domaćih mizernih stvarnosti! (...)

Glava mi se puši, padam od umornosti pod teretom tih različitih impresija, čisto veličajnih i jedinstvenih, no što nakon svega ipak ostavljaju dojam ljudskog slabog napora. I remek-djela su tek pokušaji, i ta čudesa su tek ljudi. I najveće te umjetnine nose tragove konvencionalnosti i njihova savršenost je tek velika težnja za savršenstvom, za božanstvom. Te ljepote su tek jeke i refleksi one više, vječne ljepote, što kao sunce ne da u sebe gledati, ali i grdobu oblači sjajem i krasotom svoje božanske topline.

Obzor, 1. 11. 1913.

(Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 66., str. 400.-408.)

IVAN MERZ

Dr. Ivan Merz (1896 - 1928), Apostol hrvatske mladeži, nekoliko puta je pohodio Vječni Grad. Dva puta je vodio hodočašće mladih. Svoje dojmove objavio je u nekoliko članaka iz kojih donosimo važnije odlomke. Ti su članci ponovno pretiskani i objavljeni u knjizi njegovih izabranih tekstova "PUT K SUNCU", *izdanoj u Zagrebu 1978, prigodom 50. obljetnice njegove smrti.*

U VJEČNI RIM

U dušama se našim ukaza slika divovske crkve sv. Petra, u čijoj se sjeni dostojanstveno šeće bijela pojava namjesnika Božjeg, vječno vidljivog zemaljskog Krista. I k tome Pastiru, k tome Učitelju, tomu Kralju hrle nebrojeni puci: hrle mu hladni Nijemci i vatreni Španjolci, ozbiljni Englezi i nestašni Talijani; hrli mu crnac i bijelac, i Indijac i Malgaš. Svi narodi hrle u Vječni Rim, u tu svoju drugu domovinu, da se naklone svome Kralju, svome Ocu. Hrle onamo, da svemu svijetu, kršćenom i nekršćenom, ispovjede svoju vjeru u Crkvu Katoličku, jedinu sveopću Crkvu, koju je osnovao Krist, i koja će ostati do konca svijeta.

Katolici hrle onamo da ispovjede svoju ljubav k Namjesniku Kristovu, koji kao i sam Bog nepogrešivo tumači nauku evanđeosku i koji kao kvasac preporađa ljudski rod.

Katolici hitaju u Rim da sami sebe posvete i da tako obnovljeni u svojoj duši preporode svoje prijatelje, svoje obitelji, svoja društva, svoje narode i države. Jer, badava će čovječanstvo težiti za blagostanjem i mirom, za srećom, ako ne bude ljubav Kristova zaplamtjela u svim dušama.

I tu će nutarnju vatru ljubavi k Bogu i k bližnjemu dobiti katolici u Rimu. Tamo će vidjeti i sresti one s kojima su još nedavno ratovali i tamo će se s njima pomiriti i pobratiti. Tamo će osjetiti da su svi narodi samo braća i sestre u zajedničkoj obitelji i svetoj Crkvi, koje je otac i poglavica vječni namjesnik Božji, biskup rimski. (...) *[Mladost, 3 (1925) 65—67]*

PAPA

Da, kad dođete u Rim, kad vidite misijsku izložbu i hodočasnike s raznih kontinenata, tada osjetite posve jasno urnebesnu aktivnost Rimske Crkve, majke svih Crkava svijeta. Osjećate da kroz rimskog biskupa i rimsku biskupiju teku mlazovi vanrednih energija. Kada ste u Rimu, to vam se čini da se nalazite u orijaškoj do sada neviđenoj, električnoj centrali, čiji se kotači sveudilj vrte i koja u sav svijet šalje energije — velike i ćudoredne obnove.

U Rimu imate intuiciju, osjećaj, da je Crkva perpetuum mobile ili, bolje reći, da neka nevidljiva sila trajno pokreće taj divovski stroj. Imate intuiciju da sve na svijetu može propasti, da narodi i države, župe i mnoge biskupije i carevine mogu iščeznuti s lica zemlje, a da će rimska biskupija, unatoč bura i oluja, koje tresu i šibaju po moru povijesti ljudskog roda ostati neozlijeđena. Imate živ osjećaj da je sve krhko i nestalno, da svemu prijeti opasnost da potone u bezdanima, ali da se Papina lađica bez bojazni njiše usred valovlja i munja, jer je usidrena na nepokolebljivoj Petrovoj stijeni.

U ovoj smo Svetoj Godini dublje shvatili što znači Papinska nadčovječnost. Shvatili smo da veličina naroda ovisi o njihovoj vjernosti Papi: ovisi o tome kako se oni ravnaju prema zapovijedima i željama Kristovog namjesnika. U Papinskom duhu ležala je u prošlosti snaga Hrvatskog katoličkog pokreta; u orijentaciji prema njemu leži i naša budućnost. (...)

[Za Vjeru i Dom, 12 (1925) 337—339]

PISMO BRATU ORLU O PAPI

Ti se, možda, čudiš da Ti u pismu pišem o Papi i Papinstvu. Obično si slušao o tome štogod u crkvi ili u školi pod obukom katekizma. I u našemu društvu se o tom predmetu govorilo. Ali kako katolička nauka o Papinstvu imade postati svakom suvremenom katoliku stvar njegovog najdubljeg osvjedočenja i njegovog uma kao i stvar njegovog srca, to mislim da je upravo pismo najprikladnije da Ti otvorim svoje srce i to da Ti kao brat bratu iznesem o tom svoje misli, svoje nade, svoje teškoće.

Ti bi mi, možda, želio prigovoriti i reći: »Razumljivo je da Rimljani znadu za Papu i da ga ljube. Oni žive u neposrednom doticaju s Papom, vide ga, tako reći, svaki dan, i sav Rim sa svojim crkvama, umjetninama, narodnim i pobožnim običajima bez prestanka govori o Papi.« Nešto je istine u Tvom prigovoru, ali moram ustanoviti da svagdje gdje katolički život cvate, tamo je i ljubav i odanost prema Svetoj Stolici najljepši cvijet te pobožnosti. Sjećam se da sam nedavno čitao pismo što su ga starješine Francuskog katoličkog omladinskog saveza poslali Svetom Ocu u Rim. U njemu oni ističu da je njihov najveći ponos što mogu svoju djecu uzgajati u ljubavi i odanosti prema Sv. Ocu Papi, tako da će ta djeca već u najranijim godinama osjetiti da je ljubav i odanost prema Papi za život, privatni i javni, vremeniti i vječni svakog vjernika, od najveće i bitne važnosti.

Ova Te je posljednja rečenica iznenadila: ljubav i odanost prema Papi jest za život svakog vjernika od najveće i bitne važnosti. No Tvoje će iznenađenje biti još veće ako odmah dodam da ta ljubav i odanost prema Papi nije samo za pojedinog vjernika od bitne važnosti, već je od isto tako bitne važnosti za sav društveni život: za život u obitelji i školi, za štampu i umjetnost, za gospodarski i politički i međunarodni život.

Isto kao što je Krist središte cijele povijesti, isto tako je i Papa središte te povjesti. Ta on je vidljivi i živi Krist na zemlji. I kao što je Krist bio kamen smutnje mnogima, razumljivo je da i njegov živi zastupnik mora da imade svoje neprijatelje kao što ih je i Krist imao.

Iz ovoga očito posve proizlazi da je Papa ona podloga i ona nepomična pećina na kojoj je sazdana sva Crkva. Kako Crkva obuhvaća sve krajeve svijeta, sve biskupije svijeta, tako se podloga Papinstva otajstveno proteže na sve biskupije svijeta. Ta kamena podloga je nepomična i sva Crkva, koja se na njoj uzdiže, dobiva svu svoju snagu i svu svoju čvrstoću od te podloge.

Papinstvo je također pećina i podloga duhovnom životu svakog vjernika. Zgrada našeg duhovnog života, našeg vjerskog znanja i naših djelatnosti, mora se podići na nepokolebljivoj podlozi istina što ih Papinstvo neprevarljivo naučava. Papinstvo mora po tom biti bitni dio i podloga našeg duhovnog života i naših misli, našeg htijenja i osjećanja. Papa mora stoga da je predmet našeg posebnog štovanja i naše ljubavi, dio života naše duše.

Stoga posvuda širimo ljubav prema Svetoj Stolici i Papi! Pokažimo i protumačimo našem narodu, da narodi, koji se ne drže Papine nauke, moraju da srću u propast. A mi, Orlovi, proučavajmo te smjernice Papa u svojim društvima odnosile se one na naš euharistijski ili politički život, na gospodarstvo ili javno ćudoređe, na jezik u liturgiji ili obiteljski život, na znanost ili umjetnost — u svemu neka nam bude vođa Papa!

U današnjoj zbrci, koja vlada svijetom, gdje je teško razlikovati istinu od zablude, dobro od zla, Providnost je na goru posadila jedan svjetionik, koji svijetli vjekovima i svom zemljom. Budemo li se u našemu apostolskom životu ravnali po tom svjetioniku, možemo biti uvjereni da nećemo udariti u klisuru i da ćemo sebe i svoj narod dovesti u luku spasenja.

PAUL POUPARD

Biskup Paul Poupard, Francuz, naš je suvremenik; živi u Rimu. Vrši službu Predsjednika Vatikanskog Tajništva za one koji ne vjeruju i Predsjednika izvršnog odbora Papinskog Vijeća za kulturu. Objavio je nekoliko knjiga o Rimu i Papinstvu. Iz njegova predavanja "Da li je Rim u središtu svijeta", što ga je održao 15.V.1984. u Francuskom centru u Rimu, donosimo važnije odlomke.

DA LI JE RIM U SREDIŠTU SVIJETA?

Riječ središte može se shvatiti na različite načine. Može ga se razumjeti ili kao središte privlačnosti ili središte značenja. Za Rím vrijedi jedno i drugo. Rim želi biti svjedok. Crkva preko njega svjedoči za živoga Krista,umrlog i uskrslog. Rim želi biti svjedok poslanja koje je Krist dao Petru. Ovo svjedočanstvo nalazi u Rimu izvanredan izraz. Rim kao središte Crkve ima sveopću i misijsku odgovornost,ma kako bila slaba ljudska suradnja u Božjem djelu. Već dva tisućljeća Rim po svijetu očarava do te mjere da ga se jednostavno zove grad - Urbs. Ako svi putovi vode u Rim, još više je istina da tamo vode zadivljenog hodočasnika koji kreće stopama apostola, koji se želi moliti u velikim bazilikama, pridružiti se žaru raznobojnog mnoštva, čija se vjera oživljava dok pjeva zajedno s Petrovim nasljednikom katolički Credo.

Neiscrpivi Rim! Može ga se nazvati glavnim gradom civilizacije, glavnim gradom prava, glavnim gradom umjetnosti i povijesti; Rim kamenja i stoljeća tako nerazmrsivo medjusobno izmiješanih, Rim podzemnih katakomba, Rim gradjen na Petrovu grobu, otkriven u Vatikanu, Rim gradjen na mučeništvu apostola, ali isto tako i na ostacima poganskih hramova i starih naseobina; konačno moderni Rim, koji odjekuje uspomenama i buči u glavnim prometnim arterijamaili po uskim uličicama Trastevera; Rim crkava i samostana, sveučilišta i kolegija; Rim hodočasnika čiji valovi iz tjedan u tjedan udaraju o baziliku Svetog Petra ispod Papinih prozora. Dan rodjenja Rima, kao što reče Ivan Pavao II, ne znači samo početak naraštaja koji su nastavali ovaj grad.On znači početak za nacije i daleke narode što su svjesni da imaju vezu i posebno jedinstvo s latinskom kulturom i tradicijom u onome što ona u sebi ima najdublje.

Kralj povijesti, slavlje umjetnosti, užitak za oči i radost za srce, Rim je za hodočasnika živo i vidljivo središte jedinstva Katoličke Crkve, oplodjen mučeništvom apostola, natopljen vjerom stoljeća, svijetleći i od nazočnosti Petrova nasljednika. Premda članovi raznolikih zajednica razasutih unutar naroda, kršćani u Rimu otkrivaju svoje duboko jedinstvo Božjega naroda okupljenog oko Petrova groba i oko njegova živog nasljednika u Vatikanu. Veliki, glavni grad staroga svijeta izabrali su Apostoli, jer su željeli zasaditi Evandjelje u samo srce carstva. Petar i Pavao koji su došli u Rim naviještati vjeru u uskrslog Krista, našli su ondje smrt. Ali je njihovo mučeništvo utemeljilo crkvu, prema staroj izreci: krv mučenika sjeme je kršćana. Potaknuti neodoljivim osjećajem kršćani su odmah krenuli prema grobovima svetih Apostola čija rijeka od onda nezaustavljivo teče, da bi tu ispovjedili svoju vjeru slijedeći vjernost svojih predja u potpunom zajedništvu s biskupom Rima.

Rim je Božji grad u srcu čovjekova grada, kojemu on želi biti duša. Crkva Isusa Krista nije neki bezlični skup, ona je izgradjen organizam. Njezine vidljive strukture nose sve ono nevidljivo, ona duhovna rebra milosti kojoj je Gospodin izvor a kanal Duh. Pomiješan u mnoštvu braće svih rasa i svih jezika, rimski hodočasnik postaje svjesniji značenja ovoga grada: svjestan je da kreće iz vremena prema vječnosti, koja ovdje ostavlja trag. Vrijeme je istina razgradilo kamenje tijekom stoljeća, ali je Petar još uvijek živ, od Šimuna Galilejca do Karola iz Krakova.

PAPA MLADIH
-IVAN PAVAO II

Mladi – nada svijeta i Crkve

Papa Ivan Pavao II osvojio je srca mladih diljem cijeloga svijeta, te su mu sami mladi jednostavno dali ime "Papa mladih". Ivan Pavao II susreće se s bezbrojnim skupinama mladih, bilo u Rimu, bilo na svojim brojnim putovanjima po mnogim zemljama svijeta.

"Mladi, vi ste nada svijeta i Crkve. I moja nada!" Bile su to prve riječi što ih je uputio mladima par dana nakon što je izabran za Papu. Od onda pa do danas Ivan Pavao II ne prestaje poklanjati posebnu pozornost mladima. Brojni su govori koje im je uputio u raznim prigodama. Na svakom svome putovanju jedan susret uvijek je posebno rezerviran za mlade, bilo da pohadja rimske župe, ili talijanske gradove ili da putuje po zemljama svijeta. Medju brojnim važnim porukama i govorima spiminjemo samo posljednju, jednu od najvažnijih, što je uputio mladima cijeloga svijeta za Svjetski Dan Mira 1.I.1985. na početku Medjunarodne Godine Mladih. Ova je poruka objavljena na hrvatskom jeziku i mladi je mogu besplatno dobiti kod svoga vjeroučitelja. Poruka nosi naslov: "Mir i mladi idu zajedno". Jedna od posebno važnih misli koju Papa u poruci ističe jest potreba utemeljenja svoga života na vrijednostima; o opredijeljenjima za prave vrijednosti danas, ovisi kakva će biti sutrašnjica. (Vidi posebno gl.6!)

"Dragi moji mladi Hrvati"

Papa Ivan Pavao II češće se susretao i s mladim Hrvatima koji su dolazili u Rim. Od 1978. kad se slavila 50.obljetnica smrti dr.Ivana Merza, apostola hrvatske mladeži, svake godine na proljeće redovito u Rim dolazi hodočašće mladih, koje iz godine u godinu okuplja uvijek sve veći broj sudionika. Sa tih susreta Pape i mladih Hrvata u Rimu donosimo samo pojedine izvatke iz pozdrava što im je Papa uputio na hrvatskom jeziku.

30.IV.1980. skupini od 200 mladih:

"Pozdravljam sve mlade hodočasnike iz Hrvatske, a posebno grupu mladih koji su došli u Vječni Grad, na spomen hodočašća koje je vodio u Rim pok. profesor, sluga Božji, doktor Ivan Merz. Vi nastojte slijediti stope tog velikog katoličkog laika ... Dragi moji Hrvati, ostanite uvijek vjerni Isusu Kristu, nebeskoj Majci Mariji, svetoj Crkvi! Zapamtite i kažite to i kada se vratite vašim kućama, da vas Papa voli i blagoslivlje rado vas i sve vaše".

29.IV.1981. skupini od 250 mladih:

"Već po peti put grupa mladih iz Hrvatske, koji se oduševljavaju životom i radom sluge Božjega profesora doktora Ivana Merza došla je u Rim i traži blagoslov Svetog Oca.... Vama je uzor profesor Merz i to je dobro. I vi, kao što je Merz, tražite Isusa preko liturgije, da Ga možete što bolje upoznati i slijediti. Budite dosljedni, kao što je bio Merz. Izbjegavajte grijeh. Hrabro svjedočite za Isusa, bez straha, ponosni da ste katolici. Primite moj apostolski blagoslov i prenesite ga svim svojima u mojoj dragoj Hrvatskoj".

29.IV.1982. skupini od 300 mladih:

"Dragi moji mladi Hrvati, štovatelji Sluge Božjega Ivana Merza! S radošću pozdravljam vas koji ste u tako velikom broju došli u Vječni Grad. Vi se nadahnjujete idejama profesora Merza. On je veoma ljubio Crkvu i Kristova Namjesnika. Kada su ga jednom zapitali zašto ljubi Katoličku Crkvu i Svetog Oca odgovorio je: "Jer u Crkvi vidim jasnu sliku Spasitelja i Boga a u Svetom Ocu Papi pod prilikama čovjeka vidim Boga i Gospodina svoga". Evo vam primjera! Pozdravite mlade u dragoj mi Hrvatskoj i recite im neka i oni kao dr.Merz budu uvijek vjerni Crkvi i hijerarhiji, neka ljube Isusa i Mariju".

2.V.1983. skupini od 300 mladih:

"Dragi moji mladi Hrvati! Kao i prošlih godina i ovaj ste put došli u velikom broju iz Zagreba Splita i ostalih hrvatskih krajeva posjetiti Rim. Dobro došli!... Vi se nadahnjujete idejama velikog apostola hrvatske mladeži, profesora Ivana Merza. I on je, poput vas, pobožno hodočastio u Rim Svete godine 1925.sa grupom od stotinu mladića..."
(Sveti je Otac potom naveo nekoliko važnijih misli koje je tom prigodom Papa Pio XI u svom govoru uputio hrvatskim mladićima, a onda je nastavio): "Da, dragi moji mladi Hrvati, vi poput vaše-

ga ideala profesora Merza trebate ljubiti i biti vjerni Svetoj Crkvi i Svetom Ocu Papi... Kao dr.Merz koji je nadahnuo mnoge mlade duše, tako i vi posebno svratite pozornost na euharistijski život. On je svaki dan primao svetu pričest, često je adorirao, često se ispovijedao i imao je posebnu ljubav prema Majci Božjoj. Nemojte, dragi moji mladi, zaboraviti važnost česte svete ispovjedi. Ona je temelj vašega duhovnoga života. Ona vas veže uz Krista.... Pozdravite mlade Hrvate u domovini i kažite im da Papa za njih moli, da misli na njih i da ih voli..."

15.IV.1984. prigodom Jubileja mladih za Svetu Godinu Otkupljenja okupilo se u Rimu oko 500 mladih Hrvata. U posebnoj audijenciji, na kojoj je sudjelovala većina od njih, Papa je medju ostalim rekao:

"Dragi moji mladi Hrvati! Još jednom od srca pozdravljam sve vas, koji ste imali sreću doći medju tisućama mladih iz cijeloga svijeta u Vječni Grad prigodom Svete Godine Otkupljenja ... Nikada nemojte zaboraviti ovaj dan... Vaša snaga stoji u Kristu, Otkupitelju svijeta, zbog kojega ste i došli u Vječni Grad Rim. Bitno je vjerovati u Krista čovjeka i Boga, umrlog i uskrslog, u Isusa Otkupitelja i obnovitelja čovječanstva. Otvorite mu širom vrata svoje duše i svoga srca i prihvatite ga kao prijatelja i vodju na svome životnom putu. U njegovo ćete ime biti sposobni pripremiti vedriju sutrašnjicu za vas i vašu braću. Stoji napose na vama, na vašem naraštaju, da njemu posvetite treće tisućljeće koje se već pomalja na ljudskom horizontu... U vašoj dugoj povijesti imali ste divna svjedočanstva kršćanske vjere koja nesmijete zaboraviti, jer su blago bogate vjerske baštine vašega naroda".

Svi ovi govori i pozdravi što ih je Papa Ivan Pavao II uputio mladim Hrvatima objavljeni su i u Glasu Koncila.

Papa Ivan Pavao II i mladi Hrvati u Vatikanu prigodom Jubileja mladih 15.IV.1984.

SVI PUTOVI VODE U RIM

PORUKA I POZIV VJEČNOGA GRADA

Čar Vječnoga Grada

Stoljećima je Rim privlačio: tu su grobovi apostolskih prvaka Petra i Pavla i brojnih mučenika, tu su katakombe, pa crkve i bazilike izgradjene nad počivalištima tolikih svetaca, tu su središnje ustanove Crkve s gotovo svim generalnim kućama brojnih redovničkih zajednica od kojih mnoge vežu svoj nastanak upravo uz Vječni Grad; i nadasve tu je živo srce Crkve, Petrov nasljednik, tj. Krist koji živi i govori kroz svoga Namjesnika, rimskog Biskupa-Papu. Sve to čini da se u Rim, s kojim se ne može usporediti niti jedan grad na svijetu, vjekovima slijevaju rijeke hodočasnika i turista sa svih strana zemaljske kugle, napose za vrijeme Jubilarnih godina. Posljednje, Svete Godine Otkupljenja 1983. pohodilo je Rim preko 15 milijuna hodočasnika!

Rimsko otkriće: sreća, ponos i zahvala

Ono što svaki katolik doživljava kad pohodi Vječni Grad jest ponos i sreća koja svoj izraz nalazi u iskrenoj zahvalnosti Bogu za milost što je rodjen i odgojen kao kršćanin i što pripada jednoj, svetoj katoličkoj i apostolskoj Crkvi, sazdanoj na Petrovoj stijeni. Susret s braćom kršćanima iz svih krajeva svijeta koji se okupljaju oko zajedničkog Oca na prostranom trgu Sv.Petra po kojem su tijekom stoljeća prolazili toliki Sveci čini od rimskog hodočašća poseban doživljaj sveopćeg bratstva. Tu, na tom trgu uz stari obelisk koji je gledao mučeništvo sv.Petra, pod prozorima njegova nasljednika, ujedinjen s drugima u istoj vjeri, svaki hodočasnik doživljava da nije stranac, nego da je u svojoj domovini. Taj trg sa svojim kolonadama koje se poput raširenih ruku pružaju da zagrle cijeli svijet govori o smislenosti povijesti, o tome da je ljudski rod odredjen da živi u bratskom zajedništvu, jer ima zajedničkog Oca na nebesima, čijeg Sina na zemlji predstavlja Petrov nasljednik koji stoluje uz ovo sveto mjesto.

Kristov glas s Tibera

Kao što je nekad Isusov glas odjekivao na obalama Tiberijadskog jezera okupljajući oko sebe mnoštva, tako i danas glas njegova Namjesnika, Ivana Pavla II, odjekuje na obali povjesnog Tibera dopirući preko suvremenih sredstava priopćivanja do posljednjeg kutka zemlje.

"Otvorite širom vrata Kristu! Njegovoj spasotvornoj vlasti otvorite granice država, ekonomskih i političkih sustava, široka područja kulture, civilizacije i razvitka. Dopustite Kristu da progovori čovjeku. Jedini on ima riječi života vječnoga!"

Ovaj poziv što ga je Papa Ivan Pavao II uputio cijelom svijetu na početku svoga pontifikata, upravljen je i svakom pojedinom vjerniku, svakom čovjeku dobre volje. I taj glas neprestano odjekuje na obali Tibera. Poziva, potiče, ohrabruje, rasvjetljuje kroz govore i poruke što ih Papa svakodnevno izriče u brojnim susretima i audijencijama. Sve što se zbiva na svijetu nalazi odjeka u Papinu srcu i njegovim riječima i nastupima.

Plod Rimskog hodočašća: ljubav i odanost Papi

Za svakog hodočasnika koji dolazi u Rim, nakon što je učvrstio svoju vjeru na tolikim svetim mjestima Vječnoga grada, kao prvi plod njegova rimskog pohoda trebalo bi biti produbljenje spoznaje i svjesti o Papi kao Kristovu Namjesniku iz čega bi trebao slijediti porast ljubavi i poštovanja prema njemu. Konkretno to znači s velikom pozornošću pratiti i čitati sve ono što Papa čini i govori; od njegovih misli i riječi učiniti si izvor nadahnuća i stavova za svoj kršćanski pogled na svijet i za svoje kršćansko djelovanje. Uvijek treba imati na umu da nam preko Pape progovara najviši autoritet u Crkvi, po njemu nam govori sam Isus Krist. Jer ako je svim apostolima i njihovim nasljednicima Krist rekao "Tko vas sluša mene sluša", onda se to u prvom redu odnosi na apostolskog prvaka Petra i njegova nasljednika rimskoga biskupa - Papu!

Roma -patria comunis -zajednička domovina

Rim vas zove: DODJITE PONOVO! Za nekoliko dana provedenih u Vječnom Gradu moguće je dobiti samo jedan opći dojam o onome što su stoljeća izgradjivala i toliki ljudski umovi stvarali na vjerskom, umjetničkom i kulturnom području. Rim, središte civilizacije i kulture, raskršće naroda i nadasve kršćanski Rim krije u sebi neprocjenjiva duhovna bogatstva. I zato je u Rim potrebno opet i opet dolaziti, napajati se na izvorima istine i crpsti iz njega duhovne energije koje nose svijet da ne potone u tami zablude i u beznadju nasilja.

No nadasve Rim, "Patria comunis", kako ga rado naziva Ivan Pavao II, jest zajednička domovina svih kršćana i svih naroda. U Rimu smo kod svoje kuće pod okriljem zajedničkog Oca, i u doživljaju zajedničkog bratstva sa svim kršćanima i svim ljudima koji u njega dolaze.

Rim - znak Božjeg Kraljevstva

Vječni Grad Rim nazvan je upravo tako jer u sebi sadržava nadzemaljske stvarnosti. Kao grad duha obavijen nadnaravnošću, zračeći svetošću on je trajni simbol ovdje na zemlji onog konačnog, vječnog Božjeg grada, vječne nebeske Domovine - Kristova Kraljevstva za koje smo stvoreni. Ali i ne samo simbol. Crkva, je već započeto Božje Kraljevstvo na zemlji. Sazdana na Petrovoj stijeni sa svim svojim brojnim ustanovama u službi je Božjeg Kraljevstva koje se ostvaruje u povijesti a puninu postiže u blaženoj Vječnosti. U Rimu čovjek osjeća dah nadzemaljskog, doživljava časoviti bljesak nadnaravnih ljepota Kraljevstva Kristova. Vječni Grad znak je Vječne domovine prema kojoj putujemo. Zato dodjite ponovno u Rim učvrstiti svoju vjeru, napojiti se na izvorima istine, crpsti duhovne energije da ohrabreni riječima Petrova nasljednika možete odvažno svjedočiti svoju vjeru i u toj vjeri dočekati prijelaz u vječnu domovinu nebeskog Kristova kraljevstva.

KROZ ČISTOĆU LJUBAVI DO ŽIVOTNE SREĆE

-zavjet čistoće do braka-

Posljednjih godina prilikom hodočašća u Lurd i Rim preko 150 mladih Hrvata položilo je zavjet čistoće do braka. Što je to i o čemu se zapravo radi možete doznati ako pročitate ovo što slijedi.

Kad se dođe u Vječni Grad R I M, središte kršćanstva, i posjete brojna sveta mjesta vezana uz postanak i razvoj naše svete vjere, u čovjeku se spontano budi zahvalnost Bogu što pripada jednoj,svetoj,katoličkoj i apostolskoj Crkvi. Možda ćete se i vi tom zgodom sjetiti riječi psalma: Što da uzvratim Gospodinu za sve što mi je učinio?! I ako stvarno zaželite Bogu nešto lijepo darovati u znak zahvalnosti predlažemo vam da učinite zavjet čistoće do braka. Ne bismo vam se ohrabrili iznijeti taj prijedlog, da nas na to nije potaknuo sam Sveti Otac i Kardinal Franjo Kuharić.

Zagrebački nadbiskup Kardinal Franjo Kuharić svoju redovitu korizmenu poslanicu u Godini Mladih 1985. posvetio je mladima. Poruka, koja nosi naslov "Kako je lijep čist naraštaj", dotiče se svih problema s kojima se mladi današnjice susreću, a napose se osvrće na moralna pitanja ljubavi, seksualnosti te ispravnog shvaćanja predbračnog i bračnog života.

S V E T I O T A C G O V O R I

Kroz četiri godine (1981.-1984.) Sveti Otac Ivan Pavao II govorio je svake srijede u generalnoj audijenciji u susretu s brojnim kršćanima iz cijeloga svijeta o ljubavi,braku,obitelji,dostojanstvu tijela,o čistoći u službi ljubavi,o stavu koji kršćanin treba imati prema tim svetinjama ljudskog života.Govorio je otvoreno,iskreno,jasno.Prvi dio tih Papinih govora već je objavljen na hrvatskom jeziku.

Razumljivo je zašto je Papa tako opširno govorio o tim temama. Živimo u jednom svijetu koji je sve više označen grijehom,potrošačko-uživalačkim mentalitetom,profanacijom svetinja ljudskog života,degradacijom čovjekova tijela,njegova poziva na ljubav i njegova dostojanstva.Konfuzija krivih stavova i lažnih principa utječe i na kršćane,truje mlade duše,ponižava čovjeka u njegovu ljudskom i kršćanskom dostojanstvu. Zbog toga Papa kao vrhovni učitelj istine u ime Kristovo unosi pravo svjetlo u sve strane i probleme ljudskog života.

Odazivamo se ovoj brizi Svetoga Oca za očuvanje temeljnih moralnih i kršćanskih vrijednosti i iznosimo vam ovaj prijedlog o zavjetu čistoće do braka.

ŠTO JE ZAVJET ČISTOĆE DO BRAKA?

Da bismo mogli ispravno shvatiti sam zavjet potrebno je najprije objasniti osnovne pojmove.

Č i s t o ć a - Bog je stvarajući ovaj svijet odredio zakone svemu što postoji.Po njima se giba, ravna i razvija naš svijet.Jedino je čovjeku dao slobodu da sam otrkiva te zakone,slobodno ih prihvaća i po njima uredi svoj život.Postoji zakonitost i na području našega tijela, ljubavi,seksualnosti,braka...Život i ravnanje po tim zakonima dovode čovjeka do njegova punog ljudskog i kršćanskog dostojanstva,do zadovoljstva i sreće u životu.Ti Božji zakoni koji se odnose na ljubav i ljudsko tijelo izraženi su u 6. i 9. Božjoj zapovjedi: ne sagriješi bludno i ne poželi tudjeg ženidbenog druga.Prihvaćanje tih Božjih zakona i ravnanje po njima jest čistoća,koja je uvijek usmjerena prema ljubavi. Radi se o čistoći od egoizma koja usmjeruje naše biće za nesebičnu ljubav prema Bogu i bližnjemu,prema svojoj budućoj obitelji.Čistoća je medjutim vrijednost koja važi jednako prije braka kao i u braku gdje dobiva potom novi oblik.

Z a v j e t jest slobodno,Bogu dano obećanje da ću nešto učiniti,izvršiti Bogu na čast sa željom da od njega zadobijem odredjene milosti,blagoslov,pomoć.

Z a v j e t č i s t o ć e d o b r a k a jest slobodno obećanje dano Bogu da ću do braka stvarno obdržavati i živjeti po 6. i 9. Božjoj zapovjedi.Svaki zavjet,tako i ovaj jest ujedno i svjedočanstvo moje vjere kao i izraz moje ljubavi prema Bogu.

V r i j e d n o s t, smisao i korist ovog zavjeta jest velika. Njime u prvom redu izražavam svoje štovanje Boga, svoju ljubav i vjeru prema njemu.Ovaj zavjet nadalje olakšava obdržavanje 6. i 9. Božje zapovjedi i poticaj je da se čovjek spremnije bori protiv raznih napasti i kušnji koje čovjeka navode na grijeh.Pred Bogom čovjek stiče dvostruku zaslugu kad se i zavjetom obvezao da će obdržavati njegove zapovjedi.

Zavjet čistoće do braka posebno koristi zaručnicima koji su se već odlučili vjenčati. Mnogi naime zaručnici dolaze u iskušenje da već prije braka započmu život tjelesne ljubavi što je dozvoljeno samo u braku.Žalosna iskustva pokazuju kako koji put i kršćanski zaručnici na nekršćanski način ulaze u brak.Zavjet čistoće upravo u tom smislu priprema zaručnike za pravu,životnu ljubav i punu odgovornost u braku.

Čistoća kao moralna vrlina jest uvijek u službi ljubavi, kako kod osoba koje ulaze u brak tako i kod onih koji po Božjem pozivu zavjetuju vječnu čistoću predajući svoju ljubav Bogu a kroz njega svoj braći ljudima(svećenici,redovnici,č.sestre).

Bog sigurno ne ostaje indiferentan na činjenicu da se mladi čovjek svjesno obvezuje obdržavati njegove zakone.Odricanja koja se koji put traže,veća ili manja da čovjek može živjeti dostojno svoga kršćanskog poziva Bog sigurno nagradjuje.

Stoga je zavjet čistoće do braka zalog Božjeg blagoslova za budući život u braku.Svatko si u životu želi radost i sreću.No da se do toga dodje treba truda,odricanja,žrtve.To napose vrijedi za one koji si žele sreću u obiteljskom životu. Na koncu najljepše što mladić i djevojka mogu donijeti u brak jest čista ljubav koja se ja sačuvala kroz mlade dane za svog životnog druga i za svoju djecu.

Svatko može učiniti ovaj zavjet

Pitat ćete možda da li i oni koji su možda po slabosti pogriješili mogu učiniti taj zavjet.Dakako! I to najprije u pretpostavci da je učinjena dobra ispovjed za svoje propuste. Bolno iskustvo prošlosti uči da grijeh ne donosi čovjeku sreću niti zadovoljstvo nego čovjeka ponižava u njegovu dostojanstvu. To može samo potaknuti da čovjek donese čvršću odluku da će živjeti čistim životom prema Božjim zapovjedima.

Treba imati na umu da zavjetom neće prestati napasti i kušnje ali će borba biti olakšana.Onaj koji se na zavjet odluči trebat će još svjesnije izbjegavati grešne prigode i spremnije upotrebljavati sva sredstva da se zavjet bolje očuva:molitva, češća ispovjed i još češća pričest koja je najjače sredstvo da se može očuvati čistoća svoga srca i tijela. Posebno se preporuča pobožnost i molitva Majci Božjoj-Bezgrešnoj koja je najuzvišeniji uzor čistoće ljubavi i pomoć da se zavjet čistoće može što savjesnije obdržavati.

Što ako i nakon učinjenog zavjeta čovjek po slabosti pogriješi? Istina,ogriješio se i o Božju zapovjed i o učinjeni zavjet.No i za to postoji oproštenje u sv.ispovjedi.Ipak nitko se ne bi trebao obeshrabriti od eventualne mogućnosti slabosti nakon učinjenog zavjeta jer su koristi i blagoslov života po zavjetu daleko veći od eventualnog rizika da se pogriješi.

IZJAVE ONIH KOJI SU POLOŽILI ZAVJET

Posebno pak ohrabruje i potiče činjenica da je zavjet čistoće do braka položilo već preko 150 mladih Hrvata kas su se našli na svetim mjestima naše vjere. Neki od njih, koje smo zamolili, dali su divna svjedočanstva kako veliku duhovnu korist i pomoć su našli za svoj moralni život nakon što su se i zavjetom obvezali da će savjesno obdržavati 6. i 9.Božju zapovjed. Evo samo nekoliko njihovih izjava:

Djevojka: "Godinu dana nakon zavjeta mogu reći da nisam požalila niti jednog trenutka zbog datog obećanja, jer baš mi je taj zavjet pomogao da si rastumačim i stavim u prave okvire probleme koji se pojavljuju zajedno s osjećajem zaljubljenosti. Tek sada znam što znači biti slab a biti jak. Dato obećanje djeluje kao preventivni serum koji sprečava trovanje duše i tijela. To rješenje koje se do jučer činilo neprihvatljivim, koje danas stvara obavezu, sutra čini mladog čovjeka neobično sretnim".

Mladić: "U životu čovjek dolazi u mnoga iskušenja, a po prirodi je veoma slab. Okolina je od mene tražila jedno a ja sam u sebi osjećao sasvim drugo. I u tom sam se lomio.... Saznavši za "zavjet čistoće prije braka" dobio sam jedno ohrabrenje i došao sam do pomisli da bi to moglo biti upravo ono što mi je potrebno, da je to ono uporište iz kojeg ću stvarno moći crpsti snagu za ustrajnost u svojem nastojanju da živim čisto. Odlučio sam ga položiti, jer sam shvatio da borba za čistoću mora biti dio našeg svagdašnjeg života....Položivši zavjet osjetio sam lakoću i imao sam osjećaj kao da se odmaram, jer svi oni problemi koji su tada bili za mene teški, postali su neprimjetni. I pored položenog zavjeta napasti ostaju, ali je borba mnogo lakša, jer smo ujedinili svoje snage sa samim Bogom i Majkom Božjom".

Djevojka: "Zavjet čistoće smatrala sam nešto za 'fratre i švore'a ne i za nas u svijetu. Kako sam se samo varala! U stvari nam je on možda čak i potrebniji jer imamo više prilika za sagriješiti a manje snage za odupriljeti se napasti. Nakon što sam se odlučila da položim zavjet, shvatila sam da će napasti biti veće, ali da će i Milost biti veća i da će me Majka od sada još više čuvati. Točno je tako i bilo...Kad sam se znala pitati zašto sam se uopće zavjetovala, čemu to, zašto bi to uopće bio grijeh, tada sam više nego ikad u životu osjećala zaštitu Blažene Djevice Marije koja me je kao dijete tješila: 'Nemoj zbog niti jednog čovjeka izgubiti Boga!' To mi je davalo snagu da iz tih kriza izadjem čista i sigurnija u ispravnosti i potrebu zavjeta čistoće prije braka".

Mladić:"Kad sam doznao za zavjet na putu za vrijeme hodočašća odmah sam odagnao te misli i rekao sam si zašto bih ja sebi uskraćivao tolike užitke, što ih pruža današnji način života i razmišljanje većine ljudi. I pobjegao bih što brže od takvih misli... Medjutim nešto mi u mojoj nutrini nije davalo mira. Nakon borbe shvatio sam da ga i ja trebam učiniti.

Od tada sam osjetio neki čudni mir, zadovoljstvo i potrebu da održim dato obećanje pod okriljem Blažene Djevice Marije... Kako je divno biti čist. Kako je divno doći pred Sveto Otajstvo, živoga Boga i reći mu: Gospodine želim ići tvojim putem, putem istine i živjeti čistim životom, bez grijeha bludnosti koji razara današnji svijet i čini Tvoje rane još bolnijima... Bilo je za ovo vrijeme teških trenutaka za mene, kad sam dolazio u iskušenje, hoću li pokleknuti: i kad sam već mislio da ću pasti dolazio bi On pružio mi ruku, pomogao da ne padnem. U molitvi sam nalazio hrane, napajao se Duhom Svetim. Jedan poticaj više dao je i sam susret sa Svetim Ocem, koji me je očarao svojom jednostavnošću i ljubavlju za cijeli svijet, jer on nam predstavlja Boga na zemlji. Čistoća njegova duha i tijela odiše čitavim njegovim bićem. Pa zašto ne biti i zar nije divno biti samo jedan mali dio te njegove čistoće!".

U Z O R I

Da je moguće živjeti u čistoći nesebične ljubavi u prvom redu nam je pokazao Krist Gospodin koji je izabrao način života doživotne čistoće i pozvao da ga se u tome slijedi. Potom nam je divan uzor njegova Presveta Majka, Blažena Djevica Marija. Po svojoj djevičanskoj čistoći postala je duhovna majka svim Kristovim sljedbenicima a napose pomaže i bdije nad onima koji je slijede u čistoći ljubavi. Kroz cijelu povijest kršćanstva tisuće i tisuće mladića i djevojaka slijedili su Krista i Mariju u čistoći ljubavi a to isto toliki danas čine. Veliki apostol hrvatske mladeži Ivan Merz takodjer je učinio zavjet čistoće do braka u svojoj devetnaestoj godini. Sveti Otac Ivan Pavao II već je četiri puta govorio mladim Hrvatima o Ivanu Merzu prilikom njihova hodočašća u Rim posljednjih godina potaknuvši ih da slijede tog velikog katoličkog laika i apostola mladih.

KONKRETNE UPUTE

Budući da se radi o jednoj potpunoj osobnoj i privatnoj stvari preporuča se da se o tome najprije dobro razmisli i u molitvi potraži svjetlo da li Bog i od mene želi da učinim taj zavjet. Ako se nakon toga osjetite potaknutim da se pridružite vašim vršnjacima koji su zavjet prije vas već učinili, možete ga učiniti bilo svojim riječima ili služeći se doljnjim obrascem. Mjesto i vrijeme polaganja izaberite sami, jer nije predvidjeno da se zavjet polaže skupno niti javno. Preporuča se da ga se učini pod svetom misom prije ili poslije svete pričesti. Polaganje zavjeta treba popratiti molitvom napose Blaženoj Djevici Mariji, uzoru i zaštitnici svake čistoće i ljubavi i njoj se potom utjecati osobito molitvom svete krunice.

Z A V J E T Č I S T O Ć E

do braka

- formula zavjeta -

Bože, nebeski naš Oče! Ti si nas iz ljubavi stvorio i pozvao u ovaj život da suradjujemo s tvojom ljubavlju na ostvarenju Tvoga stvarateljskog plana pripremajući dolazak Tvoga Kraljevstva. Želim se ozbiljno odazvati Tvome pozivu na suradnju i ostvarivati nesebičnu ljubav u svome životu.

Nalazeći se u Vječnom Gradu Rimu na ovome svetom mjestu u središtu kršćanstva, te potaknut(a) osjećajima duboke zahvalnosti što si mi udijelio milost da pripadam jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi, svjesno obećajem i z a v j e t u j e m da ću do braka živjeti čisto kao što želiš da živi svaki kršćanin svjestan svojih krsnih obećanja.

Bezgrešna Djevice Marijo, Majko Crkve i Majko naša, koja si uzor svake čistoće i ljubavi pomozi mi svojim zagovorom i zaštitom da ovo obećanje koje po Tvojim rukama dajem Bogu mogu savjesno izvršavati.

ZA UJEDINJENJE EUROPE

PAPA IVAN PAVAO II POZIVA EUROPU DA OTKRIJE SVOJE ZAJEDNIČKE KRŠĆANSKE KORJENE I DA NA NJIMA GRADI JEDINSTVO SVOJIH NARODA

Od početka svoga pontifikata Papa Ivan Pavao II ne propušta niti jednu odgovarajućuju prigodu, a da ne istakne ideju o jedinstvenoj EUROPI OD ATLANTIKA DO URALA; ona treba nadići umjetne podjele stvorene od ljudi te graditi jedinstvo svojih naroda oslanjajući se na zajedničku kršćansku baštinu. O toj temi Papa Ivan Pavao II izrekao je već mnoge govore.Najvažniji su objavljeni u posebnoj knjizi koja nosi naslov: IVAN PAVAO II GOVORI EUROPI (Firenza,1986).

Godine 1980. Papa Ivan Pavao II proglasio je slavenske apostole, svetu braću ĆIRILA I METODA,suzaštitnicima Europe i tako ih pridružio Sv.BENEDIKTU, kojega je još Papa Pavao VI 1964.godine proglasio zaštitnikom europskog kontinenta. U kripti Bazilike sv.Petra nedavno je otvorena europska kapela posvećena ovoj trojici zaštitnika koji su svojim djelovanjem izvršili vjerski i kulturni preporod europskih naroda.

Godine 1987. u Rimu je kao i u pojedinim europskim zemljama svečano proslavljena 30.obljetnica potpisivanja Rimskih ugovora kojima je 25.III.1957. ustanovljena Europska Ekonomska Zajednica u kojoj je danas učlanjeno 12 država europskog kontinenta. EEZ ima za cilj postepeno ujedinjenje europskih zemalja na ekonomskom polju,a onda i na političkom. 1992.godina označena je kao početak zajedničkog tržišta i prvi stupanj političkog jedinstva.U medjuvremenu za proslavu 30.obljetnice EEZ tiskana je i puštena u ograničeni opticaj europska moneta EKU koja bi trebala biti zajednički novac EEZ. Posebna proslava potpisivanja Rimskih ugovora kojima je ustanovljena EEZ održana je koncem ožujka 1987. na Kapitoliju u Rimu. 28.III.1987. Papa Ivan Pavao II primio je u posebnu audijenciju sve sudionike ove proslave koji su došli kao predstavnici zemalja članica EEZ. Tom prigodom održao im je važan govor iz kojega se vidi što Papa i Sveta Stolica misle o nastojanjima za ujedinjenje europskih naroda. Govor je u stvari izvrsna sinteza svih dosadašnjih Papinih misli i izjava o tome predmetu. Evo samo nekoliko važnijih izvadaka iz toga govora:

"Solidarnost jest jedan ideal što ga Crkva živo i iskreno cijeni. Ona ohrabruje ostvarenje solidarnosti na raznim stranama svijeta zemaljske kugle i posebno se za nju zauzima u ovom slučaju, jer se radi o narodima blizima Svetoj Stolici, narodima čija kršćanska prošlost,kulturno zračenje i sadašnje mogućnosti utjecaja jesu znatne..... Europljani se ne mogu pomiriti podjelom svoga kontinenta. Zemlje,koje iz raznih razloga ne sudjeluju u vašim institucijama,ne može se odstraniti od jedne temeljne želje za jedinstvom. Ne može se ignorirati njihov specifičan doprinos baštini Europe..... Europa ne može zanijekati svoje kršćanske korjene; ona je pozvana da ih ponovno otkrije, da od njih

živi i da za njih svjedoči. To je najbolje služenje koje ona može dati čovječanstvu. Ona će u njima naći ono što je iskovalo njezin identitet, označilo najveći dio njene povijesti, ono što još karakterizira njenu kulturu iznad kontestacija..... Po Apostolu Petru i sa svom svojom kršćanskom braćom svjedok tih ljudskih i evandjeoskih vrednota, želim da one nadahnjuju nove naraštaje za njihovo veće dobro. I ja vas živo ohrabrujem da u tom duhu pripremate jednu Europu više ujedinjenu, bratskiju i humaniju...To je ujedno djelo koje budi oduševljenje, čar i zahtijeva dugo razdoblje..."

Prigodom svoga drugog pohoda SR Njemačkoj posljednjeg dana svoga boravka, 4.svibnja 1987. Papa Ivan Pavao II izrekao je pred starom katedralom u Speyeru važan govor isto tako posvećen temi ujedinjenja Europe. Na koncu je sugerirao kako je svaki pojedinac pozvan da se u tome smislu angažira:

"Ako ćemo prepoznati neraspadljivu vrijednost naše uistinu velike kršćanske povijesti i ako ćemo je primijeniti na naše današnje zadatke, duhovno ujedinjena Europa bit će sposobna ponuditi svijetu poruku oslobodjenja...

Neki od vas pomislit će možda: kršćanski korjeni Europe, svjetski mir, vjerska sloboda, ponovno ujedinjenje kršćana sve su to veliki i važni izazovi našega vremena. Ali što mogu ja sam učiniti? Mogu li dati kakav osobni doprinos? A ja vam odgovaram: Da, Ti sam možeš nešto pokrenuti, jer svako dobro rješenje, svako spremno preuzimanje nekog zadatka uvijek započinje u pojedinoj osobi. Ukoliko ova pojedinačna nastojanja moraju zatim biti ujedinjena, da bi se mogla razvijati na širem planu, ostaje činjenica da "DA" pojedinačne osobe, dan s velikodušnošću i vjernošću,održan u vlastitoj sredini može stvarno djelotvorno pokrenuti i promicati duboke promjene na dobro bilo na crkvenom, bilo na društvenom području. Da postoje ove mogućnosti pojedinih osoba, to nam dokazuju prije svega veliki europski sveci. Oni su pravi realisti. Vide borbe sila zla u svakom dogadjaju. Ali isto tako vide i Duha Svetoga koji djeluje.Stoga često razumiju da budućnost raste u sadašnjosti...."

STRANICE PRIJATELJSTVA

U Vječnom gradu Rimu, u središtu kršćanstva u zajedničkoj domovini svih kršćana susret ćete se s brojnom braćom i sestrama iz cijeloga svijeta. Steći ćete nova poznanstva, naći nove prijatelje. Na ovim stranicama vaši prijatelji mogu vam ostaviti za uspomenu koju misao ili svoju adresu.

Ovdje takodjer zabilježite adresu vaših gostoprimaca da im se po povratku kući možete javiti i zahvaliti za gostoprimstvo.

CITTÀ DEL VATICANO
E.U.R.
VILLA BORGHESE
PINCIO
P del Popolo
GALOPPATOIO
GIARDINO ZOOLOGICO
PALATINO
COLLE OPPIO
TRASTEVERE
Rim

SADRŽAJ

V J E Č N I G R A D R I M - VODIČ (9)
RIM - povijesni pregled (10)
VATIKAN(15) - TKO JE PAPA(20)
PATRIJARHALNE BAZILIKE(22): Bazilika sv.Petra(22)
Bazilika sv.Ivana Lateranskog(32),Bazilika sv.Pavla (37), Bazilika sv.Marije Velike(41)
KATAKOMBE(46)
ZNAMENITOSTI VJEČNOGA GRADA(48)

P r v a s k u p i n a(49): Forum Romanum-Palatin(49) - sv.Kuzma i Damjan(50) - sv.Franciska Rimska(50) - sv.Petar u okovima(51) - Bazilika sv.Klementa(52) - Kolosej(52) - Konstantinov slavoluk(53) - Circo Massimo(53) - Via Appia(53) Aventin(54) - Trastevere(54) - Sv.Marija in Cosmedin(55)

D r u g a s k u p i n a(56): Kapitolij(56) - S.Maria Aracoeli(57) - Piazza Venezia - Oltar Domovine(58) - Al Gesù(59) sv.Ignacije(59) - Panteon(60) - S.Maria sopra Minerva(61) - S.Andrea della Valle(61) - Piazza Navona(61) - Bazilika sv.Agneze(62)

T r e ć a s k u p i n a(63): Angelicum(63) - Kvirinal(63) - Gregoriana(64) - crkva sv. 12 Apostola (64) - Fontana Trevi (64) - Piazza Colonna(65) - Piazza di Spagna(65) - Piazza del Popolo(66) - Augustov mauzolej(66) - Hrvatska crkva i Papinski hrvatski zavod sv.Jeronima(67) - Hrvatski tragovi u generalnoj kući franjevačkog reda(68)

RIM I HRVATI (69)
REKLI SU O RIMU(71):
A.G.Matoš(71) - I.Merz(73) - P.Poupard(76)
PAPA MLADIH - IVAN PAVAO II(78)
SVI PUTOVI VODE U RIM(81)
ZAVJET ČISTOĆE DO BRAKA(84)
STRANICE PRIJATELJSTVA(90) KARTA RIMA(94)

1975.g.u Helsinkiju 32 evropske zemlje,Kanada,SAD,među njima i SFR Jugoslavija,potpisali su na Konferenciji dokumenat o sigurnosti i suradnji među narodima Evrope.U dokumentu se, medju ostalim, potpisnici obvezuju poštivati slobodnu izmjenu osoba,ideja i informacija.

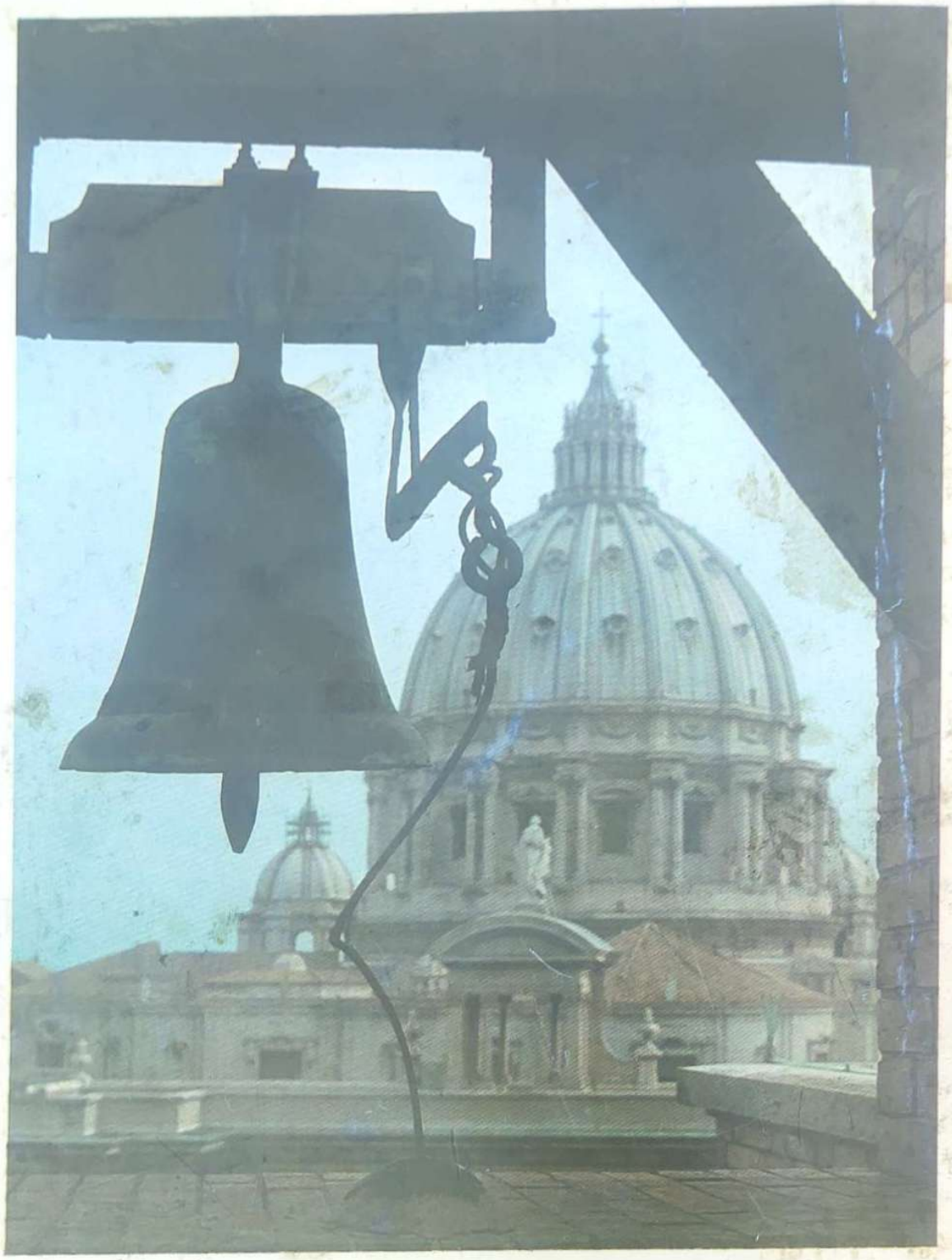

BAZILIKA SV.PETRA – KUPOLA

Glas istine već dvadeset stoljeća odjekuje s Petrove stijene obasjavajući svijet svjetlom Evanđelja.